ROST

cultural, politic, religios

Paul Goma
biciul adevărului

O carte revelatoare: Ortodoxie şi putere politică în România contemporană
de Silviu B. Moldovan

Biserica Ortodoxă la răscruce
de Marcel Răduț Selişte

Din dosarele maghiarizării românilor din Har-Cov
de Dan Tănasă

Permanența gîndirismului
de Constantin N. Străchinaru

an III ● nr. 34 ● decembrie 2005 ● 70 pagini ● 3 lei (30.000 ROL) www.romfest.org

Coperta I: Paul Goma în anii '80

sumar

numărul 34 • decembrie 2005

EDITORIAL
Libertate, unitate, credibilitate
de Claudiu Târziu.....3

FIR DIRECT
Scrisorile cititorilor noştri nu rămân nedeschise.....4

MARTORI AI VEACULUI
Fapte, vorbe, gînduri.....5

DOSAR
Paul Goma.
Permanenţa exilului
de Constantin Mihai.....10

Cronologie, tăcere şi vină
de Mircea Stănescu.....11

A fi antisemit
de Paul Goma.....14

Securitatea contra Paul Goma
de Iuliu Crăcană.....20

POLITICA, LA DESCUSUT
Favela din Ferentari şi pubela din Primăverii
de Viorel Patrichi.....27

Din dosarele maghiarizării românilor din Covasna şi Harghita (I)
de Dan Tănasă.....34

SOCIETATE
Şcoala şi educaţia creştină
de Pr. prof. Radu Ilaş.....36

SUBIECT DE DEZBATERE
Vremuri de ispită
de Marcel Răduţ Selişte.....39

RECUPERĂRI
Un interbelic uitat: Ilariu Dobridor
de Răzvan Codrescu.....43

HISTORIA
Securitatea şi terorismul (inter)naţional (3)
de Mircea Stănescu.....49

MARTIROLOGIU
Părintele Vasile Stoleru – un martir al Bisericii bucovinene
de Adrian Nicolae Petcu.....54

DECANTĂRI
Permanenţa gîndirismului
de Constantin N. Străchinaru.....57

Fericiri pe margine de prăpastie
de C.D. Zeletin.....61

Un stilou şi mai multe amintiri
de Mircea Platon.....63

Despre ortodoxie şi putere politică în România
de Radu Bălaşa.....65

O carte revelatoare
de Silviu B. Moldovan.....67

LA ROST
Criticul manelist
de Mihai Sin.....69

IMPORTANT!

Începând cu 15 septembrie, pentru corespondenţă şi pentru mandate poştale veţi folosi adresa: Târziu Claudiu Richard, CP 27, OP 23, Bucureşti. Vechea căsuţă poştală (CP 62, OP 66, Bucureşti) rămâne valabilă încă o lună, în ideea că unii dintre cititorii noştri au expediat deja corespondenţă pe această adresă. Dar vă rugăm să folosiţi de acum numai CP 27, OP 23, Bucureşti. Vă mulţumim pentru înţelegere.

ROST
cultural, politic, religios

Fondată 2002

Revistă naţională editată de Asociaţia ROMFEST XXI

DIRECTOR
Claudiu TÂRZIU
tel.: 0740.103.621
rost@romfest.org

REDACŢIA
Mihail ALBIŞTEANU
Richard CONSTANTINESCU
George ENACHE
Cristi PANTELIMON
Mircea PLATON

COLABORATORI PERMANENŢI
Antonio ARONEASA
Corina BISTRICEANU
Pr. Gheorghe CALCIU
Răzvan CODRESCU
Pr. Radu ILAŞ
Arhim. Iuvenalie IONAŞCU
Constantin MIHAI
Viorel PATRICHI
Adrian Nicolae PETCU
Marcel RĂDUŢ SELIŞTE
Mircea STĂNESCU
Constantin N. STRĂCHINARU
Nicolae STROESCU-STÎNIŞOARĂ

COORDONATOR DISTRIBUŢIE
Nicu BUTNARU
tel.: 0723.504.807
nicubutnaru@romfest.org

DTP
Omni Press & Design
omnipress@rdslink.ro

EDIŢIE INTERNET
Dragoş DORAN

CORESPONDENŢĂ
CP 27, OP 23 – Bucureşti

DIFUZARE
Hiparion Distribution SA
Rodipet SA

ABONAMENTE
La redacţie sau prin Rodipet SA
(nr. catalog 4843-VI)

ISSN
1583-6312

www.romfest.org/rost

Reproducerea unor articole apărute în revista ROST este permisă numai cu acordul scris al redacţiei. ROST este difuzată în ţară şi în comunităţile româneşti din Europa, SUA şi Canada.

Libertate, unitate, credibilitate

Trăim un paradox pe care nu părem a-l sesiza. În vreme ce invocăm tot mai des libertatea, devenim tot mai puțin liberi. Constrîngeri nenumărate se nasc peste noapte pentru a ne apăra libertatea. Una dintre puținele libertăți pe care ni le mai îngăduim este aceea de a ne asocia cu cine vrem. De cum gestionăm această libertate depinde dacă ne păstrăm credibilitatea.

Claudiu Târziu

Această libertate a noastră nu convine unora, care ne reproşează că, fiind liberi, atentăm la unitate. De la unitatea în acțiunea pentru un ideal pînă la, vorbă mare, unitatea națională. E ca şi cum am fi acuzați că disprețuim prietenia pentru că ne alegem prietenii.

Românilor le place să invoce nevoia de unitate, aproape la fel de mult ca dreptul de a fi liberi. Însă, la o adică, majoritatea nu face nici un efort pentru a păstra unitatea.

Credibilitatea are un rol major şi în această chestiune. Nu poți să te asociezi, doar de dragul unității, cu cineva care nu prezintă credibilitate. Nici nu poți păstra un parteneriat, sau unitatea unei echipe dacă nu mai există încredere.

Dar mai are rost să expunem aici lucruri aparent limpezi pentru toată lumea?

Categoric, da. Ne obligă frecventele discuții pe această temă avute inclusiv cu unii prieteni. Aceştia au încercat să ne convingă să ne întovărăşim cu unii care susțin că sînt slujitorii aceloraşi idei. Dacă nu am acceptat, am fost sfătuiți ca măcar să nu ne mai delimităm public de ei, că doar „sînt tot de dreapta". N-am tăcut. Şi veți înțelege de ce.

Mai ales atunci cînd încerci să construieşti ceva în spațiul public, ai nevoie de credibilitate. Împreună-lucrarea cu persoane sau grupări compromise ori lipsite de credibilitate îți va discredita acțiunea.

Nu contează dacă spui adevărul – decît în absolut –, ci dacă eşti credibil. Un adevăr rostit de un om fără credibilitate este cuvînt sterp; nu va produce efecte în opinia publică. Cum o minciună spusă de un om credibil capătă valoare de adevăr în opinia publică.

Mai grav, susținerea înfocată şi pe termen lung de către inşi nepotriviți a unui adevăr va duce la bagatelizarea sau la respingerea acelui adevăr de către opinia publică. Pe scurt, este esențial cine ce spune.

Să luăm, de pildă, cazul Dreptei. Adevărul că reala ieşire din comunism şi renaşterea țării sînt posibile doar cu Dreapta la guvernare nu mai convinge pe nimeni.

Diabolizată 45 de ani de către comuniști, Dreapta ar fi primit creditul românilor după '89. Atunci, însă, o parte din oamenii vechiului regim au continuat dezinformarea contra Dreptei, iar alții au fondat formațiuni pretins de dreapta, care au compromis ideea.

În consecință, deşi Dreapta nu a guvernat nici o secundă în ultimii 60 de ani, de ea se tem românii mai mult decît de Stînga – aflată la putere în toată această vreme. N-am uitat că alegerile din 1996 au fost cîştigate de CDR, iar cele din 2004 de Alianța D.A. Avem însă argumente pentru a demonstra că PNȚCD, PNL şi PD, ca şi liderii lor de ieri şi de azi, n-au fost şi nici nu sînt de dreapta. Dacă au tangențe cu Dreapta prin oarece documente programatice, în fapte nu mai lasă loc de dubiu. E firesc să fie aşa, căci persoanele care au moşit, au remorcat sau conduc aceste partide au aparținut şi îi sînt tributare sistemului comunist.

PNL, recunoscut de naivi ca principal reprezentant al Dreptei, a urcat în sondaje pe cînd era condus de Theodor Stolojan, unul dintre oamenii crescuți de Ion Iliescu. PD, mai nou declarat popular, a fost creat de fiul kominternistului Walter Neulander, Petre Roman, şi este sub influența unui fost comunist bănuit de colaborare cu Securitatea, Traian Băsescu. PUR/PC, liber-schimbist cu morgă de conservator, este opera exclusivă a controversatului Dan Voiculescu, cel care, prin desele schimbări de direcție şi de tabere, i-a atras eticheta de *soluție imorală*. PRM, deşi taxat de „extremă dreapta", este, în fapt, o grupare populist-isterică de foşti belferi comunisto-securişti care au găsit în democrație oportunitatea de a-şi mări privilegiile de odinioară. Iar C.V. Tudor, fără de care PRM ar sucomba instantaneu, nu-i decît o fantomă național-comunistă cu apucături de bufon.

Iată, deci, responsabilii pentru actuala percepție publică a Dreptei. Evoluția politică perversă de la noi face ca, dacă spui că eşti de dreapta, să fii pus alături de liberali, pedişti, umanişti-conservatori sau peremişti. E de ajuns. Nu e nevoie să te compromiți mai mult, asociindu-te, prin propriile fapte, cu alte figuri care şi-au jucat credibilitatea la barbut.

Scrisorile cititorilor noştri nu rămîn nedeschise

Această pagină este dedicată dialogului cu cititorii. Aici vă răspundem la întrebări legate de teme sau subiecte tratate în revistă şi tot aici vă veţi putea exprima opiniile şi frămîntările faţă de realitatea românească.

Viaţă activă sau contemplativă?

„Pe la sfîrşitul clasei a XII-a, adică nu demult, am cunoscut mai îndeaproape adevărul credinţei creştin-ortodoxe, cu un preţ... al unor experienţe care totuşi m-au făcut să înţeleg cît de important e acel adevăr. (...) Mi-am pus şi întrebarea cum aş putea, în viitor, să mărturisesc credinţa mea (...). (...) mi-am pus mai serios problema aceasta, ce e mai bine: să fii retras undeva şi să trăieşti în rugăciune sau să fii un om „în acţiune", dedicat societăţii, implicat în problemele societăţii şi afirmîndu-ţi clar şi răspicat punctul de vedere (...)". (*Elena M.*, studentă, Bucureşti)

Problema asta a vieţii contemplative şi a vieţii active e veche. O regăsim şi la Platon şi la Aristotel. Dacă Platon punea accent pe contemplaţie, Aristotel spunea că viaţa contemplativă îşi găseşte împlinirea în viaţa activă. Prin Cicero, dezbaterea a fost recuperată şi de Renaştere.

Nu neg valoarea rugăciunii. Din contră, mi se pare că e atît de importantă încît ar trebui să fie urmată de faptă. Nici credinţă fără fapte, nici fapte fără credinţă. Mi se pare că prin rîndul tineretului nostru credincios circulă un fel de defetism pseudo-paterical. Nu e de ajuns să-ţi laşi barbă, să citeşti Filocalia şi să-ţi pui broboadă ca să spui că trăieşti creştineşte. Am văzut mult cinism şi relativism moral justificat filocalic: „să nu judecăm", „să nu dăm cu piatra", „să ne rugăm" etc.

Există, în chiar scrierile Sfinţilor Părinţi o concepţie mai energică a Ortodoxiei. Călugărul e călugăr, mireanul e mirean. Patericul şi Filocalia nu răspund direct problemelor unui mirean care are de întreţinut o familie în ziua de azi. Şi Biserica Ortodoxă de pînă în 1945 era conştientă de acest lucru. Discursul oficial bisericesc de acum pare cantonat într-o continuă slăvire a „părinţilor deşertului" care pare un fel de „artă pentru artă".

Biserica e întrupată, e aşezată în lume, e instituţie divino-umană; ca atare trebuie să participe şi la viaţa din veac, nu numai la cea de dincolo de veac. Nu am absolut nimic împotriva rugăciunii, a isihasmului sau a oricăror forme de contemplaţie ortodoxă. Tot ceea ce încerc să spun e că harul şi mila lui Dumnezeu care coboară asupra noastră datorită rugăciunii trebuie folosite. Să nu ne îngropăm talanţii. Nici pe cei pămînteşti, nici pe cei cereşti. Să-i folosim.

Datoria ta, de exemplu, e să fii acum o studentă şi o creştină bună. Să trăieşti în iubirea lui Dumnezeu chiar şi în miezul specializării tale. *(Mircea Platon)*

Ce înseamnă elita

De la numărul-pilot al ROST, am arătat că vrem ca în jurul ei să se coaguleze o elită de orientare conservatoare – i-am zis noi –, care să se pună în slujba binelui public. De atunci tot răspundem la o întrebare care ne este pusă la răstimpuri: ce înseamnă elita? O întrebare cu derivatele sale: ce fel de elită?; voi sînteţi elita?; ca ortodocşi, nu ar trebui să fiţi mai smeriţi? Mai facem o dată precizările de rigoare.

În viziunea noastră, elita întruneşte următoarele calităţi: *performanţă*, *credinţă*, *mărturisire*, *slujire*. O persoană de elită este un bun profesionist (indiferent că este intelectual sau ţăran), este credincios în Dumnezeu, mărturiseşte adevărul de credinţă, dar şi adevărul istoric (prin grai şi prin fapte), îi slujeşte poporului, care trebuie să fie condus. Dacă una dintre aceste calităţi îi lipseşte unei persoane, după noi, nu este de elită. Poate fi un profesionist desăvîrşit, un bun creştin, un curajos sau un ins dedicat exemplar comunităţii. După înţelesul general acceptat, în oricare din aceste ipostaze ar fi, acea persoană ar putea fi considerată una de elită (elită intelectuală, elită bisericească, elită a „societăţii civile" etc.). Nu şi după înţelesul pe care îl dăm noi noţiunii de elită. Poate că mai bine s-a potrivi vechiul cuvînt *lamură* (esenţa pură, crema, partea cea mai bună şi mai curată dintr-un lucru).

Cît despre noi, cei de la ROST, nu pretindem că sîntem elita. Încercăm ca, printr-o educaţie continuă, prin faptă şi prin rugăciune, să ne *lămurim*. *(C.T.)*

Fapte, vorbe, gînduri

Zilele ROST

În intervalul 11–13 nov. a.c., la Sfînta Mănăstire Putna (Suceava), au avut loc *Zilele* ROST – întrunire anuală a celor care lucrează pentru revista ROST şi pentru organizaţia care o editează. La manifestare au fost prezenţi preoţi, profesori, jurnalişti, medici, ingineri, economişti, oameni de afaceri. Invitat special a fost dl Constantin Mardare, jurnalist din Chişinău şi secretar executiv al Forului Democrat al Românilor din Republica Moldova. Dezbaterile s-au axat pe cîteva mari probleme: Îmbunătăţirea conţinutului, finanţarea, promovarea şi difuzarea revistei ROST; Organizarea teritorială a asociaţiei; Construirea unor relaţii puternice cu organizaţii similare din Basarabia; Necesitatea înfiinţării unui Memorial al Suferinţei Româneşti (compus dintr-un muzeu al ororilor comuinste, un institut de studiere a istoriei românilor sub comunism, o editură şi o biserică dedicată celor ucişi în temniţele comuniste; Memorialul va fi un monument închinat jertfei pentru credinţă, nu un loc al plîngerii); Organizarea unei Şcoli de vară pentru elevi şi studenţi în 2006, avînd ca temă bioetica. Mai mulţi membri ai grupării ROST au primit responsabilităţi clare pentru ducerea la îndeplinire a hotărîrilor luate. De asemenea, cei prezenţi şi-au manifestat susţinerea pentru Forul Democrat al Românilor din Republica Moldova, organizaţie neguvernamentală pentru apărarea drepturilor fraţilor noştri de peste Prut. Duminică, 13 nov., membrii grupării ROST au participat la Sf. Liturghie în biserica Mănăstirii Putna şi s-au închinat la mormîntul Binecredinciosului Voievod Ştefan cel Mare şi Sfînt. După slujbă, au fost primiţi, cu mare căldură şi cu un cuvînt bun, de către Pr. Arhim. Melchisedec, starețul Mănăstirii Putna.

Evocarea lui V. Voiculescu

Sala de festivităţi a Colegiului „I.L. Caragiale“ din Bucureşti a găzduit marţi, 15 noiembrie a.c., începînd cu ora 13.00, o evocare Vasile Voiculescu, în organizarea Asociaţiei Romfest XXI şi a Bibliotecii Metropolitane – Filiala „Ioan Slavici“. În faţa unei asistenţe numeroase, formată din elevi şi profesori (chiar dacă erau în plină grevă), au vorbit despre viaţa şi opera poetului fiica sa, dna Gabriela Defour – Voiculescu, prof. Mircea Coloşenco şi prof. univ. dr. Roxana Sorescu. Dna Defour – Voiculescu a istorisit cîteva întîmplări deosebite cu tatăl său, prof. Coloşenco a insistat asupra posturii de victimă a regimului comunist a lui V. Voiculescu, iar prof. univ. dr. Sorescu a făcut o expunere de excepţie a mecanismelor intime ale operei lui Voiculescu. Astfel, dna Roxana Sorescu a explicat rolul rugăciunii la V. Voiculescu şi a afirmat că întreaga operă a scriitorului este scrisă ca adresare către cîţiva prieteni apropiaţi. Prof. Sorescu s-a oprit şi la episodul apartenenţei lui Voiculescu la „Rugul Aprins“, mergînd pînă la detalierea tehnicii pentru Rugăciunea Inimii, practicată de membrii grupului de la de la Mănăstirea Antim. În final, Claudiu Târziu, directorul revistei ROST, a prezentat numărul pe noiembrie al publicaţiei şi a evidenţiat principalele puncte din programul ROST.

Ultimul haiduc este preşedinte de partid

Ion Gavrilă-Ogoranu (82 ani), cel care a condus grupul de luptători anticomunişti din Făgăraş, a fost desemnat, recent, preşedinte al Partidului

„Pentru Patrie“. Congresul Extraordinar al PPP, desfăşurat la 19 noiembrie a.c., l-a ales ca preşedinte executiv pe tînărul istoric Cătălin Maghiar (31 ani). PPP a fost înfiinţat în urmă cu 12 ani de foştii luptători anticomunişti, a participat la toate alegerile pînă acum dar nu a izbutit să treacă pragul electoral pentru a intra în Parlament. La Congresul Extraordinar, partidul şi-a propus să-şi relanseze activitatea, începutul bun fiind marcat de aderarea mai multor tineri. PPP este o formaţiune de orientare naţional-creştină şi eurosceptică. Noul preşedinte al PPP, Ion Gavrilă-Ogoranu, a luptat cu arma în mînă contra regimului comunist, începînd din 1947.
La jumătatea anilor ’50, după ce grupul i-a fost decimat de Securitate, Ion Gavrilă a coborît din munţi şi reuşit să le scape securiştilor pînă în 1976, cînd a fost arestat la Cluj-Napoca. Ion Gavrilă-Ogoranu a scris povestea vieţii lui într-o carte în patru volume, *Brazii de frîng dar nu se îndoiesc*. Ultimul dintre volume este scris pe baza documentelor din arhivele fostei Securităţi.

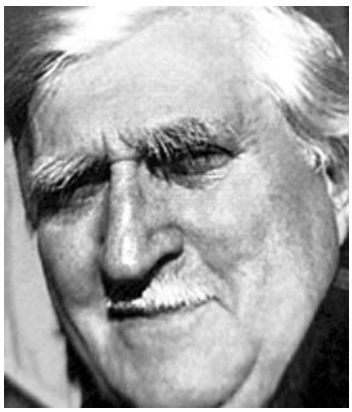

Mii de pelerini la sfinţirea mănăstirii martirilor

ÎPS Daniel, Mitropolitul Moldovei şi Bucovinei, şi Părintele stareţ Iustin Pârvu au sfinţit în ziua Sfinţilor Arhangheli Mihail şi Gavriil, Mănăstirea „Petru Vodă“. Mănăstirea, ridicată în comuna Poiana Teiului, judetul Neamţ, la poalele Muntelui Ceahlău, este singurul aşezământ monahal din România dedicat martirilor din închisorile comuniste. Zeci de preoţi şi mii de pelerini au participat la slujba de sfinţire. ÎPS Daniel, cunoscut mai degrabă ca un iubitor al „ecumeniştilor“, a avut numai cuvinte de laudă despre Pr. Iustin – considerat urmaş al Părintelui Cleopa Ilie şi ştiut ca un adversar neclintit al „ecumenismului“. La finalul ceremonialului, ÎPS Daniel a ţinut o predică din care cei prezenţi au înţeles că Mitropolitul vrea să stingă orice pricină de conflict din eparhia sa. Cuvîntul lui, cald şi înţelept, i-a făcut pe unii din cei de faţă să zică admirativ: „Este cu adevărat vlădică!“. Să sperăm că în această schimbare de comportament a Înaltului nu e urmă de viclenie bizantină, ci numai dragoste arhierească.

Voronin se teme de unire

Vladimir Voronin a declarat recent că „Republica Moldova nu intenţionează să se unească cu România“, deşi nu l-a întrebat nimeni. Preşedintele moldovean a declarat, într-un interviu acordat televiziunii de stat de la Chişinău, că: „Există două state independente. Am căzut de acord cu preşedintele României că Moldova şi România se vor întîlni în Uniunea Europeană, în calitate de state independente şi suverane“. Vladimir Voronin a respins categoric recentele afirmaţii ale lui Traian Băsescu, potrivit cărora în cele două state trăieşte o singură naţiune: naţiunea română. „Recensământul populatiei, efectuat anul trecut în Republica Moldova, a arătat ca 94% din populaţia baştinaşă a ţării se consideră moldoveni, iar nu români“, a subliniat şeful statului artificial de dincolo de Prut. Parcă n-am şti că acel recensământ a fost viciat. Teama de a nu se întoarce în grota din care a ieşit, în cazul revenirii Basarabiei la ţara-mamă, îi întunecă lui Voronin judecata.
El spune că vrea în UE, dar R. Moldova nu poate ajunge în UE nici într-o sută de ani de-acum încolo, după cum (nu) funcţionează. Sau poate, dar numai ca parte a României. Din păcate, pentru o mînă de Voronini care au pus mîna pe Basarabia, fraţii noştri trebuie să îndure lipsuri şi despărţirea de ţara-mumă.

Studenţii faţă cu „partizanii“

La Universitatea „Dunărea de Jos“ din Galaţi a avut loc, la 21 noiembrie a.c., o întîlnire a cîtorva foşti luptători anticomunişti cu studenţii. Discuţia a fost

deschisă de Ion Gavrilă-Ogoranu, cel care a condus în anii '40 – '50 un grup de „partizani" în munții Făgăraş. Timp de 21 de ani, bădia Gavrilă a fost coşmarul Securității. În cele din urmă, a fost prins, prin trădare. Bădia Gavrilă le-a împărtăşit tinerilor toate frămîntările, temerile, aspirațiile pe care le-a avut în acei ani de luptă cu arma în mînă, ca şi în perioada în care a fost fugar. La rîndul său, Părintele Alexandru Capotă, şeful Asociației Foştilor Deținuți Politici din Galați, a vorbit despre rezistența clerului la „religia pe dos" marxist-leninistă (cum a numit-o Ion Gavrilă), despre arestarea administrativă, despre țăranii răsculați de la Cudalbi şi din Dobrogea, despre munca forțată la canal sau la stuf, în Deltă. Un alt fost deținut politic, Emil Segărescu le-a vorbit studenților despre marea dezamăgire pe care a avut-o în momentul în care a descoperit, în lagărul de muncă în care se afla, un comunicat sovietic, care îi demonstra că americanii ne uitaseră. Astfel de întîlniri între puținii luptători care mai sînt în viață şi tineri ar trebui organizate cît mai des. Elevii şi studenții ar avea astfel ocazia să afle istoria pe viu, de la cei care au participat la evenimente.

Euro va mări prețurile românești

Potrivit documentelor încheiate pînă acum, România ar trebui să treacă la moneda european în anul 2014. Țara noastră ar putea însă amîna

acest moment, după exemplul Poloniei, care a amînat cu patru ani procesul de adoptare – a spus recent guvernatorul Băncii Naționale a României (BNR), Mugur Isărescu. Guvernatorul a precizat ca adoptarea euro reprezintă un proces care va avea repercusiuni şi, deşi românii vor în marea lor majoritate să treacă la euro, asta va însemna şi rearanjarea în sus a prețurilor. De altfel, asta o arată experiența tuturor statelor care au adoptat deja euro.

Muncă în străinătate pe salarii românești

În Parlamentul European (PE) se coace o directivă, „Bolkenstein" – după numele inițiatorului ei – care le va domoli românilor entuziasmul pentru integrarea în UE. Căci îi va lovi exact unde îi interesează. Pe scurt, românii care vor dori să muncească în străinătate nu vor putea avea un salariu mult mai mare decît leafa medie în România. Dacă pînă acum, „căpşunarii" puteau spera la 6–700 de euro pe lună, din momentul introducerii directivei (probabil 2007) vor fi siliți să se mulțumească cu 300 de euro. În condițiile în care prețurile vor exploda în România după aderare. Pe de o parte, directiva „Bolkenstein" va avea efecte negative asupra românilor, din punct de vedere material, dar pe de altă parte va arăta cît de ataşați sînt cei care vor să adere la UE de principiile, valorile şi regulile acesteia. Am mai spus-o şi nu obosim să o repetăm, euroscepticismul va avea suficiente argumente să crească pe măsură ce se apropie momentul aderării şi mai ales după. Atunci, ne vor da dreptate şi cei care astăzi se uită ca la nişte... excentrici la noi, cei care atragem atenția asupra prea multelor dezvantaje ale aderării la UE *în condițiile date*. Dar va fi cam tîrziu.

BOR îi ajută pe sinistrați

Biserica Ortodoxă Română a cheltuit pînă acum peste 47.400.000.000 de lei vechi pentru ajutorarea familiilor sinistrate în urma inundațiilor din această vară, în special din Moldova şi Banat. La care se adaugă donații în materiale de construcții, cereale, alimente, îmbrăcăminte şi bunuri de larg consum de 200.000.000.000 de lei vechi. De asemenea, în urma campaniei „Învinge apele", pînă la mijlocul lui octombrie, au fost strînşi peste 22.000.000.000 de lei vechi. Prin intermediul Arhiepiscopiei Timişoara, a Episcopiei Buzăului şi Vrancei, a Episcopiei Dunării de Jos, a Episcopiei Romanului, a Arhiepiscopiei Sucevei, se vor termina de construit în această lună 163 de case pentru sinistrații din Banat şi Moldova. Publicăm aceste informații mai ales pentru cîrcotaşii care nu văd actele filantropice ale Bisericii.

A murit un „armatol"

La 19 noiembrie, la Atena, a trecut la cele veşnice Gogu Padioti (78 ani), secretar al Societății pentru

limba şi cultura aromână din Grecia.
De formaţie inginer în cadastru funciar, Padioti era un activist de seamă pentru drepturilor aromânilor. Gogu Padioti s-a născut la Metsovo (Aminciu), a urmat cursurile gimnaziului şi parţial cele liceale la liceul român din Ianina, înainte ca acesta să fie închis. Reamintim că în Grecia trăiesc peste 800.000 de aromâni care nu sînt recunoscuţi ca minoritate naţională, subiectul fiind unul tabu pentru România cel puţin pînă la integrarea în Uniunea Europeană. Că după aceea ni se va spune că nu contează, că sîntem în aceeaşi mare comunitate cu grecii. Da, chiar aşa, cum de UE este foarte preocupată de soarta minorităţilor din România, care au mai multe drepturi decît majoritatea, dar nu şi de aceea a minorităţilor dintr-o ţară membră, cum e Grecia?

Homosexualii vor copii „în eprubetă“

Homosexualii de la Accept cer parlamentarilor respingerea proiectului de lege privind sănătatea reproducerii şi reproducerea asistată medical. Ei pretind că prevederile proiectului încalcă principiile fundamentale de protecţie a drepturilor omului şi favorizează traficul de fiinţe umane. Deputaţii au explicat faptul că proiectul de lege vizează posibilitatea de reproducere asistată medical doar la cuplurile heterosexuale, care nu pot face copii. Ei au eliminat din proiectul de lege obligativitatea ca aceste cupluri să fie căsătorite. Mai pe şleau, pederaştii urmăresc să obţină dreptul de a se reproduce şi, evident, de a înfia copii. Parcă nu e de ajuns că parlamentarii noştri descreştinaţi permit intervenţia omului pentru crearea vieţii şi încă şi pentru părinţi care trăiesc în păcat, fără taina cununiei. E incredibil cum se legiferează tot felul de blestemăţii într-o ţara în care peste 80% din locuitori se declară credincioşi.

O lege care îi va elimina pe români din Har-Cov

Mai multe organizaţii româneşti din Harghita şi Covasna au trimis un memoriu preşedintelui ţării, Camerei Deputaţilor şi liderilor principalelor partide, solicitînd ca orice decizie privind soarta românilor din aceste judeţe să fie luată numai după consultarea reprezentanţilor acestor comunităţi. În document remis se arată că proiectul de lege privind statutul minorităţilor naţionale contravine flagrant Constituţiei României şi dreptului internaţional, urmărind introducerea în dreptul intern a *drepturilor colective* şi a conceptului de *autonomie culturală*, nerecunoscute de dreptul internaţional. Semnatarii apreciază că acest demers legislativ este „incompatibil cu spiritul, cu valorile şi tendinţele europene actuale, care promovează interculturalitatea, unitatea în diversitate, şi nu separatismul şi segregarea pe criterii etnice“. Semnatarii memoriului mai consideră că adoptarea acestui proiect de lege ar duce la „adîncirea inechităţilor şi discriminării la care sînt deja supuşi românii din Covasna şi Harghita“. În document se mai spune că actualul cadru juridic asigură pe deplin protecţia minorităţilor naţionale, asigurînd maghiarilor exercitarea nestingherită a tuturor drepturilor identitare, culturale, educaţionale, la standarde superioare celor europene, reprezentanţii acestora deţinînd în mod exclusiv la nivel local toate pîrghiile de decizie în administraţia publică locală şi judeţeană, inclusiv în instituţiile de cultură şi educaţie.
De asemenea, reprezentanţii comunităţii româneşti din Harghita şi Covasna susţin că majoritatea articolelor din proiectul de lege „oferă UDMR legalizarea unor instrumente de purificare etnică, inclusiv prin impunerea cunoaşterii limbii maghiare pentru ocuparea unor funcţii publice“. Semnatarii memoriului solicită ca dezbaterea proiectului în Camera Deputaţilor să fie făcută în procedura normală şi nu de urgenţă, invocarea pretinselor solicitări ale Comisiei Europene fiind lipsită de temei. În finalul documentului, organizaţiile semnatare consideră legitimă dorinţa lor ca Primul-ministru Călin Popescu-Tăriceanu a trimis o scrisoare conducerii Camerei Deputaţilor prin care solicita dezbaterea în procedură de urgenţă a proiectului legii privind statutul minorităţilor naţionale, arătînd că acest proiect reprezintă o prioritate legislativă necesară pentru aderarea României la UE şi este cuprins în lista priorităţilor legislative ale Guvernului pentru cea de-a doua sesiune parlamentară a anului 2005.
De unde se vede că trădarea este comună liberalilor şi pesediştilor (interesaţi de sprijinirea guvernului de către UDMR) cînd este vorba despre interesul naţional.

Cabinetul Tăriceanu a cedat ungurilor moştenirea Gojdu

Luna trecută, guvernele României şi al Ungariei au avut o şedinţă comună, bună pentru imaginea de export. Atunci au stabilit şi cîteva măsuri comune. Una priveşte înfiinţarea Fundaţiei publice româno-ungare „Emanuil Gojdu“, cu sediul la Budapesta,

prin care se vor face acţiuni culturale şi se vor da burse şcolare. Organizaţia va fi finanţată în comun de cel două state. Numai că prin acest gest, cele două guverne încalcă flagrant testamentul lui Emanuil Gojdu şi tranşează în favoarea părţii maghiare un diferend de peste 800 de milioane de dolari. Fostul avocat şi om politic român Emanuil Gojdu (1802-1870) a decis, printr-un testament redactat în 1869, ca întreaga sa avere să revină comunităţii româneşti ortodoxe din Ungaria şi Transilvania, urmând să fie administrată de o fundaţie formată din reprezentanţii Bisericii Ortodoxe Române din Ardeal şi Ungaria. Fundaţia a funcţionat între 1870 şi 1952, acordînd peste 5.600 de burse unor elevi şi studenţi români. Totodată, a gestionat un complex imobiliar, situat în centrul Budapestei, compus din opt clădiri cu cîte patru etaje fiecare, care aparţinuseră lui Gojdu. Numai clădirile sînt evaluate la peste 12 milioane de dolari; restul moştenirii Gojdu fiind estimat la aproximativ 800 de milioane de dolari. Conform testamentului lui Gojdu, din veniturile existente si economiile realizate prin capitalizare urmau să fie acordate, timp de 50 de ani, burse „acelor tineri români de religiunea răsăriteană ortodoxă, distinşi prin bună purtare şi prin talente, ai căror părinţi nu sînt în stare cu averea lor să ducă la îndeplinire creşterea şi cultivarea copiilor lor“. Dupa trecerea acestei prime perioade urmau să beneficieze de sprijinul Fundaţiei şi tinerii care alegeau „cariera artistică, preoţească şi învăţătorească“, iar după trecerea a 100 de ani, puteau fi remuneraţi şi „preoţi şi învăţători săraci, cu însuşiri eminente, familie numeroasă şi îmbătrîniţi“. După 1918, sediul Fundaţiei Gojdu s-a mutat la Sibiu, dar majoritatea bunurilor acesteia au rămas pe teritoriul Ungariei. Deşi Tratatul de Pace de la Trianon, din iunie 1920, prevedea obligaţia statului ungar de a „restitui bunurile fundaţiilor proprietarilor acestora“ şi în pofida angajamentelor Budapestei de a reglementa situaţia organizaţiei, bunurile lui Gojdu nu au fost restituite nici pînă în prezent. În anii ’90, Fundaţia a fost reînfiinţată la Sibiu, dar autorităţile române nu i-au acordat sprijinul cuvenit pentru a reintra în posesia patrimoniului său. Mai mult, după hotărîrea de luna trecută, guvernul român abandonează orice intenţie de a recupera moştenirea Gojdu, ridicînd în loc o butaforie, pentru care mai cheltuie şi fonduri publice.

ROST **faţă către faţă cu cititorii ieşeni**

La 27 noiembrie, numărul 33 al revistei ROST a fost lansat la întâlnirea românilor bucovineni de la Galeriile „Pod Pogor-Fiul“ din Iaşi. Scriitorul Liviu Papuc, preşedinte al filialei Iaşi a Societăţii Românilor Bucovineni, a prezentat publicaţia. Seara, la SAGE Cafe din Iaşi, ROST s-a întîlnit cu publicul, prezenţi fiind profesori universitari, ziarişti, oameni politici locali şi mulţi studenţi – în mare parte teologi.
Richard Constantinescu, liderul filialei Iaşi a Asociaţiei Romfest XXI, Mihail Albişteanu, vicepreşedinte naţional al organizaţiei, şi Cristian Ivănuţă, membru al Consiliului Director, au exprimat viziunea asociaţiei care editează ROST în privinţa problemelor importante ale societăţii româneşti. Totodată, cei trei au anunţat cîteva acţiuni care se vor desfăşura în perioada următoare în organizarea grupării ROST: dezbateri despre ecumenism şi bioetică; proiecţia unui film realizat de către o televiziune franceză cu Costin Merişca, fost deţinut politic, în închisoarea Piteşti; lansări de carte, expoziţii şi altele.

Paul Goma. Permanența exilului

Inițiativa revistei ROST de a consacra un număr scriitorului şi rezistentului anticomunist Paul Goma este una salutară, ea adăugându-se celei deschise cu mult timp în urmă de „Jurnalul Literar", grație neobositului său redactor şef, domnul Nicolae Florescu, precum şi inițiativele altor publicații, ce-i drept, foarte puține la număr, mai ales în actualul context în care autorul este pus la zid de activismul culturnic.

Constantin Mihai

A vorbi despre Paul Goma înseamnă a vorbi despre atitudinea remarcabilă şi unică a unui Intelectual român care a refuzat şi refuză pactul cu Diavolul, în pofida tuturor greutăților. Rezistentul anticomunist constituie sau ar trebui să constituie un reper moral absolut de care orice fel de instanță culturală şi nu numai ar trebui să țină seama, un Soljenițân al românilor care a înțeles să nu abdice de la principii, ci să le susțină cu tărie.

Expulzat de autoritățile comuniste din propria țară pentru curajul de a se opune fățiş unui regim securist ateu şi antinațional, Paul Goma este în continuare într-un exil nesfârşit, provocat de aceeaşi prezență neobolşevică care îl consideră *persona non grata*, deşi se tot repetă obsesiv formula „după căderea comunismului". Ar trebui să ne întrebăm cu toții de ce un reper moral indeniabil precum Paul Goma nu îşi găseşte rostul în propria țară, fiind în permanență perceput drept „un autor tabu". Firește, această întrebare retorică suntem datori să ne-o adresăm fiecare dintre noi, ea dând măsura caracterului unei națiuni lipsite de o minimă solidaritate față de personalitățile sale.

Diagnosticul pus de Paul Goma asupra culturii şi a societății româneşti, dincolo de tonul vehement, dur, dar perfect justificabil, relevă netrebnicia românească de care semenii noştri nu prea vor să-şi aducă aminte. Goma nu face altceva decât să pună în fața intelectualității prea adeseori nărăvită la şcoala comunistă, precum şi a societății civile propria lor oglindă din care nu poate ieşi decât un chip diform. El trezeşte conştiința la realitate, o pune sub propria lupă pentru a vedea cum se prezintă ea astăzi. Chiar şi când greşeşte, Paul Goma are dreptate, el nepăcătuind printr-un exces sau prin încercarea de a tăia nodul gordian. Este foarte greu să nu fii de acord cu diagnosticul său, în special când acesta nu face decât să arate adevărata față a unei părți a intelectualității care a acceptat „turcirea" (Ierunca), optând pentru carieră în dauna conştiinței.

Verdictele sale tranşante şi incomode care au scandalizat mediul românesc, încă puternic comunizat la nivelul mentalității şi al practicii individuale şi instituționale, au determinat menținerea sa într-un con voit de umbră. Dincolo de atitudinea sa exemplară, receptarea operei sale nu s-a bucurat de atenția binemeritată de un scriitor admirabil, ea oscilînd între negarea totală a valorii sale estetice şi prețuirea inconsistentă. Cu excepția câtorva critici literari care au reliefat calitățile scriiturii sale, a stilului său inconfundabil – aceasta pentru a răspunde unor aberații emise de diverşi culturnici şi politruci potrivit cărora Paul Goma nu ar avea un stil literar – opera scriitorului este sistematic ocolită de critica de specialitate.

Condiția sa de exilat parizian, pe care şi-o asumă cu demnitate, face din scriitor un personaj emblematic pentru nişte vremuri în care ticăloşia pare să prospere, în care lichelismul face carieră, în care virtutea este abandonată necinstei şi imoralității, în care Adevărul majusculat este înlocuit de Minciună. Ceasul românesc al lui Paul Goma n-a sosit şi, probabil, nici nu va sosi curând. Un scriitor important de anvergura lui Paul Goma continuă să fie minimalizat sau pur şi simplu contestat în propria țară. Lipsa unui proces exemplar al comunismului, care să conducă la primenirea spațiului românesc, a prelungit condiția de exilat a autorului. Paul Goma refuză să revină în țară, considerând, pe bună dreptate, că exilul său anticomunist nu s-a încheiat.

Cronologie, tăcere şi vină

Recenzie a cărții Săptămîna roşie 28 iunie-3 iulie 1940 sau Basarabia şi evreii *de Paul Goma, Editura Museum, Chişinău, 2003, 91 p.*[1]

Mircea Stănescu

Intitulat cu modestie „eseu", studiul lui Paul Goma este o lucrare în genul „eseului de investigație literară", gen făcut celebru de nu mai puțin celebrul dizident Alexandr Soljenițîn. Ca şi la Soljenițîn ori la alți disidenți din Blocul sovietic, talentul artistic al celui care a fost numit în mod inspirat şi îndreptățit „un Soljenițîn român" se împleteşte – şi în această din urmă carte – cu fina analiză psihologică, cu competența istoricului şi cu reflecția morală.

Lucrarea a fost scrisă în februarie 2002, iar de atunci a fost publicată în țară, în serial, în revista „Vatra". Împreună cu o bună parte a lucrărilor scriitorului, *Săptămâna Roşie* poate fi găsită, în acces liber, şi pe situl său, la adresa *www.biblioteca.paulgoma.net*, unde se află la a doua ediție. Spre deosebire de toate celelalte scrieri ale lui Goma apărute în România, lucrarea a fost întîmpinată cu o tăcere pe măsura subiectului: mormîntală adică. Iar rațiunile acestei tăceri colective par să rezide în cu totul altceva decît în „legea tăcerii" impusă scriitorului de inteligheția română „interioară", pentru îndrăzneala unui „exterior" ca el de a o fi întrebat cu ce se prezintă la Judecata de Apoi a intelectualilor. Ele par să stea – cum vom căuta să arătăm în continuare – în subiectul însuşi.

De această dată autorul ne propune o interogație-meditație pe marginea unui eveniment istoric bine determinat: cel al retragerii trupelor române din Basarabia şi Bucovina şi al evenimentelor tragice din acelaşi an 1940. În ciuda scurtimii, textul este foarte dens, bine închegat, clar, iar argumentația impecabilă. Fapt care îl face să fie citibil dintr-o suflare, însă greu de rezumat. Tocmai de aceea nici nu vom încerca să o facem, lăsînd plăcerea cititorului, ci îi vom da oarecum ocol.

Întrebarea de început este pusă şi urmărită într-o manieră riguros ştiințifică. Ea porneşte de la o observație psihologică: aceea că brutalitatea cu care românii i-au masacrat pe evrei în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial îşi are resortul în comportamentul reprobabil şi/sau criminal al populației neromâne din Basarabia şi Bucovina, între care majoritari erau evreii, în perioada retragerii autorităților române din teritoriile cedate Uniunii Sovietice în urma notelor ultimative sovietice din 26 şi 27 iunie 1940. Explicația autorului pentru această brutalitate constă în *răzbunare*. În amplul său studiu asupra exterminării evreilor din Europa (Hasefer, Bucureşti, 1997, pp. 668-702), Raul Hilberg nu găsea o explicație pentru alternanța dintre, pe de o parte, modul neorganizat cu care românii îi masacraseră pe evrei şi, pe de alta, stoparea procesului de exterminare cerută insistent de germani. Căci termenul de „oportunism ambiguu", folosit de

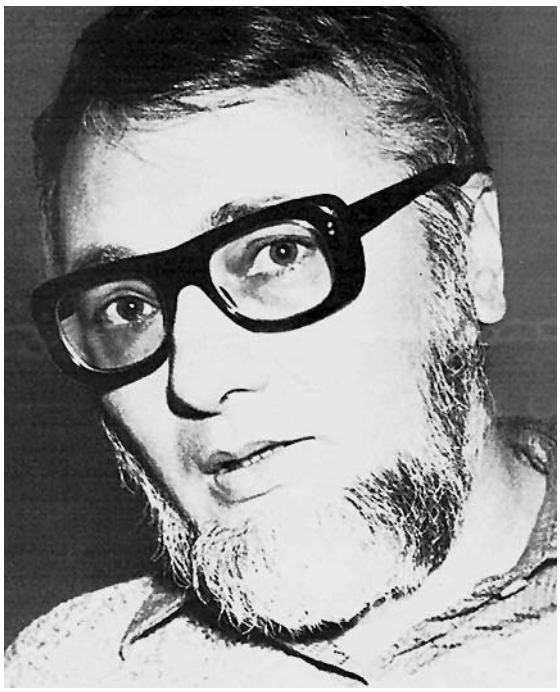

[1] Publicat în „Aldine", supliment al cotidianului „România liberă", nr. 371, 21 iunie 2003, p. 4, în revista „Vremea", Bucureşti, p. 2. sub titlul: „Goma şi «legea tăcerii»", şi în revista electronică Asymetria, la adresa www.asymetria.com, sub titlul: „Cronologie, tăcere şi vină".

autor, nu explică nimic. Răspunsul ne apare acum, în urma studiului lui Goma, într-un mod clar: românii îi masacraseră pe evreii din Basarabia şi Bucovina (dar şi de pe teritoriul naţional: Pogromul de la Iaşi şi Trenul Morţii), şi în primul rînd pe aceia – căci cei din Vechiul Regat nu au fost deportaţi –, cu o grabă care îi speriase şi îngrijorase chiar şi pe germani, tocmai pentru că ei aveau problema lor cu evreii, şi în primul rînd cu acei evrei. Resortul motivaţiei lor poate fi găsit în chiar săptămîna relatată de autor.

O asemenea manieră de a pune întrebarea este posibilă pentru că Goma stăpîneşte un lucru indispensabil istoricului: cronologia. Şi se întreabă ce a fost înainte nu pentru a justifica ce a fost după, ci pentru a-l explica şi a-l declara ca nejustificabil. Citãm: „Oricum, în sarcina şi pe conştiinţa României rămîn în jur de 200 000 de suflete – şi se ştie: crima începe de la *unu*." (p. 6) Deşi poate fi citită ca o invitaţie implicită la un exerciţiu de responsabilitate pentru orice membru al unei comunităţi – asumarea cinstită a vinei de către români, în paralel cu asumarea vinei de către evrei pentru răul făcut de conaţionalii lor – cartea nu are nimic pedagogic. Ea este în egală măsură o manieră de exersare a facultăţii intelectualului, intelectul, şi un model autentic de examen de conştiinţă.

Principala bază documentară a analizei autorului este incontestabilă chiar şi pentru lectorul cel mai partizan, fie el sionist ori naţionalist român: *Cartea Neagră – suferinţele evreilor din România* a sionistului comunist Matatias Carp (Diogene, Bucureşti, 1996), *Rusia, România şi Basarabia* a evreului fost comunist Mihail Bruhis (Universitas, Chişinău, 1992) şi mărturia evreului fost comunist utopic Z.K. Gr. Vindeleanu (în „Basarabia", nr. 6, 1991, Chişinău). Înseşi rapoartele din epocă ale Armatei şi Jandarmeriei Române, publicate de Comunitatea Evreiască din România (*Evreii din România între anii 1940-1944, vol. III, 1940-1942: Perioada unei mari restriştii*, partea I-a, Hasfer, pp. 16-41), sînt, în marea lor majoritate, seci, fără culoare ideologică şi sînt confirmate de celelalte surse. Însă scopul publicării lor a fost acela de a anula veracitatea unei părţi neprecizate cu ajutorul... minunii Securităţii, Mihai Pelin (p. 31).

Paul Goma demistifică, pe rînd: dubla contabilitate a victimelor dintre evrei (în fapt, imputabile ungurilor, includerea în contabilitate a emigranţilor, a dispăruţilor, a comuniştilor care au optat pentru URSS şi a emigraţilor în Palestina); pretinsa obiectivitate a lui Matatias Carp; anexarea memoriei Şoahului întreprinderii sioniste de spoliere a fostelor state comuniste; pretinsa inocenţă a evreilor în instaurarea comunismului în Basarabia şi Bucovina şi, ulterior, în România; diabolizarea lui Antonescu, cel care, pe de o parte, ordonase trecerea Prutului şi eliberarea românilor de sub teroarea bolşevică, iar, pe de altă parte, masacrarea evreilor de dincolo de Prut. Şi, în demersul său, Goma îndepărtează zgura ideologică ce se aşează peste discursul istoric şi peste cel moral: sionismul şi naţionalism-comunismul românesc remanente.

Mişcare naţionalistă evreiască născută în perioada de apogeu a statelor naţionale şi de maximă expansiune a colonialismului european, sionismul politic capătă caracteristici noi după Holocaust şi după constituirea statului Israel. Exclusivismului doctrinar tradiţional i se adaugă o pedagogie specifică a Şoahului: acesta din urmă este prezentat ca proba de netăgăduit a validităţii sionismului, iar statul Israel este propus ca realizare finală a naţionalităţii evreieşti. În plus, începînd din 1951 victimele nazismului şi militanţii evrei din Rezistenţă sînt comemoraţi împreună, fapt care privilegiază o logică a acţiunii, în dauna inacţiunii; indică o distincţie între eroi şi victime, primii în teritoriile israeliene, ceilalţi în diaspora – văzută ca o vale a plîngerii, ca o succesiune de persecuţii, de pogromuri şi de opresiuni. Consecinţa este o neîncredere a sioniştilor în lumea exterioară, considerată ostilă şi capabilă de distrugere. Iar reciproca: criticii politicii sioniste (de ocupaţie şi de segregare faţă de palestineni, de instrumentalizare a Şoahului) sînt trataţi de antisemiţi (dacă sînt neevrei) sau de bîntuiţi de „ura de sine" (dacă sînt evrei).

Chestionat de *The New York Times*, în martie 2001, ce crede despre cartea lui Jan T. Gross, *Vecini* – care vorbeşte despre masacrul de la Jedwabne din Polonia, unde polonezii au asasinat, tot după 21 iunie 1941, 1.600 de evrei, pe care i-au acuzat de colaborare cu NKVD la maltratarea, deportarea şi lichidarea fizică a populaţiei locale – Adam Michnik s-a întrebat oarecum retoric dacă ei, evreii, nu au partea lor de vină în acea tragedie colectivă (în *Restauraţia de catifea*, Polirom, Iaşi, 2001, pp. 320-340). La noi, publicaţiile Comunităţii Evreieşti nu fac altceva decît să evite această întrebare-asumare a părţii de vină a evreilor, atît pentru comportamentul lor în timpul cedării Basarabiei şi Bucovinei, cît şi în instaurarea comunismului. Este cazul nu doar al culegerii de documente indicată mai sus, ci şi al lucrării lui Teodor Wexler şi Mihaela Popov, *Anche-*

te şi procese uitate 1945-1960 (Fundaţia Wilhelm Filderman, f.l., f.a. – 2002 –, II volume), unde declaraţii politice de tipul: „Un evreu fără Dumnezeu este un păgîn chiar dacă vorbeşte evreieşte“ sau „Un evreu care a devenit comunist a încetat să mai fie evreu“ (vol. I, p. 57) nu explică nimic, ci întreţin mistere şi acoperă culpe. Şi este suficient să indicăm aici doar existenţa sioniştilor comunişti din Israel, Mapam şi a organizaţiei sale de tineret, Haşomer Haţair – foarte activă în România pînă la lichidarea definitivă a mişcării sioniste – care aveau în programul lor atît principiul luptei de clasă, cît şi pe cel al naţionalităţii evreieşti (sionismul); apoi, numărul foarte ridicat al comuniştilor de origine evreiască, comparativ cu procentul acestei populaţii din totalul populaţiei României, în structurile represive ale României comuniste din primul său deceniu de existenţă şi, în special, în nomenclatura superioară.

Nici printre istoricii din România situaţia nu se prezintă în mod radical diferit. Probabil de frică să nu fie taxat drept naţionalist sau chiar antisemit, ori pentru că se află sub influenţa sionismului, Marius Oprea, istoric din tînăra generaţie, nu trage nici o concluzie din faptul că 25 % din ofiţerii superiori şi 10 % din cadrele Securităţii erau în 1949 de origine evreiască, faţă de circa 2 % cît reprezentau evreii în ansamblul populaţiei ţării (*Banalitatea răului. O istorie a Securităţii în documente 1949-1989*, Polirom, Iaşi, 2002, pp. 66-67). În mod egal, acelaşi autor foloseşte vocabularul sionist pentru a desemna emigrarea evreilor în Palestina după cel de-Al Doilea Război Mondial (*Alya în arhivele Securităţii*, în „Observator cultural“, nr. 101, ianuarie-februarie 2002). Termenul de alya semnifică în ebraică migraţia unui evreu către pămîntul lui Israel, iar din punct de vedere istoric este folosit pentru a indica cele cinci valuri ale emigraţiei evreieşti către Palestina, înregistrate în mod oficial de către istorici, între 1882 şi 1939. Semnificaţia primă a termenului este religioasă, şi ea trimite în primul rînd la antichitate, cînd poporul lui Israel făcea pelerinaje de trei ori pe an pentru a aduce ofrande şi sacrificii în sanctuarul central de la Ierusalim. După dispersie, *alya* semnifică plecarea celui care, din motive religioase, vrea să viziteze Ţara Sfîntă sau doreşte să moară acolo. Apropriindu-şi o asemenea terminologie, istoriografia sionistă stabileşte o legătură directă între prezent şi trecut, amestecînd în mod nepermis sacrul cu profanul (v. Jean-Cristoph Attias şi Esther Benbassa, *Israël, la terre et le sacré*, Flammarion, Paris, 2001, p. 260 în special).

Istoriografia chestiunii raportului evreilor şi românilor cu comunismul şi a celei a masacrării evreilor de către români se resimte, în acest moment, şi de pe partea ei sionistă (care am văzut că nu corespunde perfect cu cea evreiască), şi de pe cea a românişţilor (care nu este reprezentată doar de români). Căci istoriografia sionistă este asemănătoare întrucîtva celei a fostului front istoric naţionalist-comunist: ea nu se poate reconcilia cu realitatea fără să-şi nege bazele ideologice şi mitologia aferentă. Iată de ce o recunoaştere ca cea a Lyei Benjamin este singulară: «Pînă să se confrunte cu realitatea dictaturii comuniste tineretul trecut prin ororile războiului a sperat că o societate egalitară şi internaţionalisă [a se citi: comunistă – n. n.] ar fi alternativa aşteptată, menită să asigure o lume nu numai mai bună, ci şi fără războaie şi conflicte interetnice. O generaţie a crezut în idealuri care s-au dovedit tot propagandă.“ (în „Realitatea evreiască“, nr. 180, 25 ianuarie-15 februarie 2003) Comparativ însă cu situaţia din Israel, unde se poate constata o anumită democratizare a dezbaterii publice şi/sau istorice, o punere în discuţie a postulatelor de bază ale sionismului şi a efectelor sale asupra discursului ştiinţific, sub presiunea mediilor intelectuale din Occident, în România situaţia este mai proastă, căci asistăm de 13 ani doar la o liberalizare a discursului public şi/sau istoric, care este din ce în ce mai limitată după venirea la putere a forţelor politice de extracţie bolşevică din 2000. Şi ea va rămîne astfel atîta vreme cît va fi greu de înţeles ceea ce Paul Goma nu oboseşte să repete, şi anume: că democraţia este ceva care se cucereşte, iar nu care se primeşte cadou.

Paul Goma a fost şi a rămas un înaintemergător în acţiunea civică, la fel ca şi în literatură (înţeleasă în sensul cel mai general). El reprezintă dacă nu singurul, printre puţinele repere certe în deriziunea contemporană românească, un exemplu şi un îndemn pentru istoricii tineri de a aborda cu curaj subiecte nu doar complicate din punct de vedere intelectual, ci şi încărcate moral, precum cel din cartea pe care tocmai o recenzăm. Sau, rămînînd în acelaşi registru, chestiunea raporturilor evreilor şi românilor cu comunismul ori vinderea de către comuniştii naţionalişti români a cetăţenilor români de origine evreiască şi germană – subiect tabu pentru istoriografiile de inspiraţie sionistă şi naţionalistă română.

Să fie acesta începutul!

A fi antisemit

Dosarul incomplet al procesului pentru calomnie

Am anunțat că voi da în judecată persoane, grupuri, asociații pentru calomnie *şi pentru* denunț calomnios*, vinovate de a-mi fi adus acuzația de „antisemitism“. Cunoscuți, prieteni, neprieteni se întreabă, mă întreabă: întru cât termenul „antisemit“ ar fi injurios? Răspund: „antisemit“ a devenit* injurios *în momentul în care, dintr-un termen inexact, fals, mincinos s-a transformat în stea-galbenă lipită cu scuipat pe fruntea unor evrei normali – ca muzicianul Daniel Barenboim, ca istoricul Esther Benbassa – de către anormalii lor consângeni; a devenit* infamant *de când, în gura, anormalilor evrei, a început a semnifica:* ne-om, anti-om.

Paul Goma

Termenul „anti-semitism“ presupune dispreț, ură, ostilitate față de semiți – nu față de iudei, de evrei, altfel ar suna: *antiiudaism, anti-evreism.* În eseul *Săptămâna Roşie 28 iunie – 3 iulie 1940 sau Basarabia şi Evreii*, pag. 20, Ed. Vremea, 2004 scriam:

„(...) analfabetizatorii de ei [ei fiind bravii „vânători de antisemiți“] nu țin seama, pentru început, de falsitatea, de idioțenia termenului «antisemit», când semiți (de la Sem) sunt şi maltezii şi berberii şi arabii şi, cine ar crede, azi, în Israel: palestinienii, dragi tovarăşi de alte nationalități!“

Foto: Bogdan Onofrei

În continuare (la pag. 262), repetam ceea ce ştie toată lumea: termenul *Antisemitismus* fusese inventat în 1879 de germanul Wilhelm Marr, pentru a înlocui „antiiudasim“. Evreii l-au socotit mult mai cuprinzător (sute de milioane în loc de câteva milioane) şi prin repetare l-au impus – deşi este fals, fiindcă: 1. nu toți semiții sunt evrei; 2. nu toti evreii sunt semiți – după Koestler, cei din Rusia, din Galiția, apoi din România de nord şi de est (coborîți în secolul al XIX-lea din Rusia), ar fi de neam türk.

Însă, chiar aşa textul meu a fost contrafăcut-falsificat prin... inversare de Al. Florian în „Raportul despre antisemitism“ astfel: „Paul Goma nu ia în seamă (în loc de „ei“ [evreii, „vânători de antisemiți“] nu iau în seamă“ – nota mea, P.G.) falsitatea, idioțenia termenului «antisemit»...“ şi instalată pe internet ca atare, vezi: www.romanjewish.org.ro/index_fcer2_01.html-42.

Un termen infamant

Termenul „antisemit“ nu este unul indiferent – ci cu atât mai nociv, mai prejudiciabil cu cât, am mai spus: este neadevărat.

Mă simt atacat-amenințat (nu ofensat: nu mă poate ofensa o expectorație de tipul: „Tuberculosule!“ – murdărit, da):

– pentru că acest termen a ajuns să fie, nu doar un calificativ depreciativ ca hoț, mincinos, necinstit, laş, criminal etc..., ci unul *infamant* şi *amenințător* – de altfel este îngemănat în discursul anti-antisemiților cu: „Ordonanta de Urgență cutare...“;

– pentru că a ajuns să se statornicească această inadmisibilă, mizerabilă obişnuință: acuzatorii nu

se simt obligaţi să dovedească acuzaţia de „antisemitism“, epitetul fiind bun-la-toate şi pentru tot. Începînd de la 23 august 1944, dacă cineva îi spunea unui mincinos că este mincinos, unui necinstit că este necinstit, dacă mincinosul-necinstitul era evreu sau ungur, imprudentul ne-ungur, ne-evreu era condamnat pentru „ură de rasă“ şi băgat în închisoare; anchetatorii-procurorii fabricau dosare din care „reieşea“ că „banditul“ rostise: „boanghenă“, „jidane“. Şi degeaba protesta nefericitul, jurîndu-se că zisese doar: „hoţule!“ sau „mincinosule!“, securistul fusese instruit de tovarăşii sovietici să aplice „doctrina posibilitaţionistă“: „N-ai zis, dar ai fi putut zice, noi luăm măsuri preventive...“ (ca „războiul nuclear preventiv“ imaginat de Rumsfeld-Wolfowitz).

În virtutea acestui *supradrept-autodecernat* oricine poate face rău oricui (pentru orice: un conflict de serviciu, unul sentimental, de concurenţă, de incompatibilitate de caracter, de simplă invidie), nu pe cale normală, civilizată, prin dialog, prin discuţie în contradictoriu – nu: ci prin aruncarea anatemei: *„Antisemitule!“* Or după linsaj, după execuţie sumară, fără judecată, în spaţiul carpato-danubian este necunoscută contestaţia, cererea ca acuzatorul să probeze afirmaţia – nu doar calomnioasă, ci am mai spus: *infamantă* şi de-a dreptul criminală – de „antisemitism“.

Fiindcă cei arătaţi de mine drept calomniatori sunt oameni de condei, dovezile: *scrisul* însuşi. De ani de zile sunt acuzat că scrierile mele sunt „antisemite“ (de către Ed. Reichman, I. Petran, A. Paruit, A. Mirodan, I. Chiva) însă niciodată acuzatorii nu au produs *citate netrunchiate*, *nefalsificate* din care să reiasă ostilitatea, disprețul, ura autorului fată de evrei. De pildă:

R. Ioanid („Observator cultural“, 15–21 iulie 2003): rezumă (sic!) ceea ce vrea să prezinte ca... autentic în scrierile mele: „Problema lui Goma începe cînd încearcă să explice cauzele Holocaustului din România ca fiind generate de victimele evreieşti ale acestuia. (...) principalele ţinte ale lui Goma (...) sînt evreii ca părtaşi la crimele comuniştilor în timpul verii lui 1940. Dacă cineva vrea să înţeleagă cauzele Holocaustului din România, trebuie, după părerea lui Goma, să înceapă cu crimele comise de evrei în Basarabia şi Bucovina de Nord, cînd România a pierdut cele două regiuni în faţa [corect: ocupate de...] Uniunii Sovietice (...). Goma este un caz clasic a ceea ce Michael Shafir numeste „negaţionism deviant“ (deflective negationism), *un caz în care se deturnează vina de la faptaşi la victime*“. Şi: „Goma se luptă din greu cu o dilemă comună antisemiţilor români“. Şi încă: *„...teoria lui Goma reprezintă exact pretextul folosit de Ion Antonescu şi de propaganda regimului său pentru începerea Holocaustului din România*, şi anume că zeci de mii de evrei au fost executaţi şi peste o sută de mii deportaţi pentru că erau aşa-zişi bolşevici în masă care au primit cu braţele deschise trupele sovietice din 1941“ [aici, cu bună ştiinţă, R.I. falsifică adevărul istoric, scriind: „1941“ – în loc de „1940“]. Şi: „Paul Goma îl disprețuieste cu deosebită fervoare pe *Elie Wiesel pentru că ar fi declarat la televiziunea franceză*, în anii ’80, că a fost deportat din Sighet în aprilie 1944 de jandarmii români (deportările de la Sighet la Auschwitz au fost executate de jandarmi unguri sub jurisdicţie ungară). L-am întrebat recent pe Elie Wiesel dacă un asemenea lucru s-a întîmplat (...). *Mi-a răspuns că bineînţeles că nu, că a descris exact episodul în romanul său, Noaptea.*“ [s. mea şi observaţiile: a) nu „ar fi declarat“ ci: *a declarat*; b) nu era vorba de vreo ficţiune, ci de prestaţia la televiziunea franceză – în urma căreia Eugéne Ionesco, prietenul său, i-a reproşat falsificarea istoriei-geografiei]. Şi: „Paul Goma este încă o dovadă vie că *antisemitismul din cultura română contemporană*“ (...) *„Goma aparţine curentului dominant antisemit al intelectualităţii române* [subl. mea. P.G.] care nu neagă Holocaustul, dar scoate în evidenţă, în schimb, vina colectivă a evreilor“. Şi: „După cum a scris recent Alexandru Florian, Goma nu numai că reia sloganurile negaţionişţilor realizînd o nouă apropiere de mesajul lui Vadim [Tudor], ci ajunge să preia şi teme ale antisemitismului actual, *cel al fundamentalismului islamic* [de ce nu al nazismului? – întrebarea mea, P.G.], incriminindu-i pe israelieni drept criminalii palestinienilor“. Şi: „E foarte grăitor că acelaşi guvern român care, în sfârşit, în eforturile sale de a se integra în NATO şi în UE, a încercat să se opună tendinţelor de a-l reabilita pe Antonescu şi guvernul său, a sprijinit financiar (cu sau fără permisiunea autorului) publicarea *cărţii antisemite a lui Paul Goma* (s.m. P.G.) care le învinuieşte pe victime pentru soarta lor tragică. (...) De fapt, Paul Goma *şi-a asumat doar o parte a trecutului, pe care a distorsionat-o grav, împrăştiind astfel ura*“ (sublinierile îmi aparţin, P.G.).

A întâlnit cineva un citat din textele mele, sub pana rezumatorului abuziv R. Ioanid? Monologul său acuzator, fără probe, a devenit referinţă, Evanghelie, scutindu-i pe alţii de a citi.

Necititori de profesie, acuzatori profesioniști

Printre necititorii-de-profesie – dar acuzatori-de-profesie:

Michael Shafir (în volumul *Între negare şi trivializare*, 2002, Polirom): „Cum lucrarea mi-a parvenit foarte recent şi mult după ce acest studiu fusese încheiat [cel din care citez, n. m.], nu voi intra în polemică cu Paul Goma. Dar şi o parcurgere superficială a lucrării sale arată că Goma nu cunoaşte sau nu vrea să ia cunoştință de unele documente care i-ar arăta că *cea mai mare parte a demonstrațiilor sale se bazează pe falsificări ale comandanților armatei române în retragere.*" (subl. mea, P.G.) Totodată, M. Shafir, în calitate de coautor al „Raportului Iliescu-Wiesel" (împreună cu R. Ioanid, Al. Florian, M.D. Gheorghiu), scrie, după lecturile tovarăşilor săi: „Influențele exilului: În scrierile a trei figuri importante ale exilului românesc se găsesc formule care intră în tipologia comparațiilor trivializante. Este vorba de *Paul Goma* [s. m.], Monica Lovinescu şi Dorin Tudoran. Paul Goma, (...) a scris în ultimii ani mai multe texte în care reclamă recunoaşterea «Holocaustului roşu» împotriva poporului român, comis şi cu contribuția evreilor. Ideea de bază a ultimei sale cărți, *Săptămâna roşie*, reeditată şi foarte mediatizată în România [de către R. Ioanid, Shafir, Oişteanu, M.D. Gheorghiu... – nota mea, P.G.], este următoarea: «Holocaustul roşu pus la cale şi de ei [de evrei] a început pentru noi, românii, cu un an mai devreme decât al lor: la 28 iunie 1940 şi nu s-a încheiat nici azi.» Goma susține că, după cedarea Basarabiei şi [a] Bucovinei de Nord Uniunii Sovietice, evreii, adulți dar şi copii, au comis, cu ordin de la sovietici, dar şi din «ură de rasă», «ură de român», nenumărate acte de agresiune şi umilire împotriva Armatei române. Astfel de acte au venit «dinspre aproape toți evreii aflați în Basarabia şi în Bucovina de Nord în acea Săptămână Roşie, înspre toți românii» (p. 171). Goma recunoaşte, explicit şi repetat, responsabilitatea României şi «culpa comunității» pentru «abominabilul pogrom» de la Iaşi, pentru deportările în Transnistria (p. 20, 240, 248, 319), dar afirmă că atrocitățile au fost exclusiv rezultatul răzbunării, în condiții de război, pentru crimele comise de evrei (p. 18, 21, 190). Aceasta ar fi explicația, «adevărul interzis vreme de o jumătate de secol» (p. 256) pentru reacția violentă a românilor, şi nu politica regimului Antonescu, despre care Goma nu pomeneşte, sau antisemitismul din România, a cărui existență o neagă [cum o neagă: prin ne-pomenire? – nota mea, P.G.]. Exilatul român cere «veşnică recunoştință» pentru Antonescu, «Mareşalul dezrobitor» (p. 244). Aproape la fiecare pagină, Goma glosează pe tema culpei evreilor, care ar fi adus comunismul (mai multe pagini sunt umplute cu liste de evrei comuniști), ar fi monopolizat suferința, făcând din contabilitatea cadavrelor o afacere (p. 10, 115, 183-199) şi ar fi comis crime care au «întunecat-însângerat întreg secolul al 20-lea». Scriitorul român cere condamnarea evreilor, aceşti «călăi nepedepsiți» (p. 186-187), prin organizarea unui «Nürnberg II» (p. 95, 170, 217, 274). Aşa cum se poate observa, *cartea lui Goma ilustrează toate formele de trivializare prin comparație (accentul căzând pe comparația deflectivă). Pe ansamblu însă aceasta este mai mult decât atât: constituie o veritabilă sinteză a negaționismului şi antisemitismului, cum rar se poate găsi în literatura de limba română* (s. m. P.G.). Pe de altă parte, trebuie spus că Paul Goma se remarcă prin radicalitate, nu prin originalitate. În diferite combinații, idei similare au circulat şi înainte în mediile de dreapta din România şi exil."

Vasile Gârneț: (*Contrafort*, 7-8 2003). Semnînd „Vasgar", poetul de la Chişinău este reprezentativ pentru căprarii culturali pentru care ordinele unui sergent (R. Ioanid) se execută, nu se discută: „Cartea lui Goma n-a fost aproape deloc recenzată la Chişinău, unde nici nu prea este de găsit. Din comentariul găzduit acum de «Observator cultural» [semnat de R. Ioanid, n.m. P.G.] cartea lui Goma iese destul de prost: fisurată, deficientă grav la capitolul documentare, *purtătoare de stereotipuri antisemite, vulgar-violentă la adresa multor personalități ale culturii române contemporane*" (subl. mea şi observația: o carte pe care nu ai citit-o – dacă „nu se prea găseşte" – este... aşa cum a ordonat tovarăş' leitinenant – cel care a citit pentru noi... – P.G.);

Andrei Oişteanu (*22, din 28 ian.–14 febr. 2005*) (...) „*Un caz insolit este cartea lui Paul Goma*, Săptămâna roşie sau Basarabia şi evreii *(Editura Vremea XXI, Bucureşti, 2004), care iese practic din orice tipologie. Goma nu se mulțumeşte să fie, ca alții, negaționist. El admite Holocaustul din România, dar îl motivează, îl justifică. O teorie atât de aberantă încât nici măcar nu este pedepsită de lege*". (sublinierea îmi aparține, P.G.);

Dan Pavel (în *Ziua*, unde este editorialist): „(...) în: «Să învățăm de la evrei?», (...) Goma atacă la grămadă şi pe nedrept o serie de persoane, inclusiv pe mine. (...) Peste simbolul luptătorului anticomunist

şi apărătorului drepturilor omului din trecut se suprapunea imaginea lui Goma din prezent, *în campania sa violentă împotriva evreilor şi în monstruoasele sale interpretări ale Americii, a celor care şi-au mărturisit convingerile cu privire la Holocaust sau care şi-au manifestat convingerea că în atacarea SUA de către terorişti dreptatea nu poate sta de partea atacatorilor criminali* " (subl. m. – apăsată, vezi citatul următor, P.G.). Şi: (tot în Ziua): „Goma are însă un merit, *atacîndu-mă m-a silit să-l citesc. Are dreptate să mă includă între «necititorii» săi, ştie că dacă studiez cu atenţie ceea ce a scris voi spune adevărul* " (subliniere şi întrebare: dacă nu citise textele mele până în acel moment, cu ce drept le atacase? Răspuns: cu dreptul românului-necititor de a ataca ceea ce nu cunoaşte – P.G.);

Gabriel Andreescu: (*Timpul* nr. 3/2005 (...) „Goma redevenise «un caz» o dată cu apariţia *celor două texte* «Săptămâna Roşie 28 iunie–3 iulie 1940» şi (sublinierea îmi aparţine) «Basarabia şi Evreii» *în care teoretizează într-o manieră foarte personală evenimentele din Transnistria* (re-subl. mea şi trimiterea la „Transnistria" lui Laszlo) în timpul celui de al doilea război mondial".(...) „*cărţile* lui Goma: «Săptămâna Roşie» şi (subl. mea, P.G.) «Basarabia şi evreii»". Încă o dată: este vorba de o singură carte, „şi" a înlocuit „sau" – deci nu numai că nu a citit... cărţile, dar nu (le-)a văzut nici coperta...;

Laszlo Alexandru: (E-Leonardo 2,3,4) „Da, Goma într-adevăr se pronunţă frecvent despre Transnistria [Laszlo crede că „Transnistria" este... Basarabia, văzută dinspre Ucraina], *dar pasa antisemită în care a eşuat* (...) *S-a găsit el, de la Paris, să-l elogieze, acum, pe Antonescu la unison cu Vadimică! Ruşine să-i fie!* (subl. mele, P.G.); „Dar în ultimii ani *partizanatul antisemit al lui P.G.* a prins contur tot mai consistent". (...) „Cea mai scandaloasă minciună (...) *preluarea logicii globaliste si a limbii de lemn din propaganda antonesciană (...) Paul Goma ne readuce sub priviri toată nemernicia criminală a fascismului românesc* (...) atât prin stilul cât şi prin ideile antisemite violente pe care le profesează (...) Paul Goma pare a fi clona lui C.V. Tudor". (subl. mele, P.G.) „Eu, ca scriitor, aleg să mă transpun în pielea evreilor persecutaţi de Antonescu decât în pielea basarabenilor..."; „Singura posibilitate de a descrie onest o circumstanţă istorică [este] din perspectiva victimei"...;

Ovidiu Pecican: (E–Leonardo, 4, 5): „Concluzia cu privire la *antisemitismul lui Goma* provine dinspre generalizările operate de autor în pagină"; „La o privire atentă, deci, «antisemitismul» lui Paul Goma se dovedeşte mai curând o pripeală logică"; „Va trebui, deci, să ne obişnuim cu imaginea unui Goma luptător pentru drepturile omului, însă în acelaşi timp antisemit? (...) Dacă va trebui să ne obişnuim cu acest fel de Goma (sic!), fără îndoială că o vom face" „(...) *pasajele cu zăngănit antisemit* din romanul Basarabia sunt mărturia unei inabilităţi scriitoriceşti sau a unui crez antisemit propriu-zis" (subl. îmi aparţin – P.G.).

Willian Totok: „Cel mai concludent exemplu este fostul disident anticomunist Paul Goma, care, într-un exces de zel polemic, s-a alăturat revizioniştilor, devenind astfel, probabil fără să fi vrut, obiectul de adoraţie al *extremiştilor naţionalişti* ". (...) „La Goma, motorul ideologic al contestării Raportului este anti-comunismul visceral *combinat cu resentimente antievreieşti şi frustrări personale*." (subl. mele, P.G) („Receptarea Raportului final al Comisiei Wiesel în presa română şi germană", în „Timpul", nr. iulie–august 2005, pp. 12-14.)

Acuzatorii orbi

Printre acuzatorii orbi – care nu au citit textele mele şi nu se sinchisesc de legea nescrisă, dar capitală a *citatului*:

Nicolae Manolescu: „*Textul cu pricina are pasaje cu caracter antisemit* (...) Problema noastră era că în revista Uniunii a apărut *un text pe care noi l-am considerat antisemit şi, din păcate, nu e discutabil, chiar aşa este* " (s. mele, P.G.);

Horia Gârbea: „Dacă ei [membrii Comunităţii Evreilor] s-au sesizat, înseamnă că afirmaţiile sunt grave";

Foto: Bogdan Onofrei

Alexandru Florian: „Caracterizările negative, profund triviale la adresa evreilor, adevărate şarje de antisemitism interbelic, abundă în *cele 2 articole* [„cele două articole“: eseul Săptămâna Roşie a fost publicat în două numere...] din revista de la Tîrgu-Mureş. Paul Goma nu numai că reia sloganurile negaţioniştilor, realizînd o nouă apropiere de mesajul lui Vadim, dar ajunge să preia şi teme din antisemitismul actual, cel al fundamentalismului islamic, incriminînd pe israelieni drept criminalii palestinienilor.(...) Textul lui Paul Goma aparţine, prin mesaj şi expresie, antisemitismului radical“. În „Antisemitism şi politică“, publicat în 2003 pe site-ul Federaţiei Comunităţilor Evreieşti, la adresa: .org/ro/index_fcer2_01.html, acelaşi Al Florian scrie: „Antisemitismul dur pe care îl reprezintă în politica PRM şi C.V. Tudor, aveam să îl regăsesc în *antisemitismul cultural al lui Paul Goma* (subl. m., P.G.). *(...) publică în două numere din revista «Vatra» un text de un antisemitism tot atât de feroce, plin de ură ca şi discursurile vadimiste* “ (s. m. P.G.). Ca demn fiu al nedemnului politruk de la Universitatea Bucureşti Radu Florian, Al. Florian a învăţat în familie să atace, nu doar „duşmanul“ (aici: autorul de texte), ci şi pe „favorizatori“ (conducători de reviste, de edituri): „Desigur, s-ar putea face comentarii privind patronii revistei. Ea este o revista de cultură, editată de Uniunea Scriitorilor, dar şi de Consiliul judeţean Mureş cu sprijinul Ministerului Culturii şi Cultelor. Cu alte cuvinte, instituţii ale statului şi o asociaţie profesională girează, fie şi de la distanţă, mesaje ce contravin flagrant Ordonanţei de urgenţă privind combaterea antisemitismului, a negării Holocaustului sau promovarea cultului persoanelor condamnate pentru crime împotriva umanităţii. Probabil că răspunsul cel mai la îndemână ar fi, în această situaţie, că numai autorul este răspunzător de ideile, opiniile sau mesajele comunicate. În fapt, însă, un text nu vede lumina tiparului fără asentimentul conducerii oricărei edituri sau publicaţii. (...) *«Vatra» a publicat un text puternic antisemit* (...) Mesajele lui Goma din acest articol fluviu se regăsesc şi în romanul său Basarabia, publicat în acest an la Bucureşti de Editura Jurnalul literar. *Fragmente (...) inclusiv cele cu conotaţii antisemite* (subl. m. P.G.) au fost preluate în suplimentul «Aldine» (...) din 5 octombrie 2002. (...) nu pot să nu remarc *maniera asemănătoare la Vadim şi la Goma în care relatează despre Elie Wiesel.* (...) autorul (...) *află cauza pogromurilor împotriva evreilor, la care s-a dedat regimul Antonescu, în aşa zisele crime ale evreilor din Basarabia împotriva armatei române, o dată cu retragerea administraţiei româneşti în iunie 1940*“. (subl. mele, P.G.).

Foto: Bogdan Onofrei

Acuzatori vehemenţi, fără probe

Necitirea textelor condamnate a devenit lege a holocaustologilor:

– În cazul unor instituţii, asociaţii: Uniunea Scriitorilor, Comunitatea Evreilor, ele dau verdicte („antisemitism“), crezîndu-se scutite de obligaţia de a le argumenta; prima se descarcă prin „numeroasele plângeri“ din partea ambasadelor Israelului şi USA, a doua se spală pe mâini, divulgînd numele informatorului Henry Zalis:

– „Realitatea evreiască“, Nr. 236 (1036), 1-15 septembrie 2005, sub titlul „Luări de poziţie legate de manifestări antisemite în Romania“; „Deşi există o legislaţie (Ordonanţa de urgenţă nr. 31 din 28 martie 2002 şi o hotarâre a C.N.A.) care condamnă manifestările fasciste, rasiste şi xenofobe şi popularizarea lor, din păcate, ele îşi găsesc locul în continuare în presă, audiovizual sau în broşuri care se vând pe tarabe. (...) În ultimul număr (6-7) al «Vieţii Româneşti», (...) *asupra căruia ne-a atras atenţia criticul literar Henry Zalis* (subl. m., P.G.), a fost publicată prima parte a Jurnalului scriitorului Paul Goma (1-16 ianuarie 2005). *Textul cuprinde atacuri vehemente împotriva intelectualilor evrei şi membrilor Comisiei «Wiesel» care au redactat Raportul despre Holocaustul din Romania, împotriva faptelor şi argumentelor care susţin existenţa Holocaustului românesc cuprinse în acest document, negându-se veridicitatea lor, critici împotriva Israelului şi a politicii duse de statul evreu.*“ (subl. mea, P.G.)

Aceeaşi publicaţie, Nr. 238-239 / 1–31 octombrie 2005, sub semnătura: Boris Marian scrie: „Ob-

servatorul cultural, din 15–21 sept., oferă un editorial semnat de Carmen Muşat, în care opiniile lui Paul Goma din Jurnalul publicat fragmentar în «Viaţa Românească» *sunt judicios evaluate drept antisemite şi negaţioniste* (subl. mea – P.G.) (...) Regretabilă este şi „solidaritatea“ de care s-a bucurat fostul redactor-şef adjunct de la «Viaţa Românească», o revistă de mare tradiţie culturală, la care au colaborat numeroşi scriitori evrei. Despre Mihail Sebastian scrie Cristian Cercel. *Ce ar fi spus Sebastian, «evreul de la Dunăre», citind acuzaţiile lansate de Paul Goma? Se pare că unele vicii renasc periodic în contexte diferite.*“ (subl. m. P.G.)

– Comunicatul Uniunii Scriitorilor din 31 august a.c.; „(în) Viaţa românească nr. 6-7 (...) a fost permisă de către redacţie *apariţia unui text cu conţinut antisemit. Este vorba despre fragmente din Jurnalul 2005 al lui Paul Goma* “ (sublinierea mea, P.G);

– Comunicatul din 6 septembrie a.c.: „apariţia (...) unui *text cu caracter antisemit* “ (...) „care a generat vii proteste“;

– „În şedinta din 8 septembrie 2005, Comitetul Director (...) a luat în discuţie numeroase aspecte curente ale activităţii acestei organizaţii. Printre ele s-a aflat şi situaţia creată de apariţia în revista «Viaţa românească», nr. 6-7 din 2005 a *unui text cu caracter antisemit* (subl. mea, P.G.)“;

În ce constă „antisemitismul“ textului? Răspunsul îl deţine *N. Manolescu* (şi ai săi: H. Gârbea, M. Mihăeş, Marta Petreu, G. Dimisianu, Al. Cistelecan, R.F. Alexandru, G. Bălăiţă, Doina Cetea). Dar nu-l divulgă.

– „Probele de antisemitism“ aduse de acuzatori sunt penibile, nedemne de a fi luate în seamă, nici măcar umoristice (I. Buduca le găseşte în faptul că Goma scrie: „evreii“ articulat, în loc să scrie: „unii evrei“ – uitînd că Elie Wiesel rostise: «Românii au ucis!», atunci cînd a vorbit despre... evreii din Transilvania de Nord, ocupată de unguri; o altă lumină a lumii – tot scriitor!, altfel director imaginist-şef, şi el – numără... „cuvântul «evreu»“ în textul... integral al Jurnalului meu aflat pe internet, găseşte 126, de unde concluzia: *autorul este antisemit!*);

– probele nu sunt considerate necesare, din moment ce se foloseşte impersonalul „se“, numit şi: „zvonisticul“; iată:

– *Mihai Dinu Gheorghiu* („Observator cultural“, Nr. 183, 26 aug.–1 sept. 2003): (...) „Paul Goma a publicat în mai multe rînduri şi în mai multe locuri, de exemplu în «Vatra», revistă măcar în principiu onorabilă, *texte autobiografice cu caracter antisemit şi negaţionist, care în alte ţări (între ele, cea în care este el însuşi rezident) intră sub incidenţa legii* “; „Rinocerizarea lui Paul Goma priveşte istoria dizidenţei româneşti şi ea s-a produs sub influenţa emigraţiei naţionaliste, care i-a stimulat resentimentele. *Goma, cîndva denunţat ca evreu şi rus («Efremovici»), şi-a descoperit o vocaţie de antisemit prin care se aliniază cu foştii săi persecutori, care-l aşteaptă acum nerăbdători să revină în patrie* “ (s. m., P.G.);

– *Ioan Bogdan Letfer* în „Inventatorul de cuvinte“ („Ziua“, 27 iulie 2005): „De câţiva ani încoace, o dată cu cărţile despre Basarabia şi al doilea război mondial, *Goma produce un discurs limpede antisemit.*“ (subl. mea, P.G.);

– *Carmen Muşat* în „Observator cultural“ din 22 sept. 2005 „(...) tipul de discurs pe care Paul Goma îl livrează de cincisprezece ani încoace – violent pamfletar, *cu răbufniri antisemite* (subl. mea, P.G.) şi cu ignobile atacuri la persoană (...)“.

Lista antisemitizatorilor mei rămâne deschisă.

Antisemitism sau antiromânism?

A spune adevărul este un act „antisemit“?

Adevărul poate fi pro- sau anti-semit? (a fi consultată Marta Petreu, fostă profesoară de marxism).

A critica Israelul, stat terorist, rasist, aplicînd o politică de ură contra ne-evreilor, în special a palestinienilor băstinaşi, de apartheid, de autoghetoizare prin Zidul Ruşinii Ierusalimului – în timp ce, în afară, evreii sunt cei mai ardenţi propagandişti ai mondializării – constituie un act de antisemitism?;

Dar a critica România şi Românii? România şi politica ei de la 1812 până în 1944 (şi după 1965!) şi a o criminaliza – ce semnifică, atunci când cei care o fac sunt evrei de origine română ca R. Ioanid, J. Ancel, M. Shafir, A. Oişteanu şi de origine maghiară, ca Braham, Elie Wiesel, traficantul de istorie? Că este o critică-justă-constructivă? Sau răuvoitoare, de-a dreptul calomnioasă? Că reprezintă un act de *antiromânism*? Da sau ba?

A reproduce lista componenţilor Comisiei pentru Cercetarea Holocaustului constituie „antisemitism“ simplu? Sau „antisemitism vehement“? De ce: au oare membrii Comisiei cu pricina fac parte dintr-o organizaţie ilegală, conspirativă, de spionaj, criminală, iar deconspirarea lor – începînd cu adevăratul lor nume – le-ar pricinui mari neplăceri, ba chiar pierderi materiale ?

Paris, 11 noiembrie 2005

Securitatea contra Paul Goma

Dosarul de urmărire informativă întocmit de Securitate lui Paul Goma, format din 21 de volume, fiecare având peste 350 de file, cuprinde anii 1970 – 1978, în care a fost urmărit pas cu pas. Informațiile pe care le întâlnim aici relevă persecuțiile la care a fost supus scriitorul, din punct de vedere politic.

Iuliu Crăcană*

În timp, urmăritul a avut mai multe nume de cod, cel mai important fiind „Bărbosul". Pentru anihilarea lui au fost folosite cunoscutele metode de *infiltrare, destrămare a anturajului, avertizare, compromitere*. I-au fost ascultate telefoanele şi discuțiile din casă, a fost filat, i s-a pătruns în apartament etc. Numai în anii 1972-1973, când încă nu era considerat atât de periculos, s-au ocupat de el peste 40 de ofițeri din diverse Direcții ale Securității, au fost folosiți peste 50 de informatori şi au fost „lucrate" prin D.U.I. mai mult de 20 de persoane din anturajul său.

Conflictul dintre Paul Goma şi regimul comunist s-a declanşat în 1956 când, împreună cu un coleg, a protestat împotriva arestării unor sudenți de la Facultatea de Filologie. Conform practicilor staliniste care guvernau la acea vreme justiția, tânărul de numai 21 de ani a fost condamnat la doi ani de închisoare corecțională şi 36 de luni de domiciliu obligatoriu. Această a doua perioadă, de semidetenție, avea ca scop, printre altele, şi încadrarea cu informatori, pentru a se afla dacă respectivul „duşman al poporului" a fost reeducat sau dacă, din contră, mai are legături sau intenția de a lua legătura cu alți „factori perturbatori". Securitatea, prin informatorii săi, aflase că, aici, în comuna Lăteşti, regiunea Constanța, Paul Goma se întâlnea cu Adrian Marino, şi el „element periculos". Mai mult, „asculta posturi de radio străine, comentând apoi duşmănos la adresa regimului". La expirarea termenului (21 noiembrie 1961), se avizează negativ ridicarea restricțiilor domiciliare şi se propune prelungirea acestuia cu încă 36 de luni.

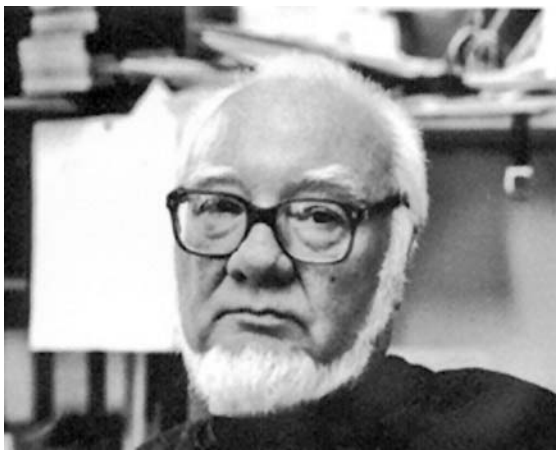

Tentativă de a-l face informator

După eliberarea lui Goma, prima măsură ce se impunea – din punctul de vedere al Securității – era recrutarea sa ca informator. Goma a fost chemat de Securitate pentru o discuție de rutină. S-a dus la locul fixat, casa de recrutare „Libertății", împreună cu soția. Acolo s-a îndreptat cineva spre ei şi când a ajuns în fața lor aceasta a început să strige: „Ce ne tot urmăreşti atâta, să se termine, nu vreau să fiu terorizată". Persoana a dispărut. Într-o justificare biografică pe care a înmânat-o unui ofițer care l-a contactat, după ce descrie necazurile prin care a trecut el şi familia sa, Paul Goma afirmă: „Am 33 de ani, sunt student în anul II, fac de două ori pe săptămână naveta la Domneşti, mă întrețin singur şi vreau să fiu lăsat în pace. Bucureşti, 17. II. 1968, Paul Goma".

O dată cu apropierea lui Paul Goma de Uniunea Scriitorilor începe să lege amiciții cu Dumitru Țepeneag, Vintilă Ivănceanu, Iulian Neacşu, Leonid Dimov, M. R. Paraschivescu. În acelaşi timp, în aces-

* Iuliu Crăcană este istoric, cercetător la CNSAS

te „anturaje“ sunt recrutați sau infiltrați informatori precum *Ruxandra*, *Dona Alba*, *Grădinaru*, *Basarabeanu*, *Podaru*, *Vlad* etc. Influența lui Goma asupra tinerilor scriitori îndreaptă tot mai mult atenția Securității asupra sa. La 17 noiembrie 1969, primește din partea acesteia aviz negativ de plecare la un congres de documentare în Italia și Austria.

Lucrările pe care tânărul scriitor nu le putea publica în România comunistă deoarece erau critice la adresa regimului și dezvăluiau ororile trăite în pușcărie și domiciliul obligatoriu, reușește să le publice în străinătate. Ca măsuri interne, la 15 ianuarie 1971, locotenent-colonel de Securitate Năstase Gheorghe propune avertizarea lui Goma, cu participarea conducerii Uniunii Scriitorilor, a Comitetului de Partid (al cărui membru era din 1968) al acestei instituții și al unor redactori de la revista *România literară*. Mai mult, este invitat la discuții cu organele de Securitate, discuții pe care Goma le refuză din nou, deși au fost motivate de procedura penală în cadrul cercetării socrului său. Sunt propuse următoarele măsuri:

❍ scoaterea treptată a lui Paul Goma la periferia societății

❍ destituirea din funcția de redactor la *România literară* (aceste măsuri să se realizeze într-o atmosferă de subapreciere a lui ca scriitor)

❍ să nu i se acorde nici un împrumut de către Fondul Literar și să fie somat să-și plătească datoriile

❍ începerea urmăririi penale conform art. 166 al. II Cod Penal (propagandă și acțiuni care pun în pericol securitatea statului).

În 1972, Paul Goma obține viza pentru ieșire în străinătate. Statul comunist voia să demonstreze că „deși a călcat legea trimițându-și romanul la o editură străină fără aprobare, totuși partidul îi iartă fapta. Nu vrea să facă vâlvă că la noi scriitorii sunt prigoniți“. Atunci când aflau că acesta a primit pașaport și a plecat din țară, diverse personalități culturale din Franța și diplomați acreditați la Paris exclamau: „Formidabil este Ceaușescu. Formidabilă politică.“

Securitatea trimsese Direcției pentru Pașapoarte, Evidența Străinilor și Controlul Trecerii Frontierei data și locul exact al ieșirii din țară și recomandarea să i se facă un control amănunțit, fără să se înțeleagă că se află în atenția ei, în vederea confiscării actelor, manuscriselor și scrisorilor ce s-ar fi aflat lui sau a soției sale. Același control, aparent obișnuit, s-a efectuat și la întoarcerea în țară. Un ofițer a instruit organele de frontieră care i-au confiscat lui Goma materialele scrise.

Plecarea la Paris a fost precedată de un alt pachet de măsuri propuse de Securitate:

● publicarea unor știri defavorabile lui Goma într-o publicație occidentală

● acțiuni la organele de poliție și siguranță din anumite țări occidentale, pentru ca acestea să inițieze acțiuni de suspectare a susținătorilor („La plecarea din București spre Paris să introducem în bagaje un set de substanțe revelatoare, confecționate în maniera în care se dotează de obicei agenții“; în același timp printr-o scrisoare anonimă se propunea sesizarea poliției franceze și germane că „Goma este agent al unei puteri străine și este pregătit special pentru aceasta“)

● compromiterea ca traficant de stupefiante („În acest scop se va sesiza Interpolul de existența unor informații din care rezultă că Goma se va folosi de voiajul în Franța pentru traficul de stupefiante“; se studia oportunitatea furnizării unor dovezi către Interpol care să atragă arestarea și condamnarea lui Goma în străinătate)

● retragerea cetățeniei române cât timp se afla la Paris, pentru acțiuni ce afectau interesele țării (interviuri, apariția romanului *Uși*).

„Planul de toamnă“

Interesant este că, la întoarcerea din Franța, în urma pătrunderii în apartamentul scriitorului (în timp ce acesta se afla cu soția la mare) Securitatea a descoperit că nu s-a umblat în valiza ce conținea materialele compromițătoare. Nu a fost singura violare a domiciliului lui Paul Goma. Într-o notă-raport din 26 iulie 1972 se hotărăște instalarea tehnicii operative de tip A.M.T. în camera unde se afla telefonul, deoarece vechile măsuri tehnice instalate (A.T.I.) nu funcționau corespunzător.

După întoarcerea în țară, Securitatea propune să nu se ia nici o măsură împotriva lui, pentru a nu se da posibilitatea „cercurilor reacționare“ din Occident să protesteze. Aceasta a aflat că, împreună cu Dumitru Țepeneag, exilat deja la Paris, Paul Goma a conceput un „plan de acțiune“ pentru crearea unui „grup de rezistență“ și provocarea unui scandal de proporții în străinătate pe tema lipsei de libertăți civice și încălcarea Drepturilor Omului în România. Acesta se numea „Planul de toamnă“ și era hotărât să se desfășoare după 1 septembrie. Rolurile erau împărțite astfel: Dumitru Țepeneag trebuia să traducă și să editeze în străinătate lucrările unor scriitori din jurul lui Goma și să declanșeze, prin inter-

mediul radioului şi presei străine, o „campanie de calomnii la adresa regimului"; Paul Goma trebuia să reprezinte un fel de „paratrăsnet care să polarizeze în jurul său tinerii scriitori nemulţumiţi, oprimaţi, nepublicaţi în ţară şi interesaţi să fie editaţi în străinătate". Singurul care a acceptat acest plan, menţionează ofiţerul care face raportul, a fost Virgil Tănase.

Într-o notă de analiză a acţiunii *Bărbosul* din 5.12.1973, acelaşi ofiţer recomandă: influenţarea anturajului, avertizarea şi îndepărtarea acestuia, dirijarea informatorilor *Ruxandra* şi *Fălticeanu* pentru a-l influenţa să folosească în scrierile sale subiecte mai cuminţi, destrămarea „cenaclului neoficial" care începuse să funcţioneze acasă la Virgil Tănase prin discuţii cu mama acestuia, cu socrul *Bărbosului* şi cu invitaţii la cenaclu. Urmările acestui ultim punct s-au materializat, nu după mult timp, prin retragerea majorităţii participanţilor sub diverse motive, unii în urma unor inutile dispute colerice.

Foarte importante în economia procesului de informare şi influenţare al Securităţii erau reprezentantele sexului frumos. *Dona Alba* era dirijată să continue apropierea de *Tomis*, principala legătură a lui *Bărbosu*. Mai mult, prin *Ruxandra*, Securitatea reuşeşte să intre la 14 noiembrie 1973, în posesia copiei manuscrisului unui viitor roman, elaborat în secret de Paul Goma; această bună prietenă, în care Goma avusese încredere să-i încredinţeze manuscrisul pentru lectură, face chiar şi o recenzie critică pentru Securitate, atenţionând asupra aspectelor care ar fi putut-o interesa.

Prietenii l-au părăsit de frică

Treptat, din cauza măsurilor de avertizare, marea majoritate a prietenilor lui Goma au început să se îndepărteze de el. S-a creat astfel mitul omului insuportabil, antipatic. Ceilalţi deveniseră aproape toţi informatori. Într-o scrisoare din 1973 către exilatul Dumitru Ţepeneag, interceptată de Securitate, Goma arată că simţea acest lucru.

Exclus din Partid, din Uniunea Scriitorilor şi neputând să publice nicăieri, a ajuns să lucreze în atelierul de sculptură a lui Jalea. Marginalizat, Paul Goma era criticat şi de vechii prieteni. Virgil Tănase, de la Paris, începuse să-i reproşeze că „numai în România nu se întreprinde nimic". „Din cauza măsurilor de izolare, el se afla în relaţii apropiate numai cu un singur scriitor – Nicolae Breban" – semnalează un ofiţer de Securitate. În aceste condiţii, Goma se solidarizează oficial cu *Charta 77*. Textul *Scrisorii deschise* este transmis de *Europa Liberă* pe data de 10 februarie 1977. Gestul său determină zeci de persoane să semneze alături de el protestul oficial. Mult mai multe, din cauza distanţei, vor adera telefonic. Între 15 februarie şi 15 martie 1977, Securitatea semnala că 176 de persoane l-au sunat pe Goma, dintre care 71 din Bucureşti şi 95 din provincie. O altă statistică arăta că 43 de persoane au semnat *Scrisoarea deschisă* direct, 28 telefonic, 2 prin corespondenţă şi 31 l-au felicitat. Dosarul cuprinde tabele în care semnatarii sunt împărţiţi în funcţie de vârstă, naţionalitate, pregătire şcolară şi profesională, zone geografice etc.

Asupra tuturor aderenţilor s-a declanşat o aprigă prigoană, ofiţeri de Securitate de la Centru plecând în teritoriu pentru a-i neutraliza. Pentru o perioadă scurtă, au reuşit să intre în legătură cu iniţiatorul acţiunii foarte mulţi cetăţeni. Securitatea a intervenit însă rapid, telefoanele şi scrisorile începând să cuprindă altfel de mesaje. Îi scriu din toate colţurile ţării: dascăli revoltaţi de la Liceul Industrial din Zalău, un intelectual care şi-a pierdut totul după cutremur, un vechi prieten, un profesor din Suceava, un grup de preoţi revoltaţi din Reghin, scriitori precum Valentin Berbecaru, George Damian, Ion Drăghici, Alecu Popovici şi Vlad Sorianu, redactorul revistei Ateneu din Bacău. Presaţi de Securitate, toţi îl blamează şi îl acuză că tocmai acum, „după cutremur, când poporul depune mari eforturi pentru a redresa situaţia", când „părintele Nicolae Ceauşescu, călăuzitor neobosit al ţării, depune neprecupeţite eforturi pentru a asigura prosperitatea şi siguranţa neamului, pacea şi prietenia între popoare", el, Paul Goma, s-a transformat într-un denigrator al neamului românesc, vândut serviciilor secrete străine şi îi recomandă să „se ducă la psihiatru". Scriitorii îl întreabă care este motivul nemulţumirii, tocmai acum când literatura românească se înalţă pe noi culmi.

Pentru neutralizarea şi limitarea efectelor acţiunilor întreprinse de Paul Goma s-au întocmit, în funcţie de moment, planuri de măsuri, acestea determinând în mare măsură evoluţiile ulterioare. Până la aderarea la *Charta 77* întâlnim ca primă măsură influenţarea pozitivă a „elementului" şi a soţiei sale prin cunoscuţi şi prieteni care, totodată, erau şi informatori („Donici", „Ruxandra", „Neagoe", „Fălticeanu" etc.) sau prin mătuşa soţiei, Luiza Năvodaru, pensionară a Ministerului de Interne.

Consiliului Culturii şi Educaţiei Socialiste i s-a recomandat să includă în planul editorial şi publicarea unei traduceri a Anei-Maria Goma, ba chiar şi a unor aprecieri favorabile în presă asupra traducerii cu scopul de a o influenţa pozitiv, dar şi de a crea suspiciuni din partea emigraţiei şi a adepţilor din ţară. Măsura atât de cunoscută de „destrămare a anturajului“ s-a pus în practică prin atenţionarea repetată a puţinilor prieteni care îl mai vizitau pe scriitor precum Ion şi Ana Cristina Condeescu, Dumitrescu Cristian Sabin, Vlad Drăgoescu, Cristea Puiu ş.a. „Discreditarea“ trebuia să se producă atât în ţară cât şi în străinătate: în ţară prin determinarea unor intelectuali de marcă şi a unor foşti deţinuţi politici (precum Nicolae Carandino, Corneliu Coposu, Alexandru Zub etc.) să îşi exprime nemulţumirea asupra conţinutului lucrărilor şi a acţiunilor lui Paul Goma, în străinătate prin influenţarea cu ajutorul informatorilor, a emigraţiei evreieşti că ar acţiona la indicaţiile legionarilor din exil şi invers. „Tehnica operativă“ îşi îndeplinea atribuţiile prin „interceptarea convorbirilor internaţionale ale lui Paul Goma, Virgil Tănase, Virgil Mazilescu, Petre Năvodaru, precum şi a postului de radio Europa Liberă şi a unor persoane de la Paris (Alain Herskovits, Miron Nicolescu, Paul Otchakovski)“. Se propunea purtarea de discuţii cu actorii Gelu Colceag, Victor Ştrengaru, Florin Tănase, cărora Goma le dădea în 1974 manuscrise să citească.

Campanie de denigrare

Într-un plan de măsuri din 17 martie 1977 acestea se radicalizează. Măsuri de compromitere a sa la unele ambasade din Bucureşti, plasarea unor informaţii care să-l discrediteze, surse care îşi vor exprima temerea că antrenarea unor cotidiene vest-germane în „campania Goma“ ar putea duce la înrăutăţirea paşilor făcuţi în domeniul „reîntregirii familiilor“, influenţarea prin informatorii *Cristea* şi *Bărbulescu* a ambasadorului Balken Richard, cât şi a ataşatului cultural Lang Halmuth, în scopul de a informa guvernul de la Bonn asupra inoportunităţii campaniei dusă de postul de radio „Europa Liberă“, cât şi de „unele ziare vest-germane în condiţiile când poporul român trece prin clipe aşa grele, iar Goma nu reprezintă nimic.“ Din Bucureşti şi străinătate, oamenii Securităţii îi vor da telefoane, în numele unor organe de presă străine, sub pretextul că doresc să ia interviuri, dar îi vor adresa opinii depreciative şi descurajante. „Prin posibilităţile U.M. 0920/F, vor fi influenţaţi unii emigranţi şi membrii ai comitetelor şi asociaţiilor româneşti din Occident ca, prin telefon şi corespondenţă, să dezaprobe acţiunile lui Paul Goma.“ Se propunea ca „zilnic să primească scrisori şi anonime cu conţinut de intimidare, descurajare, protest şi ameninţare“, „crearea unei atmosfere de respingere în bloc, cartier şi localitatea Breaza.“

Izolarea parţială se va transforma, pe parcursul lui 1977, în izolare totală. Şeful Direcţiei I, generalmaior Dumitru Borşan, propunea „înlăturarea oricăror posibilităţi ale lui Goma de a intra sau menţine legături directe cu persoane din străinătate ori din ţară, prin interzicerea vizitelor acestuia la ambasade, domiciliile diplomaţilor, a contactelor cu ziarişti ori alţi străini“, „blocarea telefonului şi preluarea de către organele de securitate a convorbirilor cu persoanele care încearcă să intre în contact cu el şi totodată exploatarea acestor convorbiri în interes operativ“.

Persoanele care au intrat în legătură cu Goma, după edificarea completă asupra situaţiei lor, trebuiau neutralizate în intenţiile lor de solidarizare cu acesta.

Făcându-şi simţită prezenţa şi pe plan extern, Securitatea propunea trimiterea de scrisori către unele personalităţi culturale şi ştiinţifice din Occident, unele partide comuniste şi secretariatul *Conferinţei pentru securitate şi cooperare în Europa* de la Belgrad, prin care să fie demascată acţiunea lui Paul Goma şi a adepţilor săi.

Este relevantă atitudinea pe care o descrie informatorul „Gelu“, la 24 februarie 1977: „Subiectul provoacă panică. La simpla enunţare a lui, persoanele abordate – despre care ştiu precis că sunt la curent cu problemele interne şi internaţionale actuale – au schimbat brusc vorba şi au început să privească speriaţi împrejur sau au îngăimat nişte cuvinte ca: nu mai sunt la curent, n-am auzit nimic sau prostii lipsite de interes“.

Goma provoacă panică

Panica provocată de acţiunile lui Goma a atins cele mai înalte oficialităţi. Nicolae Ceauşescu i-a convocat, la sfârşitul lui martie 1977, pe membrii conducerii Ministerului de Interne, acuzându-i cu această ocazie că nu au luat măsuri pentru neutralizarea şi izolarea disidentului.

Deşi aceasta era ultima soluţie la care voia să apeleze regimul lui Ceauşescu, la 1 aprilie 1977 în-

cepe urmărirea penală a opozantului. Pe 2 aprilie 1977 se eliberează un mandat de arestare preventivă pe numele lui, valabil până la 1 mai inclusiv. În zilele următoare sunt arestați şi semnatarii scrisorii: Vlad Dragoescu (fost deținut politic, condamnat în 1949 în lotul gen. Carlaonț la 12 ani muncă silnică) şi medicul Ladea Ion. Bedivan Nicolae este cercetat în libertate. Ladea şi Bedivan erau, de asemenea, foşti condamnați politic.

Pe timpul cât a fost arestat Paul Goma, Securitatea a lansat mai multe versiuni de dezinformare:

■ Paul Goma nu a fost cercetat şi arestat de organele de securitate.

■ Ar fi fost cercetat de organele de stat pentru comiterea unor infracțiuni de drept comun.

■ Ar fi căzut victimă a propriei maşinații: fiind un scriitor mediocru, a încercat să însceneze o acțiune de diversiune politică, pentru a-şi face reclamă, iar acum plăteşte acest lucru.

Motivul semioficial al eliberării este scrisoarea plină de regrete prin care solicită clemență lui Nicolae Ceauşescu, redactată de Goma la 6 mai 1977. Trebuie însă luat în considerare locul unde se afla în acel moment Paul Goma. Conjunctura este bine reliefată de faptul că, atunci când a aflat de prelungirea mandatului de arestare (28 aprilie 1977), disidentul cere eliberarea pe motiv că „nu mai are nimic de declarat" şi afirmă că organul de cercetare penală a avut „o atitudine corectă față de el". Această atitudine „corectă" este contrazisă chiar de generalul Nicolae Pleşiță, care se laudă şi după schimbarea regimului că l-a bătut.

Deşi nu a reuşit să declanşeze o acțiune de mari proporții (aceasta în primul rând datorită omnipotentei Securități), Paul Goma a stârnit destule persoane nemulțumite de regim. Dosarul de urmărire cuprinde tabele cu persoanele care au semnat direct *Scrisoarea deschisă* (54), cu cei care au semnat telefonic (24), cu cei care i-au trimis scrisori (18), cu persoane împiedicate să semneze (19). Mult mai mulți au „*aderat* la acțiunile dușmănoase" inițiate de acesta. Din 430 de persoane, 336 au invocat obținerea aprobării de a pleca din țară (marea majoritate a şi primit-o pentru a se dezamorsa conflictul şi a demonstra Occidentului că protestele au fost inutile). 171 erau din Bucureşti, apoi urmau ca pondere județele Timiş, Sibiu, Bihor, Cluj, Braşov. Cei ce au rămas în țară au fost puşi în discuția colectivelor de oameni ai muncii (89), alții au fost supuşi unor „măsuri complexe de influențare" (35), sau „încadrați în muncă, dispersați, dați în grija colectivelor de muncă" (21).

După eliberarea din arest, la propunerea Securității, Goma este încadrat, pe 10 iunie, la Biblioteca Centrală de Stat, beneficiind de un salariu cu mult mai mare decât al angajaților de acolo, care-şi manifestă fățiş nemulțumirea. I se repartizează şi un apartament cu trei camere. Se spera că va înceta să-şi manifeste nemulțumirea față de politica Partidului, iar în caz contrar să fie discreditat.

Evadarea din țară

Marginalizarea la care era supus prin întreruperea contactelor cu exteriorul îl determină pe disident să încerce să iasă din nou peste graniță. Invitația P.E.N.-Clubului francez, al cărui membru devenise, i-a fost oprită de Securitate, care i-a trimis doar cópii, fără putere de act. Abia după două luni, în urma unei audiențe la ministrul M.I. Pleşiță, a primit originalul. La 23 septembrie 1977, Paul Goma se duce la postul de miliție din sectorul 6 şi cere o viză pentru 12 luni pentru el, soția şi copilul lor. În caz de nesoluționare, el amenință cu greva foamei. La data de 8 octombrie solicită paşaport Serviciului de Paşapoarte al Capitalei. Securitatea propune ori să fie arestat, ori să i se aprobe cererea de plecare în Occident. În urma unor repetate tergiversări birocratice, pe 20 noiembrie 1977, Paul Goma părăseşte țara cu destinația Paris. La 19 ianuarie 1978, ministrul Teodor Coman propune să i se ridice cetățenia în conformitate cu legea 24/1971, care spunea că „cel care, rupându-se de țară, îşi încalcă îndatoririle de fidelitate față de patrie, trădează interesele poporului, acționează împotriva unității, suveranității

Foto: Bogdan Onofrei

şi independenţei statului sau săvârşeşte orice alte acţiuni duşmănoase sau de natură a ştirbi bunul renume al României, devine nedemn de a mai purta înaltul titlu de cetăţean.“ Acest fapt se va produce prin decret prezidenţial. Nu va scăpa însă de urmărirea organelor competente. La 28 ianuarie 1978, într-o adresă a U.M. 0920/F , al cărui şef era celebrul Mihai Caraman, pe atunci general-maior, către U.M. 0610 Bucureşti, se comunică adresa exactă şi numărul de telefon la care putea fi găsit temporar emigrantul, ca şi o listă cu persoanele, cu orele şi locurile unde se va întâlni cu ele. Nici cei rămaşi în ţară nu au fost iertaţi. Mătuşa care l-a ajutat materialiceşte pe timpul cât nu a avut serviciu a fost „demascată şi îndepărtată de la Academia Ştefan Gheorghiu ca necorespunzătoare“. Informatorii şi-au continuat acţiunea pe lângă socrul său, căruia i-au fost supravegheate necontenit telefoanele. Acesta începuse să-şi blameze necontenit ginerele, dar se poate observa cu uşurinţă că juca teatru pentru a nu avea de suferit de pe urma plecării acestuia.

Perspectiva plecării „obiectivului“ în străinătate determină Securitatea să reia mai ofensiv şi sistematic acţiunea de compromitere a acestuia faţă de persoanele care îl susţineau în Occident. Se propunea relansarea unor versiuni din care să rezulte că „*Bărbosul* a lucrat şi lucrează în folosul unor servicii de informaţii externe, iar în ultima vreme şi ca agent al organelor de Securitate din România“, avându-se în vedere mătuşa sa a fost ofiţer de securitate, că „a fost pus în libertate fără a suferi consecinţe“, s-a mutat la trei camere, i s-a oferit un serviciu remunerat cu 3.500 de lei lunar, cei care au aderat la acţiune au suferit multe necazuri pe când el a fost răsplătit şi acum îi evită, va pleca în străinătate în misiune etc. Apoi erau enumeraţi informatorii care vor răspândi această versiune în ţară şi străinătate.

Pentru a-l „discredita pe Goma în rândul emigraţiei politice române“, dintr-o notă-raport din 12 aprilie 1978 aflăm că Securitatea elaborase, pentru a fi difuzat în străinătate, un manuscris contrafăcut, conţinând însemnări şi confesiuni ale acestuia cu privire la *rolul care i-a fost desemnat să-l ocupe în cadrul ei*. Pentru difuzarea acestuia se aştepta, la acea dată, aprobarea conducerii ministerului. Tot de aici aflăm şi de „elaborarea a şase scrisori de demascare şi protest din partea unor intelectuali şi studenţi către postul de radio *Europa Liberă*, precum şi către ambasadorul Arthur Goldberg, şeful delegaţiei americane la Conferinţa pentru securitate şi cooperare în Europa de la Belgrad.“

Legionarii îl credeau omul Israelului

În urma acestor măsuri, remarca un informator din străinătate, persoana lui Goma a ajuns să fie foarte discutată şi inegal apreciată. Ceea ce i se contesta cel mai mult era buna credinţă. „Legionarii, remarca o altă sursă externă, care la început au avut o atitudine extrem de rezervată, au deschis în publicaţiile lor o campanie anti-Goma, prin Chintescu, Faust Brădescu şi Niţescu, acuzându-l în special de faptul că e vândut evreilor.“ Reiese clar că măsurile dăduseră roade. Securitatea avea permanent în planul de măsuri „lansarea în rândul legionarilor din Occident a versiunii că Goma, prin intermediul socrului său, evreu, întreţine legături cu elementele de vârf evreieşti, fiind angajat al serviciilor de informaţii israeliene, fapt care justifică sprijinul din partea evreilor. Ziare legionare ca *Stindardul* (editat la München), *Ţara şi Exilul* (din Spania) îl atacă pe Goma ca fiind *jidovit*, trimis al Securităţii, socrul său fiind comunist încă din ilegalitate“. O altă sursă află că ştirea invitării lui Goma la Montreal de către Petre Popescu „a provocat stupoare în rândul *simiştilor*. Cu aprobarea lui Horia Sima, Faust Brădescu a publicat în fiţuica legionară *Opinii* un articol în care îi impută influentului emigrant român *inconsecvenţa şi compromiterea efortului întregului exil*, întrucât Goma este un *personaj respins cu dezgust de tot exilul românesc, individ odios, fripturist etc.*“.

Un alt informator din Occident, I.A., comunică Securităţii că „se spune în Israel că Paul Goma ar fi omul acesteia, trimis cu sarcini în Vest. Din această cauză este privit cu multă neîncredere de cei din emigraţie, care-l izolează tot mai mult, căci nu există nici o explicaţie, după ei, a faptului că, după ce a vorbit atât cu postul de radio *Europa Liberă*, a fost lăsat să plece în străinătate“. Aceasta pare a fi din nou urmarea acţiunii Securităţii. Continuarea în străinătate a „activităţii propagandistice“ o determinase să ia măsuri precum:

❖ Continuarea măsurilor de compromitere a lui Paul Goma în rândul intelectualilor români, pentru a preveni ca unele elemente pretabile să împărtăşească concepţiile sale şi să acţioneze în acest sens. În acest sens se propunea: „cu ajutorul informatorilor (*Costea, Grigoriu, Sorin, Niki, Şandru*) se va întări în aceste medii ideea că obiectivul nu este decât un aventurier care, din dorinţa de a câştiga popularitate ieftină, cât şi unele avantaje materiale, a devenit instrumentul cercurilor reacţionare care-l

Fotografie din timpul filajului

folosesc în realizarea tuturor genurilor de propagandă împotriva țării noastre, inclusiv cea iredentistă. Argumente în susținerea ideii:

– afirmațiile făcute la începutul lui 1977 nu au nimic în comun cu acțiunile întreprinse în prezent.

– în afară de elementele care pot obține un profit de pe urma lui, nici în rândul emigrației nu se mai află nimeni alături de el.

– lipsa de talent de care a dat dovadă în țară e confirmată şi acum, când se află în occident. Editura Gallimard a refuzat să-l mai publice, fiind nevoit să încheie contract cu o editură mult mai neînsemnată, unde va scoate în curând tot un *jurnal*, deoarece altceva nu poate.

– fiind conştient că i-a scăzut popularitatea, a adoptat *tactica* preotului emigrant Virgil Gheorghiu care, din când în când, declară că *agenții comuniști au încercat răpirea sa*. Şi Paul Goma a început să declare că a fost amenințat cu moartea de persoane care vorbeau foarte bine româneşte.

❖ Măsuri de verificare a emigranților care se află în legătură cu Goma.

❖ În rândul unor cercuri de ziariști străini, în special francezi, se vor transmite, cu ajutorul surselor Florescu, Barbu, Capşa, Stoicescu, Şandru, Sever, Bogdan, Dinu, că oamenii de litere români nu acordă nici o atenție C.I.E.L.-ului și datorită faptului că secțiunea română a fost pusă sub conducerea lui Goma, care este mediocru. Drept dovadă, nu s-a trimis nici o lucrare către aceste organe.

❖ Determinarea unor intelectuali români de prestigiu (Dan Grigorescu, Aurel Martin, Dinu Giurescu, Adrian Marino) să combată în străinătate declarațiile calomniatoare ale lui Goma.

❖ Pregătirea contrainformativă şi selecționarea oamenilor din cultură şi ştiință care vizitează Occidentul pentru realizarea sarcinilor Securității (culegerea de informații, influențare, descurajare, lansarea unor versiuni etc.)".

Aflat în conflict cu regimul încă din 1956, Paul Goma nu s-a împăcat niciodată cu acesta, deşi i s-a oferit în nenumărate rânduri ocazia. Nedreptățile suferite şi ororile trăite în detenție şi în timpul domiciliului obligatoriu l-au marcat prea puternic pentru a mai putea accepta compromisuri. Cu timpul, prin prestigiul căpătat peste hotare, a devenit incomod şi greu de anihilat. Instituția care s-a ocupat în permanență de el, Securitatea, a luat cele mai diverse măsuri pentru a-l supraveghea. La un moment dat, ea raporta situația operativă din 3 în 3 ore. Telefonul i-a fost ascultat permanent, din 1971 până în 1984 (mijloacele tehnice funcționau şi la Paris). A fost filat mereu, dosarul conținând fotografii ale soților Goma şi ale prietenilor lor, în cele mai diverse ipostaze (la piață, în timpul plimbărilor zilnice cu câinele etc.).

Vedere de pe Centura Politicii

Favela din Ferentari și pubela din Primăverii

Viorel Patrichi

Nici nu s-a stins bine ecoul tragediilor de la Tanacu şi de la Taize, că eterna şi fascinanta Românie pune pe tapet alta şi mai gogonată: aviatorul Adrian Iovan a împuşcat un hoţ, care-i intrase noaptea în casă. Evenimente extreme, relevante însă pentru groapa în care ne-am prăbuşit. Cele două românce de la Tanacu şi de la Taize i-au împăcat pe ortodocşi cu catolicii. Din nefericire, Biserica, indiferent de confesiune, nu poate rezolva chiar toate dramele vieții. Preotul de la Tanacu a procedat cum credea el că se pricepe mai bine. Singurul lui păcat ar fi doar trufia că ar putea să-l scoată pe Scaraoschi de barbă din sufletul unui om chinuit. În realitate, cei vinovați că fata nu a primit un tratament medical adecvat, până la capăt, se află în altă parte, nu în altar. Fără să priceapă criza profundă în care se zbate România, unde sistemul de sănătate este principalul vinovat pentru sfârşitul celor două fete, Gabriel Andreescu croşetează pe marginea religiei care predispune la violență şi provoacă agresivitate. Că uite, şi islamismul face ravagii prin lume, de ce n-ar avea şi creştinismul umbrele lui? Ce ne mai trebuie mânăstiri? Fiindcă, uite, există un popor messianic, care – n'aşa? – nu are nici un schit. Mare este grădina lui Dumnezeu şi s-a rupt şi gardul! De aceea, propun să-l interzicem din nou. Pe Dumnezeu, nu pe Gabriel Andreescu. Numai procedând aşa vom putea coborî totul în deriziune şi vom avea o societate şi prosperă, şi liberă, şi dăşteaptă.

Foto: Bogdan Onofrei

Iartă-i, Doamne, că tare mai ştiu ce vor!...

Cum să-ți aperi proprietatea?

Al treilea caz este şi mai emblematic pentru România de astăzi. Un recidivist din Ferentari cade la datorie într-o vilă din Primăverii, la ora 3 noaptea! Şi de aici, o întreagă răfuială națională, cu două fronturi: favela din Ferentari şi pubela din Primăverii. A fost apărare legitimă, a fost crimă? Nu, domne, a fost crimă, ne asigură Analistu' Neamului. Romanița a luat două milioane de dolari de la Bancorex şi nu i-a mai dat înapoi, a stat şi cu Irinel Columbeanu, povesteşte Corneliu Vadim Tudor, mai devastator ca Arghezi.

Ce au toate astea în comun cu societatea noastră, cu politica? Au. România apără şi garantează proprietatea, dar trebuie să te laşi omorât în casă, altfel tot tu eşti criminal. Ne-am obişnuit ca hoții să-i omoare pe proprietari, iar când se întâmplă invers – destul de rar – este crimă. Dacă traversezi autostrada prin loc nepermis şi te omoară unul cu limuzina, nu este crimă. Corect. Dacă hoțul crapă în casa ta după miezul nopții, criminal te numeşti.

Prostia vine din societatea socialistă multilateral dezvoltată, iar legiuitorii, crescuți şi educați peatunci, nu pot gândi altfel. Prin 1985, revista „Pentru Patrie" prezenta un caz simbolic. În crucea nop-

ții, o bătrână a auzit că umblă un hoț la uşă cu un şirag de chei. S-a uitat prin vizor şi aşa era. Bătrâna s-a dus încet spre bucătărie, a luat o tigaie de tablă, în care prăjea cartofi, şi a trântit cu ea în uşă cât a putut de tare. S-a făcut liniște şi bătrânica s-a dus să se culce. A doua zi, în zori, milițienii au luat-o pe sus şi au încătuşat-o: hoțul, bolnav de inimă, murise de spaimă lângă uşă.

Legislația europeană și formele fără fond

În România de azi, despărțite de mocirlă bâhlită, pe un mal avem pubela din Primăverii – unde oamenii din Partidu lu Mucles strălucesc în toată splendoarea, cu tataie în frunte –, pe celălat, lumea țiganilor fără palate şi a celor marginalizați complet. De 15 ani, clasa politică a neglijat această floare a răului, care emană otravă mortală. Dacă Franța, care a primit la Paris tot Maghrebul, s-a trezit cu un adevărat dezastru social, ar fi cazul să ne întrebăm unde va ajunge România, cu o asemnea politică de orbeți, care neglijează cea mai teribilă bombă socială. Fiindcă Bucureştiul nu are o politică realistă, de integrare a favelei de Ferentari. Dăm bani de la buget, adică din banii noştri, vin fonduri europene pentru țigani, dar ajung la fundații fantomă, la mafioții etniei, iar primejdia rămâne. Din buncăr nu se vede favela, iar cei care se plimbă cu girofaruri nu ştiu ce înseamnă să mergi cu tramvaiul prin mahalalele Bucureştiului şi ale altor oraşe mari. Soțiile baştanilor nu pricep cum se simt femeile simple când puradeii le smulg cerceii cu tot cu urechi în tramvai. România nu are nevoie de legislație europeană, fiindcă se află încă în grotă. Un singur exemplu: 9 hoți care „clonau“ carduri la Madrid au fost prinşi recent de poliția spaniolă şi expulzați în... România. O asemenea legislație pentru societăți civilizate ne distruge ca națiune. Discriminarea „pozitivă“ duce la secesiune, iar violența naşte violență. Nu este suficient să vorbim prosteşte despre drepturile omului, fără să luăm în considerare concomitent şi obligațiile individului. Nu putem accepta drepturile minorităților, fără să conservăm drepturile națiunilor. Trebuie resocializat lumpenul creat în 15 ani de inconştiență politică, altfel nu ne mai salvează nici tunurile NATO.

Aviara – o mare afacere

Politicienii noştri sunt însă preocupați de altele. Lupta între Palatul Victoria şi Palatul Cotroceni se duce prin interpuşi. Şi nimeni, nici protagoniști, nici chibiți nu mai ştiu cine în cine trage. Toată lumea banuieşte, în schimb, de ce. Lui Tăriceanu i-a mirosit că arestarea prietenului Patriciu s-a făcut la ordinul marinarului. Băsescului i s-a năzărit că tăvălirea prin presă a blondei sale consiliere, soție de Cocoş, este stipendiată de liberali. Şi lupta se ascute, peste dezastrul încă prezent al inundațiilor, peste panica stârnită de gripa aviară.

Apropo, în timp ce noi ne gândim la blonda care a ajuns subit în vârful parului, cu o diplomă la o facultate de doi lei, o afacere cu iz de cloşcă se coace în lumea bună, după ce am răspândit zvonul că vom crăpa de aviară. Guvernele naționale trebuie să coopereze pentru a găsi modalitatea cea mai eficientă de acțiune contra gripei aviare - a fost concluzia unei conferințe găzduite la Geneva. Lee Jong Wook, directorul general al Organizației Mondiale a Sănătății, a reconfirmat aprecierea că păsările migratoare transmist virusul fatal către păsările de curte. Iar de aici

Foto: Bogdan Onofrei

trece la om. Cum? Nu ştim, dar trece. Un raport al Băncii Mondiale arată că o pandemie de gripă aviară ar echivala cu moartea a 200.000 de americani, iar pierderile s-ar ridica la 800 de miliarde de dolari. Documentul nu explică însă cum a ajuns Banca Mondială la acest rezultat înfiorător, dar aşa scrie. Şi începe hora.

Concomitent o adevărată competiţie s-a deschis pentru producerea vaccinurilor. Firma Roche din Elveţia a primit peste 150 de cereri pentru obţinerea licenţei pentru producerea vacinului Tamiflu. Organizaţia Mondială a Sănătăţii susţine că apariţia unei pandemii de gripă aviară este doar o chestiune de timp şi a cerut „acţiuni urgente“ pentru obţinerea unui vaccin. Medicii din Coreea de Sud pretind că au găsit leacul pentru orătănii: extractul de kimchi, un fel de plantă-condiment, în formă de varză. Condimentul se lasă la fermentat şi produce un acid lactic – leuconostoc citreum, care se pune în hrana păsărilor. Profesorul Kang de la Universitatea din Seul a testat condimentul pe pui bolnavi şi 85% din ei s-au vindecat. Coreenii au început să vândă produsul în Belgia. Unii veterinari glumeţi de la Amsterdam spuneau că, dacă se adaugă usturoi şi vin roşu, iese cea mai bună friptură de pui.

Cel mai mare producător de medicamente din China, Shanghai Pharmaceutical Group, vrea să cumpere licenţa de la compania elveţiană Roche pentru a fabrica vaccinul tamiflu. Şi ajungem tot la condimente. Chinezii au început să cumpere masiv anason stelat, un condiment foarte căutat în bucătăriile asiatice. Anasonul stelat conţine o substanţă pe care elveţienii de la Roche au reuşit s-o sintetizeze pentru a obţine tamiflu. Un kilogram de anason costă acum 4 yuani, adică vreo 50 de cenţi.

La concurenţă cu anasonul şi usturoiul, virusologii americani şi japonezi au anunţat că au fundamentat o nouă metodă de manipulare genetică pentru scăderea influenţei virusului, ceea ce va duce la producerea rapidă a altor vaccinuri.

Franţa face un vaccin mai eficient decât tamiflu. Bine, dar şi Ungaria a testat pe oameni un vaccin foarte eficient.

Guvernul româno-maghiar

Iar noi facem şedinţă comună la Bucureşti cu guvernul de la Budapesta! Iooi! Bucureştiul a fost capitala Ungariei Mari! Punem de-o federaţie şi mutăm capitala pe Dunăre, la Buda. Promitem să respectăm drepturile minorităţilor, în conformitate cu normele europene în materie, ca în Franţa, ca în Marea Britanie sau ca în Germania – democraţii autentice – ighen!

Până atunci însă, Marko Bellla, din uşa stabilimentului din Piaţa Victoriei, i-a spus lui Ferenć Gyurcsany cum va arăta Transilvania după aderare. Ungaria şi-a mai deschis două consulate: unul la Miercurea Ciuc, altul la Iaşi. Eu aş mai propune unul la Bacău, altul la Huşi, că acolo locuiesc... husiţii lui Ian Huss. Tăriceanu şi Gyurcsany au făcut scurtă la mâini după ce au semnat vreo două duzini de acorduri. Ei au decis crearea la Budapesta a fundaţiei publice româno-ungare „Gojdu“, finanţată de cele două guverne. Fundaţia va acorda burse elevilor, studenţilor şi masteranzilor români şi maghiari cu venituri reduse. Aici au încălcat voinţa lui Emanoil Gojdu: el a lăsat prin testament bani şi valori pentru tineri români ortodocşi. Punct. Aceste valori au fost însuşite de statul ungar, care le-a vândut recent unui onest cetăţean din Israel. De ce ar trebui să contribuie statul român la finanţarea unei fundaţii de la care Ungaria a luat banii şi clădirile? Şi de ce ar trebui ca, folosindu-se fonduri româneşti, să fie stipendiaţi străini de neam şi de credinţă, contra prevederilor testamentare ale lui Gojdu?

În timpul nunţii cu dar de la Bucureşti, peste 500 de unguri strigau în faţa Universităţii Babeş-Boliay din Cluj: „Români, ieşiţi afară din universitatea noastră!“ Călin Popescu Tărceanu a promis că va finanţa Universitatea de stat Babes-Boliay, dar şi Universitatea particulară maghiară „Sapientia“ din Oradea. În schimb, nici un cent nu se investeşte pentru dezvoltarea învăţământului de limbă română la Universitatea din Cernăuţi.

Ferenć Gurcsany ne-a asigurat că Ungaria nu vrea Ardealul: „Pacea de la sfârşitul celui de-al doilea război mondial este acceptată de nouă din zece unguri“.

Bumerangul de care nu scapi

„Integrarea e şi copilul nostru, e copilul clasei politice româneşti“, a strigat Mircea Geoană când a văzut că domnul Tăriceanu ia bomboana de pe coliva de la Bruxelles. Care clasă politică, vorba marxistului, a făcut în scăldătoare şi a aruncat zoile cu tot cu puradel. Conturile lor contează. Dar ce conturi, care conturi, domne? „Nu am nici un cont... Aaaa... Nu-mi aduc aminte de conturile mele din Monaco. Parcă aveam un cont acolo... cu vreo trei mii de

euro...“, povesteşte galeş Guzganu Rozaliu, colegul de scăldătoare politică al lui Mircea Geoană. De exemplu io. Am economisit din leafa de gazetar 133 de euro, dau o fugă până ici-şa în Monaco şi-mi fac un cont. N-am voie? Am. Pot să şi uit de el, cum a păţit Guzganu Rozaliu.

Estimp, tataie îşi coace larva în pupa Prostănaculuı şi va ieşi de-acolo un spirit social-democrat nou, tânăr autentic şi energic. Le-a scris o epistolă „tâlharilor“ şi „autiştilor politici“, le-a bătut iar obrazul să-i înveţe minte: „Încercările de intimidare prin ameninţări cu excluderea din partid nu sunt doar contraproductive, ci şi de natură să afecteze grav climatul de încredere şi de colegialitate. Fiţi mai prudenţi în această privinţă! Astfel de atitudini pot avea efect de bumerang“.

Iată, prin urmare, un cuvânt cu potenţe magice în politică: „bumerang“. Folosirea lui denotă o atitudine ofensivă, de învingător. Spre deosebire de cuvântul „ţarc“, utilizat de Adrian Năstase. Confesiunea lui tataie către goblizanii din Partidu lu Mucles capătă uneori accente dramatice prin clarviziune: „Am greşit crezând că timpul va lucra în favoarea noastră, că oamenii îi vor uita pe corupţii din partidul nostru, concentrându-se asupra corupţilor actualei puteri“. Mă tataie, mă, fugi din partidul Împăratului-de-Mătase până când nu te ajunge acelaşi bumerang.

Împăratul-de-Mătase se joacă cu Miki-şpagă de-a şedinţele „Executivului fantomă“, iar Prostănacu levitează pe la geamuri şi ţipă că e gata de alegeri anticipate şi de guvernare. Cu o condiţie: Antonie Iorgovan să nu-şi mai dea cu părerea. Părintele Constituţiei s-a ofuscat din nou şi a explodat că Prostănacu îl crede „prostu satului“. Toţi analiştii neamului au apreciat că ar fi contraproductiv un conflict între Prostănacu şi Prostu-Satului. Ce-are a face satul aici, printre oameni care au multă personalitate, orgoliu şi umor pe măsură? Ar fi de preferat Prostul Lor.

FMI: Adio, dar rămân cu voi!

Să lăsăm pubela din Primăverii şi să vedem în ce tămbălău internaţional am intrat. România face un pas riscant pentru imaginea ei în lumea financiară internaţională. Premierul Călin Popescu-Tăriceanu a anunţat că Executivul renunţă la serviciile Fondului Monetar Internaţional. Emanuel van der Mensbrugghe, şeful echipei de negociatori, a reproşat Guvernului român că noul buget este nerealist şi că a fost trimis spre dezbatere în Parlament înainte să fie adoptat Codul Fiscal. Economiştii străini susţin că România nu poate gestiona singură politicile sale macroeconomice. Premierul Tăriceanu a declarat că Fondul Monetar Internaţional nu-i permitea să crească salariile pentru bugetari. În realitate, nu salariile medicilor şi ale profesorilor au fost buturuga fatală. FMI a găsit hibe profunde şi vechi în economia noastră: cererea depăşeşte oferta, importurile sunt mult mai mari decât exporturile. Balanţa externă a statului este dezechilibrată, cum nu a fost niciodată. Adică, mai pe şleau, noi consumăm mult mai mult decât producem. Guvernul nu a urmărit stabilizarea preţurilor, nu a controlat suficient rata inflaţiei, nu a dispus finalizarea Codului Fiscal în termenul stabilit.

Misiunea FMI la Bucureşti a comunicat că acordul stand-by cu România nu a încetat, ci, mai mult, „a deraiat“. Acordul rămâne valabil până în 2006, iar consultările pot continua dacă Guvernul Tăriceanu „va schimba actualul pachet de politici fiscale şi monetare“.

Acţiunea Executivului este foarte riscantă, dar, dacă nu vor apărea complicaţii macroeconomice, fără ochiul soacrei în spate, se va putea afirma că Guvernul lui Călin Popescu-Tăriceanu a trecut examenul de maturitate

România are relaţii cu FMI de 32 de ani. În această lungă perioadă, ţara noastră a încercat de zece ori să încheie acorduri cu FMI, dar a finalizat doar trei: în 1971, în 1975 şi al treilea în 2001. În 1981, Nicolae Ceauşescu a dispus ruperea relaţiilor cu FMI, raporturi care au rămas blocate până în 1991.

Ţara corupţiei generalizate

Organizaţia Transparency International şi-a publicat raportul anual cu privire la nivelul de percepţie a corupţiei pe mapamond. România ocupă locul 87, alături de Mongolia şi Republica Dominicană, după Turcia şi Bulgaria. Este cea mai coruptă ţară de pe continent. Cel puţin aşa arată datele publicate de organizaţia amintită.

România are un indice de percepţie 3, Bulgaria are 3,50, iar Turcia – 4. Punctajul slab, obţinut de România, arată că guvernanţii nu au aplicat reformele contra corupţiei, aşa cum au avertizat mereu. Administraţia locală şi centrală încalcă frecvent legislaţia. Parchetul Naţional Anticorupţie a devenit departament în Parchetul General, ceea ce îi ştirbeşte independenţa. România alocă doar 0,1% din Produsul Intern Brut pentru lupta contra corupţilor,

chiar dacă Pactul de Stabilitate pentru Europa de Sud-Est prevede 0,5% din PIB. Astfel că România este depăşită de ţări africane ca Burkina Faso – locul 70, Botswana – locul 32 sau Ghana, aflată pe locul 65.

Corupţia va fi tema dominantă şi pentru raportul de ţară. Venit la Bucureşti, finlandezul Oli Rehn, comisarul european pentru extindere, a vorbit mai puţin despre acest aspect neplăcut pentru autorităţile de la Bucureşti. Disconfortul nostru este cu atât mai mare, cu cât Finlanda, patria lui Rehn, este cea mai cinstită ţară din lume şi deţine anual enervantul loc întâi.

Refrenul a fost acelaşi şi cu prilejul vizitelor efectuate de Călin Popescu-Tăriceanu la Londra, la Paris sau la Roma. Silvio Berlusconi vrea aderarea rapidă a României la 1 ianuarie 2007. El i-a cerut lui Călin Popescu-Tăriceanu fotbalişti pentru AC Milan, iar pentru el, care a fost avocatul integrării noastre, „o româncuţă frumoasă". Premierul român a răspuns că nu e pasionat de fotbal şi că este interesat de automobilism.

Aceleaşi asigurări a primit şi Traian Băsescu la întâlnirea de la Zagreb cu şefii de state din Europa Centrală. Cu acelaşi prilej, Stipe Mesici, preşedintele Croaţiei, l-a asigurat pe preşedintele Vladimir Voronin de tot sprijinul pentru independenţa reală a Republicii Moldova faţă de Rusia. Şefii de state de la Zagreb au discutat şi despre marile presiuni la care este supus Chişinăul din partea Moscovei.

Vaclav Klaus, preşedintele Cehiei, şi Heinz Fischer, preşedintele Austriei, l-au asigurat pe Traian Băsescu că parlamentele lor vor ratifica tratatul de aderare a României.

Cum Adrian Năstase îi reproşa frecvent că nu are contacte cu lideri politici importanţi, Traian Băsescu a făcut un turneu şi în Coreea de Sud, unde a fost primit de preşedintele Roh Moo-Hyun. Şeful statului s-a întâlnit cu preşedintele companiei General Motors Daewoo. Seulul vrea să facă din Mangalia unul din cele mai importante porturi din lume. La primăria din Seul, i s-a decernat titlul de cetăţean de onoare al oraşului. Cu acest prilej, coreenii i-au cântat lui Traian Băsescu „Fetiţe dulci ca-n Bucureşti".

Universitatea Hankuk din Seul i-a conferit titlul de doctor honoris causa în ştiinţe politice.

În octombrie, România deţine preşedinţia prin rotaţie a Consiliului de Securitate. O misiune grea pentru Mihai Răzvan Ungureanu, invitat la CNN să vorbească despre gripa aviară. Perioada este foarte încărcată pentru Organizaţia Naţiunilor Unite, care încearcă să rezolve dosarele complicate ale Irakului, Siriei, Libanului şi provinciei Kosovo. La acest nivel, încă nu se pune în discuţie conflictul din Transnistria, deşi ar fi fost un prilej potrivit.

Treptele integrării europene şi relaţiile cu SUA

Chiar dacă activitatea Uniunii Europene înregistrează unele disfuncţiuni obiective, extinderea merge mai departe. După apariţia Raportului de ţară, România continuă să primească steguleţe tricolore şi scrisori de avertizare de la Bruxelles, o practică altfel uzuală, ca să nu spun puerilă, ca formă de prezentare. Este vorba de o întreagă metodologie de monitorizare a activităţii autorităţilor de la Bucureşti. Am fost avertizaţi din nou să renunţăm la organismele modificate genetic, o modă preluată de dincolo de Atlantic, dar respinsă de Uniunea Europeană.

Josep Borrell, preşedintele Parlamentului European, a spus că aderarea României şi Bulgariei ar trebui să încheie procesul de extindere a Uniunii Europene. Tratatul de aderare a înregistrat un adevărat succes la Atena, atât cât se poate vorbi de succes în cazul evenimentelor politice. Parlamentul elen a acordat un vot zdrobitor pentru cele două ţări. La invitaţia premierului Constantin Karamanlis, preşedinţii Traian Băsescu şi Ghiorghi Părvanov au participat la sesiunea Parlamentului de la Atena.

Singura formaţiune care s-a opus a fost Partidul Comuniştilor.

Grecia este a cincea ţară ce ratifică documentul, după Slovacia, Slovenia, Ungaria şi Cipru.

Camera Comunelor de la Londra a ratificat cu o largă majoritate Tratatul de aderare a României şi Bulgariei. Documentul a fost transmis mai departe spre Camera Lorzilor, după care va fi promulgat de Regina Elisabeta a II-a. După cum se observă, Marea Britanie este prima ţară influentă din cadrul Uniunii care adoptă Tratatul nostru de aderare. După cum a promis Silvio Berlusconi la întâlnirea cu premierul Călin Popescu-Tărcieanu, următoarea ţară de primă mărime, ce va proceda la fel, va fi Italia.

Şi raporturile cu SUA îşi continuă cursul imprimat încă de Ion Iliescu. Traian Băsescu a accentuat şi mai mult direcţia prioritară a politicii externe româneşti. Important este în ce măsură partenerii de la Bruxelles nu vor interpreta inoportun, ca altădată, o opţiune strategică normală.

Când Traian Băsescu a vorbit despre internaţionalizarea Mării Negre, unii l-au ironizat. Se pare însă

că intuiția lui a fost corectă. Statele Unite se arată mai hotărâte ca oricând să se implice în democratizarea acestei zone de o mare importanță geostrategică. Preşedintele l-a primit la Bucureşti pe Stephen Hadley, consilierul pe probleme de securitate al preşedintelui George Bush. Cu acest prilej, Traian Băsescu a vorbit despre decizia SUA de a transfera baze militare la Mihail Kogălniceanu, Babadag, Feteşti şi la Luna, în Transilvania. Va trebui, totuşi, să ne reevaluăm opțiunea strategică fundamentală şi unică: Uniunea Europeană. Cum vom reuşi? Abia aici se cer calități de strateg la Marea Neagră.

Senatul american l-a audiat pe Nicholas Taubman, noul ambasador al Statelor Unite la Bucureşti, iar tema dezbaterii a fost aceeaşi: România trebuie să intre pe axa petrolului caspic. Ideea datează din 1990. Nu s-a concretizat până acum nimic fiindcă nu a existat voință politică, dar şi pentru că lipsea actorul principal.

SUA şi UE, la colțul mesei lui Igor Smirnov

Cel puțin la nivel de bune intenții, George Bush şi Jose Manuel Durao Barroso s-au declarat preocupați de situația creată pe Nistru, locul unde se află singurul regim terorist din Europa. Acolo, o minoritate etnică asupreşte o majoritate care se declară de limbă moldovenească (română). Acolo există deținuți politici - o altă situație unică pe continent. Statele Unite ale Americii şi Uniunea Europeană au participat pentru prima dată la negocierile pentru pacificarea Transnistriei. Cele două forțe occidentale, în care românii de dincolo de Prut îşi pun toate speranțele, au calitate doar de observatori, nu de mediatori. Cu alte cuvinte, reprezentanții lui Bush şi ai lui Barroso au stat la masă cu Igor Smirnov, dar undeva la colțul mesei, fiindcă Transnistria are drepturi depline în viziunea Rusiei. Iar această viziune periculoasă s-a impus în regiune. Vladimir Socor, considerat cel mai reputat analist politic pentru Eurasia, apreciază că Statele Unite şi Uniunea Europeană nu au nici o relevanmță în acest context diplomatic. Rusia, care a provocat războiul de pe Nistru, deține trupe acolo şi este mediator. Un mediator care instigă la secesiune. Numeroşi observatori consideră că România nu şi-a jucat eficient atuurile, aşa cum a cerut Traian Băsescu. Țara noastră este parte interesată în acest proces de pacificare, datorită proximității geografice şi pentru că are acolo etnici români, argumente suficiente pentru a fi alături de Ucraina, Rusia şi OSCE. Autoritățile de la Bruxelles apreciază că România se poate folosi de organismele europene pentru a interveni în tratative, dar țara noastră nu este încă membră a Uniunii Europene.

Vasile Tarlev, premierul Republicii Moldova, a cerut Rusiei să-şi retragă arsenalul din Transnistria până la 31 decembrie. O cerere care ar părea neverosimilă, dacă avem în vedere oscilațiile acestui personaj. Chişinăul a anunțat că va cumpăra gaze din Turcmenistan şi din Kazahstan. Vladimir Voronin a declarat că Transnistria fabrică arme care au ajuns la teroriştii din Kosovo, Caucaz, Cabardino-Balcaria şi în Irak.

Pentru a înțelege mai bine care este atitudinea Kremlinului, trebuie să precizăm că Vladimir Putin a promulgat recent o lege federală, conform căreia Federația Rusă poate primi în componența sa orice provincie secesionistă din fosta URSS, ca nou „subiect“ federal. Iar Transnistria ar putea deveni „un nou subiect“,

Are România „închisori negre“ pentru tortură?

După ce „Washington Post“ şi „Human Rights Watch“ au publicat că serviciile secrete americane ar deține „închisori negre“ în România şi în Polonia pentru torturarea prizonierilor din Afganistan şi din Irak, un adevărat scandal internațional s-a declanşat în jurul țării noastre. Afirmația este extrem de gravă, fie că e adevărată sau falsă. România a semnat toate convențiile internaționale de combatere a torturii, este membră a Națiunilor Unite, s-a angajat să respecte Carta ONU, iar aderarea la Uniunea Europeană este iminentă. O asemenea bănuială că România ar găzdui astfel de „puşcării negre“ cade greu la Bruxelles.

Comisia Europeană a trimis scrisori de avertizare a României cu privire la lupta contra corupților şi a solicitat lămuriri de la Bucureşti referitoare la „închisorile negre“. De asemenea, Consiliul Europei şi-a propus să analizeze existența centrelor de detenție secretă create de CIA pe continent. De altfel, Comisia Juridică a Consiliului Europei a reamintit statelor membre că au semnat Rezoluția 1433 din 2005, prin care li se cerea expres „să vegheze pentru ca teritoriile lor să nu fie folosite pentru practicarea detenției secrete“. Reamintim că în componența Consiliului Europei intră şi Curtea Europeană pentru Drepturile Omului.

Traian Băsescu a declarat că Statele Unite nu au solicitat României să încalce drepturile omului. În plus, preşedintele României a adăugat cu prilejul vizitei la Liubliana că ar fi extrem de dificil pentru autoritățile române sau slovace să atenționeze Statele Unite cu privire la o acțiune care, teoretic, este un secret ştiut doar de americani.

George Bush a apărat sistemul de închisori clandestine, creat de CIA în lume, subliniind că americanii nu torturează oameni, dar „îi vom urmări agresiv pe teroriştii, însă în baza legii".

Condoleezza Rice a refuzat să comenteze pe marginea „vizuinilor negre" ale CIA. Ea a spus că America este angajată într-un nou tip de război, cu oameni fără valori morale, care nu ezită să omoare civili nevinovați. Donald Rumsfeld, şeful Departamentului Apărării, este singurul abilitat să autorizeze excepțiile la noua directivă a Pentagonului de interzicere a torturii şi de aprobare a unui „tratament omenos", aplicat deținuților.

Departamentul de Stat american a precizat că Washingtonul negociază deschis drepturile de acces la unele baze militare din Bulgaria şi din România pentru garantarea securității transportului petrolier în Marea Neagră.

CIA a sesizat Departamentul american al Justiției cu privire la scurgeri de informații clasate drept secrete, referitoare la închisorile clandestine, informații ce au ajuns la ziariştii de la „Washington Post".

Serghei Lavrov ne sfidează la București

După ce Vladimir Voronin a cerut Kremlinului „să-l lase din brațe pe Igor Smirnov", Serghei Lavrov, şeful diplomației ruse, a venit la Bucureşti, unde a declarat că armata Rusiei are un rol constructiv la Tiraspol. Mai mult, România ar trebui să fie de acord cu staționarea trupelor de ocupație în vecinătatea ei. „Cei care se arată interesați de reglementarea paşnică a conflictului transnistrean, pe baza documentelor în vigoare, trebuie să susțină şi staționarea în continuare a acestui contingent", a avertizat Serghei Lavrov. Chişinăul este sancționat pe toate căile fiindcă nu a acceptat planul de federalizare, impus de Kozak. Ministrul rus a precizat că în Transnistria se află 500 de membri ai contingentului de menținere a păcii şi 1000 de soldați care asigură protecția depozitelor de muniție. Mihai Răzvan Ungureanu a apreciat că în vecinătatea estică a Uniunii Europene există un potențial destabilizator,

Foto: Bogdan Onofrei

care ar putea afecta implicit România. Ungureanu şi Lavrov au semnat Protocolul de inventariere a acordurilor juridice, încheieate de România şi URSS în perioada 1945-1991. Un asemenea protocol de inventariere este cel puțin neavenit, dacă luăm în considerare că toate aşa-zisele acorduri juridice româno-sovietice au fost impuse prin forță de Moscova. Acest memento diplomatic nu are corespondent în practica diplomatică. Lavrov şi Ungureanu au semnat şi Acordul privind regimul juridic al mormintelor militarilor români din Rusia şi ruşi din România. Dacă mormintele militarilor sovietici din România se află în stare bună, majoritatea cimitirelor româneşti din Rusia au dispărut.

Moscova acționează pe toate fronturile în zona noastră de interes, aşa cum a fost definită de Traian Băsescu. Pentru a pedepsi Chişinăul, care are o atitudine tot mai pro-europeană, Igor Smirnov a dispus ca Termocentrala de la Kuciurgan din Transnistria să taie curentul electric pentru Basarabia, lăsând aproape toată provincia în beznă. În plus, Alexei al II-lea, patriarhul Moscovei, a făcut o vizită la Chişinău în zilele de 11-12 noiembrie. Patriarhul Teoctist nu a trecut niciodată Prutul după 1990, la mitropolitul Petru de Bălți, care arde aceeaşi tămâie.

Din dosarele maghiarizării românilor din Covasna şi Harghita (I)

Maghiarizarea românilor din județele Covasna şi Harghita este un proces lent şi eficient pe care reprezentanții UDMR îl pun în practică de 15 ani, fără ca vreo autoritate publică centrală să îi deranjeze în vreun fel. În toată această perioadă, singura preocupare majoră a autorităților publice controlate de UDMR a fost maghiarizarea, utilizând diferite metode, a populației româneşti din cele două județe.

Dan Tănasă*

Unul din cele mai recente exemple îl constituie hotărârea nr. 142/ 28 iulie 2005 a Consiliului Local al Municipiului Sfântu Gheorghe privind atribuirea şi schimbarea de denumiri de străzi în Municipiul Sfântu Gheorghe. Acest act al unei instituții publice din România anului 2005 arată felul în care sunt maghiarizați românii, încercându-se prin orice mijloc ştergerea urmelor unei existențe a acestora în acest areal geografic.

Foto: Bogdan Onofrei

Astfel, la articolul 1 al acestei hotărâri se atribuie denumiri unui număr de 10 străzi noi create, după cum urmează: „Ferencvaros“, „Gelei Jozsef“, „Gernald Antal“, „Rodosto“, „Kecskemet“, „Toroczkai Wigand Ede“, „Cegled“, „Veszprem“, „Kiskunhalas“, „Cântarului“. La articolul 2 se aprobă atribuirea de denumiri pentru străzi existente care, la data adoptării acestei hotărâri, nu aveau nici o denumire. La acest articol sunt prezente un număr de 12 străzi, astfel: „Balazs Marton“, „Îngustă (Sirulo)“, „Epresteto“, „Pap Lehel“, „Înfundată (Zsak)“, „Malik Jozsef“, „Liboc“, „Nicolae Grigorescu“, „Csutak Vilmos“, „Tavaszi Sandor“, „Hollo Erno“, „Kula-kert“. Orice om de bun-simț poate vedea cu ochiul liber care este tendința.

Atitudinea de intoleranță a autorităților publice locale, conduse de 15 ani de reprezentanții UDMR, devine evidentă la articolul 4 al acestei hotărâri, care se referă la schimbarea de denumiri (în întregime sau pe porțiuni). Astfel, actuala stradă „Stadionului“ devine pe o porțiune strada „Szasz Karoly“, la fel întâmplându-se şi cu strada „Vasile Goldiş“ care devine pe o porțiune strada „David Ferenc“. Dispar în totalitate denumiri de străzi astfel: strada „Digului“ devine strada „Felszeg“, strada „1 Mai“ devine strada „Szekely“, strada „Sălciilor“ de-

* secretar executiv al Forumul Civic al Românilor din Covasna şi Harghita

Foto: Bogdan Onofrei

vine strada „Barabas Miklos“, strada „Muncitorilor“ devine strada „Marton Aron“. Tot la acest articol, Consiliul Local al municipiului aprobă modificarea unui important bulevard al oraşului care poartă denumirea de „General Grigore Bălan“ (trebuie menționat faptul ca generalul Grigore Bălan a fost comandantul corpului de armată care a eliberat oraşul Sfântu Gheorghe, în septembrie 1944). Consilierii locali ai UDMR, iritați probabil de prezența unei străzi cu numele unui general al Armatei Române într-un oraş al aşa zisului ținut secuiesc, aprobă împărțirea în două a acestui bulevard, adică „Gal Sandor“ şi „Cezar Bolliac“, tocmai pentru a crea o diversiune, ulterior putându-se schimba cu uşurință denumirea de „Cezar Bolliac“.

Lupta cea mare se dă însă pentru schimbarea denumirii străzii „1 Decembrie 1918“, schimbare care a mai fost încercată şi cu alte ocazii în anii anteriori. Astfel, autoritățile publice locale conduse de UDMR au mai încercat schimbarea în anii 1998, 2000 şi 2001. Prefecții români care se aflau în funcție la acele date au dat în judecată în contencios administrativ atât Consiliul Local al municipiului, cât şi Consiliul Județean Covasna pentru încercarea de a schimba denumirea străzii „1 Decembrie 1918“, în acest sens existând sentințele civile nr. 231/1998, 355/2001, 545/2001, 4/A/2002 ale Tribunalului Covasna, 99/2000 a Curții de Apel Braşov şi 903/2001 a Curții Supreme de Justiție. Prin ultima hotărâre de consiliu, consilierii UDMR, sub protecția prefectului UDMR, se folosesc de o diversiune şi împart strada „1 Decembrie 1918“ în trei străzi, celelalte două părți urmând să poarte denumire de „Petofi Sandor“ şi „Mihai Eminescu“. Inutil de menționat că ulterior va fi mult mai uşor schimbarea denumirii de „Mihai Eminescu“. În prezent, deşi se află în situația autorității de lucru judecat, prefectul UDMR a refuzat să atace în contencios administrativ hotărârea Consiliului Local al municipiului integral, făcându-se complice al unei ilegalități, fără ca vreo autoritate a statului român să îl tragă la răspundere în vreu fel.

De menționat este că, pentru a uşura sarcina autorităților locale controlate de UDMR, unul din primele ordine emise de prefectul Gyorgy Ervin a avut ca obiect reorganizarea pe criterii etnice a Comisiei județene de atribuire de denumiri prin eliminarea tuturor specialiştilor români şi înlocuirea acestora cu persoane de naționalitate maghiară a căror pregătire de specialitate este cel puțin îndoielnică.

Școala și educația creștină

A modela ființa copilului după prescripțiile religioase începe cu botezul administrat la vârsta legiuită de Biserică. Botezul, fiind o Taină care ne descătuşează de consecințele păcatului originar, constituie fondul cel mai fericit pe care urmează să se edifice sufletul copilului.

Pr. Prof. Radu Ilaș

Starea de puritate şi deschiderea către Dumnezeu favorizează hotărâtor o grefare organică a educației religioase pe structura infantilă. Educația religioasă, însă, devine obligatorie şi posibilă în faza de creştere a copilului, când începe să-şi reprezinte conştient realitatea în care trăieşte. Să nu ne facem, însă, iluzii că acest moment contrabalansează starea de stăpânire a instinctelor şi de exprimare prin intermediul lor a copilului.

Importanța religiei pentru copii

De altminteri, predominanța instinctelor îi asigură copilului o promptitudine şi o pertinență în acțiuni şi reacțiuni pe care exercițiul intelectual i le va furniza anevoie mai târziu. Iar dacă ne gândim că faptul credinței debutează dincolo de formele raționale ale cunoaşterii şi că acestea doar îl întăresc, înțelegem mai bine de ce modelarea religioasă trebuie să aibă loc în stadiul performativ al conştiinței. Copilul este împresurat şi covârşit de necunoscut. Nevoia lui de echilibru şi certitudine este acută.

Dumnezeu fiind în centrul vieții şi constituind izvorul suprem al temeiurilor noastre, acționează asupra copilului, infinit mai mult decât asupra omului matur. Alături de această nevoie a unui sentiment de siguranță pe care copilul îl trăieşte în forme embrionare, dar puternice, mai ales la treapta de ivire a conştiinței, în care se situează momentul celei mai puternice receptivități a înrâuririi din partea persoanelor care îl înconjoară.

Atunci el are nevoie de puterea pe care i-o strecoară Dumnezeu în suflet, ca şi în trup, şi este apt să primească formele primare de religiozitate, într-un chip firesc şi greu de zdruncinat. El este mult mai deschis să primească misterul divin decât să-l accepte şi să-l înțeleagă rațional. Este o greşeală să se creadă că discriminarea dintre bine şi rău, dintre frumos şi urât şi dintre plăcut şi neplăcut este o fază târzie în dezvoltarea copilului. Ea apare într-un stadiu mult mai timpuriu decât îşi închipuie oamenii neavizați în problemă. Or, este o datorie a noastră să insuflăm copilului dreapta şi utila orientare a instinctului său de a distinge binele de rău şi totodată, poate chiar în primul rând, să-i inoculăm sentimentul că existența lui este ocrotită de un factor atât de puternic, care însă nu rămâne un simplu principiu formal şi indiferent, ci există ca o ființă destinată să ne pătrundă întreaga viață. Acțiunea pedagogică exercitată asupra copilului trebuie să înceapă odată cu primele înfiripări ale conştiinței. Atunci este cu adevărat eficientă, aşa precum toate fenomenele sunt mai uşor de modelat în stadiul lor inițial. Acest adevăr este cu atât mai hotărâtor în cazul copilului. Nu trebuie neglijată forța prestigioasă pe care o exercită decorul şi cadrul unei biserici, impunând astfel aducerea lui în atmosfera sfântului lăcaş.

Metoda religioasă

Afirmația de mai înainte subliniază necesitatea prezenței copilului la desfăşurarea slujbelor religioase, spre a i se insufla adorația Sfintei Treimi şi venerația față de lucrurile Sfinte. De asemenea, mintea acestuia este mai receptivă la adevărurile credinței dacă ele sunt exprimate într-un chip mai plastic şi intuitiv. Narațiunile din Vechiul şi Noul Testament sunt mai potrivite şi mai convingătoare pentru copil decât interpretarea şi analiza lor semantică.

Educația religioasă îşi atinge scopul insuflându-i o stare de religiozitate, adică de primire plină de încredere a fenomenului religios, şi nu de transformare a copilului într-un om al Bisericii, ceea ce pentru el, la vârsta lui fragedă, este cu neputință de realizat. Dacă mai târziu, în faza de preadolescență şi îndeosebi în faza de adolescență, tânărul este apt să asimileze adevărurile credinței pe cale rațională, tre-

buie să înțelegem de aici că la vârsta copilăriei calea lui de cunoaştere este preponderent intuitivă.

Deoarece copilul îşi pune nenumărate întrebări asupra lucrurilor care-l înconjoară, învățământul religios îi procură un sistem de explicații utile şi satisfăcătoare. Căci atâta vreme cât el se întreabă asupra misterelor lumii şi este lăsat să-şi răspundă singur la ele, rămâne în chip fatal într-o stare de pauperitate şi primitivitate, total nefavorabile pentru echilibrul şi cerințele lui de dezvoltare.

Pentru un copil, nevoia de a-şi explica fenomenele pe care le sesizează este de o importanță vitală. El vrea să ştie „De ce...?“ şi „Pentru ce...?“ lumea a fost întocmită ca atare. Acesta este un motiv puternic pentru ca religia să-i împărtăşească odată cu adevărurile de credință şi viziunea ei asupra lumii. Evident că această viziune va fi însuşită de copil pe calea intuiției care este facultatea lui mentală principală.

Predarea religiei prin pilde care înveşmântează principiile ei, oferă copilului inteligibilitatea care îi este necesară, dar păstrează în acelaşi timp şi partea de taină fără de care principiile îşi pierd adâncimea şi puterea de sugestie. Sufletul copilului e deschis pentru miracol şi mister şi această aptitudine trebuie să i se respecte, ferindu-l de explicații proprii numai omului matur. Religia fiind în esență un mister, se înțelege atunci că tactul pedagogic al educatorului trebuie să-l împărtăşească, păstrându-i întreaga prospețime şi putere de sugestie. Este de o importanță primordială ca un copil să aibă cunoştința Domnului fără ca acesta să fie banalizat şi redus la nivelul lucrurilor obişnuite, prin explicații strict empirice. În concluzie, metoda religioasă are obligația de a insufla copilului adevărurile de origine divină pe o cale potrivită cu formele lui de cunoaştere.

Metoda afectivă

Este un adevăr încă incontestabil că faptele sufleteşti implică cele trei dimensiuni fundamentale: inteligența, sentimentul şi voința, însă elementul fundamental al trăirii religioase rămâne sentimentul. Evident că inteligența şi voința nu sunt absente din ea dar ele doar complinesc şi secondează sentimentul.

Ca atare, profesorul de religie nu trebuie să piardă nici o clipă din vedere, şi faptul este la fel de obligatoriu pentru părinții unui copil, că facultatea asupra căreia trebuie să se aplece cu mai multă atenție este sentimentul copilului.

Cele spuse mai sus dacă impun ca formulă educativă, apelul la resursele afectivității, ele impun şi celor ce o practică un puternic sentiment religios. Aşadar este necesar ca acela care aplică metoda afectivă copilului să fie el însuşi alimentat de un real simțământ religios. Să nu ignorăm însă că alături de intelect, afectivitate şi voință, în complexitatea noastră psihică există şi o altă dimensiune, aceea a spiritului.

Dacă integralismul presupune o considerare concomitentă a tuturor facultăților interioare, atunci am greşi grav dacă n-am integra în cuprins şi dimensiunea spirituală. Chiar dacă această dimensiune variază de la individ la individ, ea asigură întrepătrunderea dintre cele mai înalte aspirații ale omului cu ființa divină. În concluzie, între posibilitatea educației religioase a omului şi forța lui spirituală există o deplină proporționalitate. Astfel, dacă educația religioasă a copilului începe prin valorificarea elementului psihologic, ea se desăvârşeşte prin valorificarea elementului spiritual.

Credință și sinceritate

Asemenea tuturor manifestărilor umane, şi credința poate fi mai mult sau mai puțin autentică. Nu toți profesorii de religie au o dotare naturală în trăirea faptului religios. Or, pentru eficiența modelării copilului, realitatea sentimentului religios trebuie să fie primul *instrument* al educatorului. Nu poți să faci pe altul să creadă, fără ca tu însuți să crezi. Respectul față de fenomenul religios cere educatorului, chiar în cazul cînd simțământul lui nu este total şi năvalnic şi nu ajunge să-l înalțe la clipe de transfigurare, să se ferească de a suplini această lipsă printr-o gestică şi o inflexiune a vocii, care fac din el un actor şi nu un mesager al lui Hristos.

Ascuțimea de observații a copilului remarcă uşor cabotinismul şi nesinceritatea celor care vor să facă educația religioasă.

Faptul acesta compromite nu numai educatorul, ci însuşi obiectul credinței creştine. Mai mult chiar, copiii trebuie să deprindă naturalețea care este obiectivarea firească a sincerității. Pe deasupra, se ştie prea bine că nici o profesiune nu poate fi exercitată fără ca cel ce profesează adevărurile să nu creadă cu sinceritate în ele. Se înțelege că sinceritatea este unul dintre pilonii corpului social. De altminteri este de neimaginat că un om poate să creadă sincer în Dumnezeu fără ca sinceritatea să fie una din trăsăturile care îl caracterizează.

Credința prezintă însă şi un aspect social şi național. Legătura noastră cu credința strămoşească are consecințe fericite, nu numai pe planul înțelegerii

şi pacificării interne a țării, dar constituie şi un zid de apărare împotriva primejdiilor dinafară. Se ştie bine că apelul românilor la ajutorul lui Dumnezeu i-a ajutat să-şi apere glia şi ființa etnică. Pentru că am fost un popor credincios, am rezistat tuturor vicisitudinilor. Duşmanii au încercat să ne îngenuncheze şi să ne stăpânească, dar credința noastră ne-a înmulțit puterile şi am rezistat cu fruntea sus. Această credință în dreptatea neamului trebuie insuflată şi copiilor. Ea îi va ajuta mai tîrziu să-şi apere patria şi valorile spirituale. Dar există o primejdie mai mare decît aceea care ia chipul unei invazii de dincolo de hotare. Această primejdie o reprezintă duşmanul dinlăuntru, care transformă arma ucigătoare de trupuri într-o armă care lucrează tăcut dar ucide sufletul. Împotriva acestei arme trebuie să pregătească cu precădere profesorul sufletul cetățeanului încă de la vârste fragede. Față de rătăcirile care procedează invidios, trebuie să pregătim sufletul copilului, întărindu-i şi luminîndu-i credința în Dumnezeu.

Două elemente au concurat la păstrarea ființei naționale: limba română şi credința ortodoxă. Iar dacă această credință ne-a apărat aproape două milenii, să fim siguri că ea ne va apăra şi de aici înainte.

Iubirea

Este limpede că pentru a câştiga un subiect pentru fundamentele oricărei discipline, dragostea constituie calea cea mai eficientă. Ea pretinde o plinătate sufletească şi o putere de dăruire care depăşesc nivelul obişnuit al dotației noastre lăuntrice.

Faptul că Sfântul Apostol Pavel aşază dragostea în fruntea virtuților fundamentale are urmări în toate domeniile de viață. Cu atât mai mult în relația dintre educator şi educat. Căci să nu uităm că nici copilul nu este o ființă perfectă, pregătită, oricând să ne înțeleagă dragostea şi să dea curs cerințelor noastre invocate în numele ei. De aici, nevoia ca dragostea să implice în legătura dintre educator şi copil un element de autoritate. Pedagogia presupune alăturarea a două virtuți aparent contradictorii care se îmbină însă în expresia: „blândețe severă". Educatorul este o ființă în care direcțiile divergente trebuie să se împace şi calitățile aparent contrare trebuie să păstreze un echilibru deplin. De aici, iubirea de aproapele urmează să se îmbine cu autoritatea spiritului dogmatic.

Conform unor anumite păreri, religia nu se învață, ci trebuie să se simtă, adică întregul accent trebuie să cadă pe simțire. A pretinde însă că religia nu se învață, ci doar se simte, e o primejdioasă eroare. Sentimentul religios presupune neapărat o canalizare prin conformarea la regulile corespunzătoare lui.

În aceeaşi măsură trebuie să se ştie că credința este o luptă cu răul din noi şi cu răul din ceilalți, luptă pe care copilul trebuie să o presimtă şi pentru care el trebuie pregătit. În sensul acesta, sufletul copilului trebuie debarasat de slăbiciuni şi comodități şi axat pe un simț al transcendentului sacru, inclus de la sine într-o adevărată trăire religioasă.

Acțiunea binefăcătoare a dragostei nu se manifestă numai în cadrul familial şi cu atât mai puțin asupra celui ce o practică. Ea are efecte fericite înăuntrul vieții sociale considerate în totalitatea ei şi îşi demonstrează virtuțile în orice raporturi interumane.

În esență, dragostea stă în afara oricărui determinism: material, social sau politic. Ea fiind o revărsare spontană din interior, nu atârnă de jocul evenimentelor şi nici de capriciile oamenilor. Dragostea respinge interesul meschin şi cu atît mai mult nu are nimic comuncu calculul şi premeditarea.

Acolo unde prezidează norma şi ordinul politic, acolo încetează dragostea. Dragostea nu suportă legiferări sau constrîngeri. Inima învăpăiată de dragoste, dar purificată de zgura instinctelor oarbe, nu cunoaşte obstacole şi îngrădiri. Dragostea te izbăveşte, dar nu ca să te înrobească din nou, ea învinge, dar nu impune condiții celui învins, ci îl ajută să se echilibreze pe cel învins de patimi şi neajunsuri. Dragostea implică creația, descoperind drumuri noi de pătrundere în sufletul copilului. Ea ştie să se aplece asupra ființei plăpânde, să-i înțeleagă şi să-i satisfacă nevoile şi să-l aşeze pe temelii de nezdruncinat pînă la capătul vieții. Aşa cum dragostea zămisleşte puteri creatoare în sufletul adevăratului educator, ea ştie să pregătească şi în sufletul copilului terenul propriu zidirii de sine însuşi. Această zidire îl va ajuta pe copil, astfel ca, ajuns la maturitate să zidească şi el pe alții la rândul lui.

Profesorii ar trebui să ştie că ei se realizează pe măsura în care ştiu să învăluie în dragoste pe elevii lor. Iubirea nu se istoveşte niciodată, ea merge de la iubire la mai multă iubire. Adevărata iubire, mai cu seamă iubirea pe care trebuie s-o nutrească profesorul față de elevii lui, trebuie să fie de natură spirituală şi să aibă o coloratură creştină. Astfel, împins de o asemenea iubire, profesorul nu se va simți obosit învățându-şi elevii, nu se va descuraja cînd elevii nu vor da curs imediat materiei pe care le-a predat-o, iar profesorul nu se va simți niciodată secătuit de puteri şi dezgustat de profesia lui, dacă va fi mereu alimentat de izvorul dragostei creştine.

Vremuri de ispită

Lucrările Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române desfăşurate la începutul lunii octombrie reprezintă indiscutabil un moment de răscruce pentru viaţa Bisericii. Tensiunile existente între membrii Sfântului Sinod, tensiuni până acum ascunse cu diplomaţie, au răbufnit sub presiunea mizei indirecte extraordinare pentru care s-au luptat cele două grupări supranumite „ecumenistă" şi „tradiţionalistă" – miza scaunului patriarhal. Redăm mai jos afirmaţiile din presă pe această temă, de natură să tulbure sufletele creştinilor ortodocşi români, şi o perspectivă a noastră asupra evenimentului.

Marcel Răduţ Seliştе

„Sibiul va fi în continuare un model de dialog ecumenic." „Nu suntem fundamentalişti, dar în privinţa credinţei nu se poate negocia nimic cu nimeni şi e normal să fie aşa, însă dragostea faţă de Hristos ne obligă să ne apropiem de fraţii noştri şi, împreună prin dialog, să ajungem la soluţionarea problemelor şi să mergem spre unitate. Eu cred în unitatea creştină. Cred că acesta este mileniul refacerii unităţii creştine." (IPS Laurenţiu Streza) „Este un precedent foarte grav. Înseamnă că, dacă va fi ales un patriarh care nu le va plăcea unor episcopi, există riscul să se mai înfiinţeze o patriarhie. În termeni canonici, o astfel de iniţiativă se numeşte schismă". (Pr. dr. Ion Ică jr.) „Mitropolitul Ardealului nu a fost ales de ardeleni, rezultatul scrutinului fiind rodul unor manevre necinstite. PS Laurenţiu a cerşit voturile membrilor Colegiului Electoral, dând telefoane şi împărţind tot felul de promisiuni. Dacă ar fi votat după conştiinţa lor, 80 la sută din membrii Colegiului l-ar fi desemnat pe Arhiepiscopul Andrei al Alba-Iuliei. Reacţia care a urmat, una de demnitate şi indignare binevenită, a sancţionat metodele necinstite folosite de PS Laurenţiu şi susţinătorii lui." (Dan Ciachir) „Ideea este veche şi alimentată în special de intelectualitatea din Cluj, dar nu a putut să fie pusă din cauza prelungitei suferinţe a mitropolitului Antonie Plămădeală". (IPS Bartolomeu Anania) „Două mitropolii mai mici vor permite o mai bună implicare şi-n asistenţa socială, şi-n viaţa culturală". (IPS Andrei Andreicuţ) „Mai mulţi oameni de cultură din Alba Iulia pregătesc un memoriu pentru a convinge Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române să ia în calcul ridicarea Arhiepiscopiei de Alba Iulia la rang de mitropolie. Iniţiativa aparţine Fundaţiei „Alba Iulia 1918 – Pentru unitatea şi integritatea României", consiliului de conducere şi colegiului de redacţie al revistei „Dacoromania". (din presa centrală)

Un moment de cotitură

Discursurile de formală frăţietate, cu care ne obişnuiseră ierarhii noştri, s-au schimbat fundamental. Dacă tonul a rămas de aceeaşi aparentă blândeţe, cuvintele au transmis mesajele ferme şi chiar dure ale celor două grupări aflate în competiţie. Strigătele fie de bucurie, fie de tristeţe ori indignare lansate către spaţiul extra-bisericesc de personajele implicate în această dramă au fost percepute mai ales de mass-media ca semne de slăbiciune, de prevestire a unui dezastru iminent. Presa a manifestat un interes deosebit pentru cele întâmplate în Ardeal generând un amestec de naţionalism, paneuropenism, păgânism şi politicianism. Aproape de fiecare dată în spatele unui articol, a unei intervenţii radio-tv se aflau susţinători ai celor două grupări, precum şi doritori de a lovi Biserica şi de a provoca eventual o schismă. Afirmaţiile lipsite de duhul iubirii făcute de preoţi ori teologi laici au adus un plus de întuneric şi sminteală tristului tablou al lucrărilor unui Sinod de la care credincioşii aşteaptă mai degrabă zidirea duhovinicească şi calea de urmat în această lume aflată sub umbra sfârşitului apocaliptic.

Totuşi, există elemente care pot transforma acest început de întuneric în lumină ziditoare.

Lucrările Sfântului Sinod au demonstrat că Biserica noastră este plină de viaţă, acceptă dezbate-

rea şi nu inhibă competiția. Altfel spus, Biserica noastră este într-adevăr luptătoare. Triumfalismul, care de multe ori a caracterizat lucrările Sfântului Sinod, a fost risipit de discuții, chiar dacă aceste dezbateri au fost încă undeva în umbră şi foarte dureroase. Renaşterea libertății reale în adoptarea deciziilor Sfântului Sinod, anularea unei unanimități formale şi lipsite de dezbatere în manifestarea votului, recunoaşterea măcar indirectă că există curente de opinie în Sinod, curente care se confruntă firesc şi sunt în strânsă legătură cu viața cetății, toate acestea şi multe altele sunt expresia faptului că o nouă etapă istorică începe pentru Biserica Ortodoxă Română, etapa manifestării pregnante a Bisericii luptătoare. Lupta aceasta la care ne-a chemat Dumnezeu se duce nu numai între Biserică, privită în unitatea sa, şi ispitele venite de la stăpânul acestei lumi, diavolul, ci şi în interiorul Bisericii între cei care rezistă pe drumul aspru al dobândirii mântuirii şi cei care privesc mai mult la darurile trecătoare ale lumii, împrietenindu-se prea mult cu propriul trup şi uitând prea degrabă de propriul suflet.

În context, situația Bisericii din Ardeal poate fi privită cu mai multă speranță şi fără încrâncenare. Mitropolia Ardealului a reprezentat pentru românii ardeleni un simbol al unității naționale în secolele de ocupație străină. Tradiția Mitropolitului Andrei Şaguna a fost invocată în dezbaterile din afara Bisericii cu privire la reorganizarea Mitropoliei Ardealului, însă fără o profunzime de aşteptat la personalitățile de marcă ale teologiei contemporane româneşti care s-au implicat în confruntare.

Unitate de credință și unitate națională

Transformarea memoriei Mitropolitului Andrei Şaguna în argument pentru lupte cu nuanțe politice reprezintă, într-o mare măsură, dacă nu un sacrilegiu, cel puțin o devalorizare a propriei noastre istorii pe meleagurile Ardealului. În acelaşi timp, argumente cu privire la o aşa-zisă simbioză între unitatea administrativă bisericească şi unitatea națională a românilor în Ardeal îşi pierd valoarea în condițiile integrării României în structura ce stăpâneşte acum Europa, adică mult râvnita, de către unii, Uniune Europeană. Ardealul va fi într-adevăr o punte între români şi Europa. Din nefericire, atât Statul român – puterea seculară, cât şi ierarhia Bisericii au eşuat în a propune şi promova modele de viață politică, economică, culturală şi, mai ales, spirituală apte să conserve ființa şi credința neamului nostru într-o Europă condusă de o forță căreia creştinismul îi este străin, specific fiindu-i un sincretism religios de nuanță dacă nu masonică, cel puțin păgână.

În Biserică se încearcă impunerea ecumenismului ca model de relaționare între Ortodoxia românească şi Noua Europă. Comunicarea şi comuniunea sunt fundamentale pentru comportamentul de zi cu zi al unui creştin. Iubirea de semeni, fie că sunt prieteni sau neprieteni, este imperativă pentru orice creştin ortodox. Însă exagerările cu nuanțe internaționaliste făcute de ierarhi, preoți sau teologi ce se regăsesc oarecum în ceea ce presa a numit „gruparea ecumenistă“ au provocat neajunsuri dialogului real dintre Biserică şi celelate culte rupte în istorie din trupul său. Ecumenismul practicat pe meleagurile româneşti se aseamănă de multe ori cu pan-slavismul ori pan-bolşevismul manifestat cândva de românii doritori să studieze la Moscova, ori să dovedească loialitate față de reprezentanții stăpânilor de la Kremlin, în schimbul unor funcții mai înalte în țară sau în străinătate. Armata de bursieri români ortodocşi pe la instituții catolice ori protestante – cunoscute pentru intensa activitate de prozelitism desfăşurată în Europa de Est după căderea

comunismului – nu poate fi decât un surogat ce nu va avea temeinicia necesară pentru a înlocui permanenta şi curata mărturisire a credinţei creştine ortodoxe. Mărturisire la care românii sunt chemaţi în faţa europenilor cu sufletele bolnave de secole de schisme, fascism, ateism şi sincretism. Dubla atitudine a unor astfel de bursieri – în ţară creştin ortodox, în străinătate susţinător fără rezerve al ecumenismului – va agrava manifestările fariseice în Biserica noastră şi cu certitudine nu va avea puterea de a convinge pe românul creştin ortodox de rând de „binefacerile ecumenismului". Utilizarea fără discernământ a ideii de unitate, de Biserica Una poate produce exagerări în sânul creştinilor ortodocşi tradiţionalişti numiţi uneori cu nemeritat dispreţ „fundamentalişti". Un creştin ortodox care cunoaşte cât de cât elementele dogmatice ale credinţei creştine ortodoxe şi trăieşte Sfânta Liturghie în toate etapele şi consecinţele sale, cu greu va înţelege rostul unor slujbe religioase comune cu reprezentanţi ai unor culte despre care Biserica a învăţat din vechime că sunt erezii. Iubirea de aproapele îl va determina însă întotdeauna pe acelaşi creştin ortodox să rămână la masa dialogului.

Ecumenismul nu poate să reprezinte modelul de relaţionare între Biserica noastră şi realităţile sociale, economice, politice şi spirituale ale Uniunii Europene. A rămâne în dialog este un demers necesar, chiar imperativ pentru un creştin ortodox, dar a amesteca dogmele păstrate curate de Biserică cu inovaţiile celor care de aproape o mie de ani s-au rupt de Biserică nu este altceva decât blasfemie. Unitatea Bisericii nu poate însemna altceva decât întoarcerea fraţilor noştri rătăciţi în Biserica Ortodoxă, cea care a păstrat nealterată credinţa.

De ce e bine să fie mai multe Mitropolii

Uniunea Europeană va desfiinţa o parte din graniţele României, mai puţin hotarele către Ucraina, Serbia şi mai ales către românii noştri din Basarabia. Vorbim nu numai despre graniţele administrative, ci mai ales despre cele economice, culturale, spirituale. Problemele cu valoare naţională vor fi înlocuite treptat de problemele locale, dacă ne gândim la insistenţa cu care comisarii unionali caută să dezvolte ideea de comunitate locală.

Creşterea importanţei economice şi culturale a comunităţii locale va determina şi creşterea importanţei prezenţei locale a Bisericii. Criza actuală de la nivelul parohiilor noastre va impune, în viitorul apropiat, dezvoltarea sctructurii administrative a Bisericii. Locul mitropoliilor de mare întindere va fi luat treptat de mitropolii mai puţin întinse teritorial, dar mai concentrate ca manifestare a autorităţii ierarhiei. S-a vorbit despre faptul că un mitropolit are mai mult un rol simbolic, dar s-a uitat că această situaţie a fost determinată de vremurile de restrişte prin care Biserica noastră a trecut în ultimii o sută de ani. Un ierarh ortodox va fi chemat în anii ce ne aşteaptă să fie întâiul mărturisitor al credinţei noastre în Hristos şi, în mod firesc, această chemare se va regăsi şi în formele de organizare administrativă a Bisericii noastre. Nu în ultimul rând, trebuie spus că tradiţionalismul ortodox nu poate să fie fundamentalist în astfel de condiţii. Mărturisirea credinţei către cei rătăciţi nu poate fi făcută altfel decât în duhul iubirii, iar iubirea nu acceptă încrâncenare ori izolare, ci dimpotrivă. Fundamentalismul nu a fost specific creştinismului ortodox şi nici nu va fi. A spune că mărturisirea dogmelor creştine ortodoxe este fundamentalism este fie reavoinţă, fie necunoaştere.

O anumită tristeţe mă macină însă... Purcederea la o necesară reorganizare a Mitropoliei Ardealului şi lansarea semnalului că o astfel de reorganizare este de folos în întreg cuprinsul Bisericii noastre au fost tulburate de momentul în care au fost săvârşite. Anume, confruntarea între cele două curente din sânul Sfântului Sinod – ecumenismul şi tradiţionalismul. Astfel, un demers ziditor a fost umbrit de afirmaţiile tranşante şi lipsite de duhul iubirii pe care susţinătorii celor două curente le-au făcut în faţa locuitorilor cetăţii. Firească este şi zbaterea pentru desemnarea viitorului Patriarh al Bisericii noastre. Tulburător, dacă nu chiar smintitor este însă faptul că o astfel de zbatere are loc în condiţiile în care Prea Fericitul Părinte Teoctist este încă Patriarhul nostru şi pentru care ne rugăm la Dumnezeu să-l dăruiască cu zile cât mai multe.

Trista luptă dintre „tradiţionalişti" şi „ecumenişti"

În febra alegerilor de mitropolit, a luptei între „ecumenişti" şi „tradiţionalişti" am avut impresia că au fost uitate smerenia, iertarea, iubirea şi slujirea aproapelui. Cu atât mai grav a fost că aceste căderi ale noastre au fost făcute în faţa credincioşilor şi amplificate apoi de mass-media. Ierarhia noastră a uitat că asupra Bisericii sunt aţintiţi ochii neiertă-

Foto: Bogdan Onofrei

tori ai Statului român şi mai ales ai celor care conduc Uniunea Europeană şi Statele Unite ale Americii. Dacă acum Uniunea Europeană îşi află chipul hidos al neiubirii de semeni, în urma revoltelor sărăcimii din Franța şi este preocupată mai mult de reaşezarea modelului propriu de politici sociale, există instituții străine cu pretenție de instanțe supreme care critică subiectiv şi vehement Biserica noastră. Raportul de monitorizare a respectării libertăților religioase înaintat de Departamentul de Stat al SUA întocmit de Biroul pentru Democrație, Drepturile Omului şi Muncă, făcut public pe 8 noiembrie, acuză Biserica Ortodoxă Română că, sub motivul majorității confesionale, beneficiază de un regim special, care ar afecta direct sau indirect minoritățile religioase din România. În raport se insistă, ca şi în anii anteriori, pe nerespectarea drepturilor Bisericii Greco-Catolice – această rană deschisă şi nevindecată în trupul şi sufletul poporului român. Aceste critici nu vin doar de la un stat care, cunoscând credința românilor, nu s-a sfiit să numească la Bucureşti un ambasador homosexual, ci de la un stat care este îngăduit să fie în aceste timpuri stăpânul încă necontestat al planetei. Lipsa de verticalitate a puterii politice româneşti a fost dovedită de nenumăratele căderi de la loialitatea față de poporul român pe care le-au avut diverşi oameni de stat români, atât din vremea comunismului, cât şi după decembrie 1989. Aşa că orice semn de slăbiciune arătat de administrația Bisericii noastre, orice compromis de la elementele concrete ale mărturisirii credinței vor fi exploatate la maxim de adepții integrării fără discernământ a românilor în actuala formă de organizare şi dominație mondială.

Creştinul ortodox ştie că pe pământ este chemat la luptă, înțelegând prin această luptă mărturisirea permanentă, în duhul iubirii, a lui Hristos, triumful credinței fiind posibil abia după necesara trecere prin Apocalipsă, la Parusie. Creştinii ortodocşi români sunt purtătorii deopotrivă ai ființei unui neam care a slujit de secole civilizația europeană jertfindu-şi propriul acces la civilizație în luptele cu puterile necreştine, precum şi ai credinței creştine ortodoxe, urmându-şi astfel esența născută în secolele în care românii s-au constituit simultan ca popor şi ca creştini. Aceasta poate însemna că, în măsura în care ne vom împlini menirea de mărturisitori ai lui Hristos în fața popoarelor rătăcite ale Europei, ne vom împlini şi menirea de români, urmând poruncilor lui Dumnezeu şi dovedind astfel lumii că în smerenia noastră trupească suntem totuşi, la nivel sufletesc, un neam ales.

Am convingerea că este nimerit să încheiem acest şir de gânduri cu cuvintele Mitropolitului Andrei Şaguna: „Tu, Doamne, ştii că eu către scopul meu doresc să alerg, pe românii transilvăneni din adâncul lor somn să-i deştept si cu voie către tot ce e adevărat, plăcut si bun să-i atrag“.

Un interbelic uitat: Ilariu Dobridor

Răzvan CODRESCU

Printre figurile pe nedrept uitate ale „noii generații" interbelice se numără şi olteanul Constantin Florea Cioroianu, cunoscut în epocă sub pseudonimul *Ilariu Dobridor* (Dobridorul – toponim cu rezonanță de basm – este satul din Dolj în care scriitorul a văzut lumina zilei, se pare la 1 noiembrie 1909[1]).

Era fiu de țărani mijlocaşi (tatăl, Florea Cioroianu, ştia o brumă de carte, pe cînd mama, Maria, era analfabetă), al doilea dintre cei opt copii ai familiei rămaşi în viață (trei băieți şi cinci fete).

A făcut clasele elementare în satul natal, avîndu-l ca prim dascăl pe învățătorul Ioachim Negrițescu. Dincolo de aspra viață cîmpenească, satul se întemeia sufleteşte pe tradiția folclorică încă vie şi pe rînduielile bisericeşti ale Ortodoxiei (preotul satului era pe atunci Ion Bercea, iar cîntăreț – iscusitul Mitiță Negreț). Această matcă patriarhală şi-a pus adîncă pecete pe sufletul viitorului poet, iar opera lui o va mărturisi cu vădită înfiorare. Dobridorul pierdut între lanuri, salcîmi şi sălcii plîngătoare, „gura de rai" a Fîntînii Suhatului (islazul unde păşteau oile şi vitele), şipotul molcom al pîrîului Balasan – toate acestea vor constitui un fond de inepuizabilă nostalgie, transparent în multe dintre poemele sale („Nostalgie", „Chemare", „Tristețe", „Reverie", „Visare" etc.).

Recomandat de învățătorul satului, va urma, ca bursier, Liceul Militar din Craiova, fără să fie însă atras de viața cazonă. După absolvire, răspunzînd chemării sale celei mai intime, se înscrie la Facultatea de Litere şi Filosofie, unde va fi unul dintre studenții preferați ai profesorului Nicolae Cartojan, vestitul istoric al literaturii noastre vechi[2]. Va fi frecventat, fascinat, ca mai toată elita generației lui, măcar o parte din strălucitele cursuri ale profesorului Nae Ionescu (a cărui influență se face destul de mult simțită în scrisul său de mai tîrziu)[3].

Activitatea publicistică şi-o începe încă din vremea studenției (debutează în revista *Ramuri*, în 1928; debutul editorial şi-l va face tot la Craiova, în 1934, cu volumul *Versuri*). Face gazetărie la *Dreptatea* (principalul organ de presă al țărăniştilor, puternic ideologizat şi prea puțin cultural), *Țărănismul*, *Curentul*, *Presa*, iar o vreme funcționează ca profesor la Rîmnicu Vîlcea. Colaborează la *Gândirea* (fiind, în multe privințe, un reprezentant tipic al tradiționalismului gândirist), *Viața românească*, *Bilete de papagal*, *Gând românesc* etc.

Îşi consolidează imaginea de poet prin volumul *Vocile singurătății* (Bucureşti, 1937), pendulînd între un tradiționalism cu nuanțe expresioniste (mai mult pe linia lui Crainic decît a lui Blaga) şi un simbolism întîrziat (înrudit cu cel al ultimului Goga), dar cuceritor prin puritatea trăirii şi a expresiei („E-n lucruri cîte-un suflet şi cîte-un epitaf; / Imaginile seacă şi se prefac în gînd; / În viață şi-n fîntînă vezi umbrele pe fund / Ca siluete şterse-n oglinzile de praf"). Dotat, dar inegal, poetul ar merita, poate, o reeditare antologică (la care s-ar putea adăuga şi cîteva postume). În *Istoria*... sa, Călinescu îl înregistrează în treacăt, calificîndu-l drept „serafic, muzical, dar monoton". Rînduri mai consistente îi va dedica Ovidiu Papadima (pe atunci cronicarul literar al *Gândirii*)

[1] Cum rezultă din arhivele locale. În *Dicționarul scriitorilor români* (vol. II, Editura Fundației Culturale Române, Bucureşti, 1998) figurează o altă dată de naştere: 31 octombrie 1908.

[2] Vezi *Istoria literaturii române vechi* (3 vols., 1940-1945, reed. 1980, într-un singur volum), dar şi *Cărțile populare în literatura românească* (2 vols., 1929-1938, reed. 1974).

[3] Să precizăm că pe vremea studenției lui Ilariu Dobridor, Nae Ionescu era în faza sa „țărănistă". Tînărul student va urma, cu mai multă fidelitate, aceeaşi direcție politică, de care se va îndepărta treptat abia după 1938.

într-o carte a cărei reeditare ar fi oportună: *Creatorii şi lumea lor* (Bucureşti, 1943)[4].

În ce priveşte articolele şi eseurile politico-filosofice ale lui Ilariu Dobridor, ele au trecut, în mare parte, în cîteva volume (unele cu puternic ecou în epocă): *Problema tineretului* (Bucureşti, 1936), *Organizarea minciunii, I* (Bucureşti, 1937), *Decăderea dogmelor, I* (Bucureşti, 1941, cu versiune germană – *Dogmendekadenz* – în acelaşi an) şi *Oameni ridicaţi din ţărănime* (Bucureşti, 1944). Cărţile reflectă, în bună măsură, traiectoria sa politică dinspre ţărănism (o vreme a fost chiar lider al tineretului ţărănist) spre dreapta naţional-creştină (fără a fi aderat la legionarism, ci ţinîndu-se mai aproape de linia „bătrînească" Iorga-Cuza-Goga-Crainic-Antonescu). Puternic înrădăcinate în realităţile specifice ale epocii, scrise cu patos liric (solemn sau pamfletar), nu întotdeauna suficient de elaborate, cărţile de proză politico-filosofică ale poetului Ilariu Dobridor par greu digerabile astăzi pentru publicul mediu, format pe alte coordonate ideologice şi obişnuit cu un alt gen de discurs. Dînd însă la o parte ceea ce este perimat sau excesiv în scrierile cu pricina, căutînd cu răbdare şi fără prejudecăţi adevărurile prinse sub balast, descoperim o conştiinţă superioară şi responsabilă, un apologet entuziast al valorilor eterne ale credinţei („dogmele mîntuirii noastre din efemer"), atingînd cu un curaj aproape sinucigaş punctele nevralgice ale modernităţii şi deconspirînd sistematic fondul demagogic al democraţiei politicianiste. Autorul vorbeşte fără înconjur despre lucruri asupra cărora astăzi se tace cu prudenţă, ne amendează uitările timorate şi iresponsabile, comodităţile laşe, complicităţile larvare. Pătrundem, mai ales prin *Organizarea minciunii* şi *Decăderea dogmelor*, într-o problematică pe care mentalitatea comună actuală o ignoră, iar el o exacerbează patetic, dar care, dincolo de variaţiile atitudinale, *există* şi *provoacă*. Eludarea ei sărăceşte considerabil înţelegerea resorturilor lumii moderne, inclusiv a stadiului ei actual (în care ceea ce interbelicii numeau „iudeo-masoneria", „oculta internaţională", „plutocraţia iudaică", „conspiraţia sionistă" etc. se dovedeşte tot mai mult o realitate planetară deghizată abil în instituţii şi sloganuri „umanitare", dirijînd instaurarea aşa-numitei „noi ordini mondiale", fie pe calea curentă a şantajului economic şi a terorismului ideologic, fie pe cea – încă excepţională – a şantajului politic şi a terorismului militar, aşa cum le-am văzut exercitate în ultimii ani în Irak, Serbia sau Afganistan, dar şi în aria palestiniană, şi cărora mai ales lumea arabă încearcă să le răspundă tot printr-un reprobabil terorism, altoit pe un fanatism religios fără precedent în istoria post-medievală).

Volumul *Decăderea dogmelor. I. Cum au dizolvat evreii cultura europeană* rămîne, fără îndoială, principala scriere teoretică a autorului (şi, de altfel, singura reeditată recent[5]). Cartea trebuie citită pe de o parte prin raportare la contextul epocii în care a fost scrisă (începutul anilor '40), iar pe de altă parte cu o percepţie mai largă decît cea strict ideologică, edificiul teoretic şi analizele exemplificatoare avînd interesante deschideri filosofice şi culturale în genere, precum şi o angajare principial creştină (fără abuzul ortodoxist al altor autori contemporani). Ni se oferă, mai exact, *o filosofie a culturii* dintr-o perspectivă *sui generis*. Desigur, e greu să cazi de fiecare dată de acord cu autorul, fie în principii, fie în detalii. Gîndirea este însă stîrnită şi obligată, nu o dată, la exigenţe superioare de ordin logic, dar şi informativ. Autorul este un filosof atipic, îndărătul căruia se simte temperamentul poetului, dar şi al gazetarului militant. Dacă uneori rigoarea analitică se arată obositor de minuţioasă, alteori ea

[4] Despre autorii tradiţionalişti şi ortodoxişti ai anilor '30 (politiceşte, aproape fără excepţie, oameni de dreapta) se găsesc puţine referinţe critice oneste, netributare stîngismului ideologic şi intelectualismului laic. Călinescu însuşi îi tratează cu maliţioasă neînţelegere (vezi mai ales capitolele „Tradiţionaliştii" şi „Ortodoxiştii" din *Istoria literaturii române de la origini pînă în prezent*). Consultabile rămîn, în această privinţă, pe lîngă volumul citat al lui O. Papadima, sumarul expozeu din *Panorama de la littérature roumaine contemporaine* (*Storia della letteratura romena moderna*, în varianta italiană ulterioară) a lui Bazil Munteanu (apărută iniţial la Paris, în 1938, apoi tradusă şi-n alte limbi, iar de curînd editată şi în româneşte) sau – cu rezerve – prematura sinteză a lui Gh. Vrabie, *Gândirismul – istoric, doctrină, realizări* (Bucureşti, 1940). Generaţiile postbelice au avut neşansa de a se informa asupra tradiţionalismului românesc dintre cele două războaie mai ales prin prisma unor istorici literari de origine evreiască, aprioric ostili acestuia şi incapabili să înţeleagă esenţa lui spirituală (de la poziţia mai ponderată şi în cele din urmă estetizantă a unui Ovid S. Crohmălniceanu pînă la cea inchizitorial ideologizantă şi chiar mistificatoare a unui Zigu Ornea). În ce priveşte ampla monografie denigratoare *„Gîndirea" şi gîndirismul* (1975), scrisă la comanda P.C.R., ea rămîne o pată de neşters pe obrazul istoricului literar Dumitru Micu (autor altminteri nu lipsit de calităţi, în alte lucrări ale sale). Este reprobabil că nici după 1989 valorile tradiţionalismului (în ceea ce au ele viabil) nu s-au bucurat de o reconsiderare onestă, continuîndu-se mai degrabă linia detractoare a criticii ideologice (Z. Ornea, L. Volovici, Marta Petreu, G. Voicu etc.) sau supralicitîndu-se grila axiologică a unui postmodernism incult, etnofob şi despiritualizat (I. Bogdan Lefter şi grupul de la *Observator cultural*).

[5] Ilariu Dobridor, *Decăderea dogmelor. Cum au dizolvat evreii cultura europeană*, Editura FRONDE, Alba Iulia-Paris, 1999 (272 pp.).

este masiv sacrificată efuziunii polemice şi/sau ispitei metaforizante, ajungîndu-se pînă la tonul exaltat, patetic-moralizator. Oricum, autorul rămîne, în esenţă, consecvent cu sine însuşi, coherent în sistemul lui de referinţă, sprijinit pe o cultură respectabilă[6] (a se vedea şi bibliografia – deşi cam neglijent alcătuită – de la sfîrşitul volumului în discuţie[7]), chiar dacă, poate, nu întotdeauna suficient sau corect asimilată. Dacă ar fi avut răgazul de a reveni, e de presupus că Ilariu Dobridor şi-ar fi consolidat şi şlefuit mai atent opera, mai ales la nivelul expresiei şi al amănuntului tehnic (citate, trimiteri, indicaţii bibliografice, regimul evidenţierilor grafice în text, grafia unor nume proprii etc.). De altfel, volumul fusese conceput ca primul dintr-o ambiţioasă trilogie, ce n-a mai ajuns să fie scrisă.

La o privire superficială, cartea pare născută dintr-o mare ură împotriva rasei evreieşti; la o privire mai adîncă, se vede că ea s-a născut, de fapt, dintr-o mare îngrijorare: cea faţă de destructurarea tradiţiei legitimante a Europei creştine – proces prea sistematic (atunci ca şi acum) spre a nu fi, măcar în parte, unul premeditat. În acest cadru, elementul evreiesc funcţionează, în opinia lui Ilariu Dobridor, ca agent patogen, căci mergînd înapoi, pe firul fiecărei idei dizolvante, dăm invariabil de unul sau mai mulţi autori evrei care s-au străduit s-o impună ca atare. Mai grav încă, autorul diagnostichează, cu o argumentaţie nu întotdeauna uşor de contestat, o treptată „iudaizare“ a spiritului european, echivalentă, dincolo de alte aspecte, cu o „sterilizare“ a lui (pornindu-se de la dogma – de data aceasta destul de discutabilă – unei aşa-zise „sterilităţi“ culturale a „geniului iudaic“, extinse chiar şi asupra domeniului religios!). Evreii devin, astfel, ţapi ispăşitori predilecţi pentru ceea ce Guénon înţelegea prin „criza lumii moderne“ (care nu este, în ultimă analiză, decît destructurarea globală a Tradiţiei). Pe de altă parte, ca şi pentru Nae Ionescu în faimoasa şi controversata prefaţă la romanul lui Sebastian[8], asupra rasei evreieşti apasă, crede olteanul, un soi de fatalitate distructivă („morbul iudaic“) şi autodistructivă („Pieirea ta prin tine, Israele!“): „Destinul lor este un *blestem*“ – rezultat al „vinei tragice“ de a nu-L fi acceptat pe Iisus Hristos, adevăratul Mesia (răstignindu-L pe Mîntuitorul, „pe ei s-au răstignit, fiindcă au rămas fără rod şi fără mîntuire [...] Evreii s-au sterilizat singuri. Suferă? Era firesc, pentru că s-au însingurat“ etc.). Dar dacă Nae Ionescu simulează, măcar, înţelegerea impasului tragic al iudaismului, Ilariu Dobridor nu pare dispus să-i acorde acestuia din urmă nici clemenţă, nici compasiune, tratîndu-l cu un radicalism necruţător şi desigur iritant („... evreii tribulează, noi ne mîntuim“!), temîndu-se parcă, raţional ori doar instinctiv, de cursa „jumătăţilor de măsură“. Tînărului ex-ţărănist îi lipseşte detaşarea filosofică sau ironică faţă de obiectul radiografiat, ceea ce nu-i lipsea, sub un lustru de creştinism compătimitor, rafinatului şi abilului profesor. În general, neliniştile sincere şi indignările sfătoase ale lui Ilariu Dobridor sînt posace şi intempestive, sugerînd o fire „nevricoasă“ şi care „nu ştie de glumă“[9].

Foto: Bogdan Onofrei

[6] Să menţionăm, în treacăt, că ştia cinci limbi străine (franceză, germană, italiană, engleză şi spaniolă), iar o pe a şasea, maghiara, o va deprinde mai tîrziu în temniţa Aiudului, de la un deţinut politic cu origine ungurească.

[7] Ed. 1999 – pp. 255-265.

[8] Apărut în 1934. Pentru o ediţie mai recentă, incluzînd şi continuarea determinată de scandalul succesiv, *cf.* Mihail Sebastian, *De două mii de ani. Cum am devenit huligan*, Editura Humanitas, Bucureşti, 1990 (prefaţa lui Nae Ionescu: pp. 7-25; o broşură cu traducerea franceză a acestei prefeţe a fost tipărită la Paris în 1997: *La question juive et la réponse d'un orthodoxe des anées trente*).

[9] Şi poate că, într-adevăr, acestea fac parte din lotul acelor lucruri de maximă gravitate, ce n-ar trebui să admită bagatelizare. În relativul percepţiei curente, autorul poate părea teribilist şi chiar ridicol; în absolut, însă, n-ar fi exclus ca dreptatea să fie tocmai de partea lui. Altfel spus, s-ar putea întîmpla ca, din exigenţe de „civilizaţie“ sau „cumsecădenie“, noi să ne înşelăm uneori asupra diagnosticelor şi urgenţelor „terapeutice“ ale crizelor pe care le tranzităm. Imperativul contemporan al toleranţei (care n-are mai nimic de-a face cu sensul toleranţei creştine, ci este mai degrabă un precipitat ideologic) lasă loc pentru o atare primejdie potenţială.

Pe scurt, Ilariu Dobridor se străduieşte să demonstreze trei lucruri: că evreii ar fi „săraci" spiritual, lipsiți de originalitate creatoare, parazitînd ideile altora şi exploatîndu-le tendențios; că ar imprima inevitabil pseudo-creațiilor lor ceea ce el numeşte „dominanta moisidică" (absolutizarea unui „concept de bază", aplicat apoi procustian, ca grilă interpretativă, întregii realități: „economicul" la Marx, „instinctul/intuiția" la Bergson, „sexualitatea" la Freud etc.); că toate acestea ar converge în aşa-numita „perspectivă crepusculară", care ar fi un fel de fatalitate patologică şi dizolvantă, inoculată ca un morb întregii civilizații moderne. Caracterul acesta „monoteic", numit şi „moisism" sau – oarecum blagian – „orizont moisidic", s-ar opune pervers şi sistematic „normei creştine a culturii europene", care ar fi „driada" (doi termeni, între care *mediază* un al treilea). În felul acesta, „certitudinile" sau „dogmele" noastre[10], moştenite din cultura eleno-romană şi din creştinism, ajung la disoluție una cîte una[11], ceea ce ne azvîrle de la sine în nelinişte şi haos.

În aceste condiții, „antisemitismul" (în fapt, *antiiudaismul*) ar fi nu doar legitim, dar chiar vital pentru supraviețuirea lumii creştine tradiționale. Capitolul final al cărții evocă în treacăt „noua cruciadă împotriva neamului iudaic", dar nu recomandă nicidecum violența fizică sau exterminarea. Autorul nostru pare mai degrabă adept al soluției lui Toma de Aquino, „marele antisemit" (?!), urmînd oneroasa carte a Abatelui Gayraud, *L'antisémitisme de saint Thomas d'Aquin* (de care Vaticanul de astăzi ar fi foarte stînjenit, dacă n-ar fi înghițit-o uitarea atît de încăpătoare a „omului recent"): „Evreul este duşmanul lui Iisus; *în ordinea creştină el trebuie tratat ca rasă străină şi ostilă, deci exclus de la toate drepturile politice şi cetăţeneşti. Trebuie, totuşi, să le lăsăm libertatea cultului şi să nu-i maltratăm.* Căci ei sînt – zice sfîntul Toma – literele vii care ne reprezintă pasiunea [patimile] Dumnezeului nostru. Pentru aceasta, doar, au fost împărțiți în toate țările lumii, pentru ca, suportînd dreapta pedeapsă a unei mari crime, să depună mărturie pentru mîntuirea noastră..." (subl. mea.; este amețitoare distanța, trebuie să recunoaştem, față de generoasa teorie a „fraților noştri mai mari", a Papei Ioan Paul II...).

În speță, ar fi vorba de conştientizarea şi apoi contracararea „pericolului iudaic" pe cale de rezistență moral-spirituală la un anumit gen de propagandă mediatică, precum şi de o necesară primenire lăuntrică a lumii creştine („... nu vor putea fi biruiți decît în clipa în care cultura europeană va fi eliminat ultimele vestigii ale spiritului lor asiatic"). Pînă la urmă, sîntem tentați să deducem, adevăraților responsabili de ruina Europei sînt creştinii înşişi, ca unii ce s-au lăsat pervertiți şi manipulați mai bine de două secole, „făcînd jocul" subversiunii iudaice. Este exact observația pe care o făcea, şase decenii mai tîrziu, şi un evreu învinuit de „ură față de sine", anume profesorul Israel Shahak, autorul cărții *Povara a trei milenii de istorie şi religie iudaică*[12]: „Foarte mulți neevrei (printre care creştini – preoți sau laici practicanți – şi marxişti de toate nuanțele) consideră, într-un mod foarte ciudat, că, pentru a «ispăşi» persecuțiile suportate de evrei, este bine, printre altele, să nu se ridice împotriva nelegiuirilor lor, ba mai mult chiar, să se facă părtaşi la minciunile pioase în ce îi priveşte pe aceştia. Acuzația grosolană de «antisemitism» [...] este cu atît mai izbi-

[10] Ca şi Blaga în *Eonul dogmatic*, Ilariu Dobridor dă cuvîntului „dogmă" un sens larg, ce nu se suprapune în nici un caz cu cel strict teologic.

[11] Dogma *etică* (mai ales cu freudismul), dogma *logică* (mai ales cu bergsonismul), dogma *estetică* (mai ales cu proustianismul), dogma *socială* (mai ales cu marxismul), dogma *politică* (mai ales cu „iudeocrația" mondialistă a Ligii Națiunilor – ulterior Organizația Națiunilor Unite, ajunsă astăzi un for mai degrabă decorativ), dogma *cosmologică* (mai ales prin relativismul einsteinian), ca şi *metafizica* tradițională (subminată, crede autorul, mai ales de „empirismul aprioric" al fenomenologiei husserliene). Se simt în discursul lui Ilariu Dobridor ecouri din Drumont, Chamberlain, Spengler, Massis, Sombart, Maritain, Berdiaev, Crainic, Nae Ionescu, Blaga etc.

[12] Ed. engl. 1994; ed. fr. 1996; ed. rom. 1997 (Editura FRONDE, Alba Iulia-Paris, trad. din lb. fr. de Domnica Ciucă). *Cf.* şi ampla prezentare descriptivă apărută în mai multe numere consecutive ale revistei *Puncte cardinale* (noiembrie 1997-mai 1998), sub titlul „O radiografie evreiască a «iudeo-nazismului». Prezentarea cărții *Povara a trei milenii de istorie şi religie iudaică* a lui Israel Shahak" (Adolf Vasilescu). O poziție asemănătoare în multe privințe are şi un alt deconspirator evreu, profesorul new-yorkez Norman G. Finkelstein, în *The Industry of Holocaust*, Verso, London-New York, 2000, ed. a II-a 2001 (trad. rom. de Nicolae Năstase: *Industria Holocaustului*, Editura Antet XX Press, f.l., f.a.), din care spicuiesc: „Această carte constituie o descriere şi o punere sub acuzare a industriei Holocaustului", care „este o reprezentare ideologică a holocaustului nazist [...]. În această ofensivă ideologică, [...] invocarea persecuțiilor istorice are scopul de a îndepărta criticile din prezent. [...] Schema Holocaustului explică antisemitismul strict ca pe o ură irațională a gentililor [neamurilor] împotriva evreilor. Acest tip de abordare înlătură posibilitatea ca animozitățile față de evrei să fie fundamentate printr-un conflict de interese real [...]. Invocarea Holocaustului a fost un şiretlic menit să delegitimeze orice critică adusă evreilor..." (neevreii servili contribuind din plin la succesul planetar al acestei mistificări, considerate de unii „minciuna secolului").

toare prin forța și ostilitatea sa cu cît ea este lansată de «prieteni ai evreilor». Existența și vasta influență a acestui grup în toate țările occidentale, dar mai ales în Statele Unite (și în celelalte țări anglofone), le-a permis rabinilor și specialiștilor iudaismului să-și răspîndească minciunile nu numai fără a fi contestați, dar și primind un ajutor considerabil" (ed. rom., p. 70)[13]. Și mai departe: „Nu putem examina aici toate consecințele politice ale acestei situații, dar trebuie să privim realitatea în față: în lupta noastră împotriva rasismului și fanatismului religiei iudaice, cei mai înrăiți dușmani ai noștri nu sînt doar rasiștii evrei (sau cei care exploatează rasismul), ci și, printre neevrei, cei care în alte privințe trec drept «progresiști»..." (p. 72).

Ceea ce pare să-i scape lui Ilariu Dobridor, cu sau fără voie, este altceva: bivalența atitudinală a evreilor, care nu-s deloc atît de „degenerați" și de „dizolvanți" cînd e vorba de ei înșiși, de destinul istoric al lui Israel. Faptul este confirmat cu prisosință de statul israelian postbelic[14], ghidat predilect de criterii sioniste (ceea ce-l apropie, în unele privințe, de regimurile politice de tip teocratic). Popoarele de *goim* trebuie dezvățate de propriile rigori religioase, ca și de orice formă de naționalism și tradiționalism; evreii, în schimb, la ei acasă (în primul rînd în *Ereț Israel*, dar și în multe comunități din *diaspora*), împing credința pînă la habotnicie, naționalismul pînă la rasism, tradiționalismul pînă la cel mai radical conservatorism! Popoarele de *goim* trebuie să se dezarmeze, să adopte pacifismul (acea *pax judaica* despre care vorbea Petre Țuțea cu referire la era postbelică, în care Statele Unite ar reprezenta mai degrabă „pumnul" ghintuit al evreimii mondiale), să abolească orice formă de intoleranță; evreii, în schimb, în propriul lor stat, se înarmează pînă în dinți (cu larg sprijin american), împing spiritul belicos pînă la etnocid, iar intoleranța pînă la acțiunea teroristă[15] și pînă la asasinatul politic[16]! În statele de *goim*, partidele conservatoare (fie ele de dreapta sau de stînga) sînt permanent și zgomotos diabolizate de presa evreiască sau controlată de evrei, în vreme ce în Israel, chiar după asasinarea cvasi-rituală a premierului Rabin, a putut triumfa lejer în alegeri Partidul Likud (ultraconservator), liderului căruia, Benjamin Netanyahu, devenit premier, tocmai îi fusese imputată public și explicit (inclusiv de către soția victimei) responsabilitatea morală a asasinării antecesorului său!

Aceasta este, iarăși, una dintre principalele acuzații care se desprind și din rechizitoriul lui Israel Shahak: *evreii judecă realități echivalente cu măsuri diferite, în funcție de propriile interese*; lucruri pe care nu mai prididesc să le declare monstruoase în ograda altora, li se par cît se poate de firești în propria lor ogradă! Uriașa mașinărie demagogică a ideologiilor democratice, pacifiste, globaliste, laice și progresiste pare a fi fost elaborată numai pentru

[13] Situații de genul acesta se constată astăzi curent, inclusiv în lumea românească; o bună parte din oamenii politici și intelectualii noștri de stînga, zeloși să intre în grațiile influentelor cercuri plutocratice care constituie *establishment*-ul actual, acceptă necondiționat orice abuz evreiesc, sau măcar tac asupra lui, calificînd în schimb, fără nici o ezitare, orice manifestare de naționalism sau tradiționalism românesc drept „reacționarism", „șovinism" (termen în care „antisemitismul" este ca și implicit), „fundamentalism" etc. Unora ca aceștia, în lumea românească antecomunistă, li se spunea îndeobște „jidoviți", iar Octavian Goga, în *Mustul care fierbe* (București, 1927), prefera să-i numească, mai plastic, *șabăs-goim*, „creștini de sîmbăta" (prin analogie peiorativă cu acei creștini sărmani care erau tocmiți pe mai nimic pentru a mătura sinagogile după adunările de sabat, cînd evreii – care-i priveau, se înțelege, cu disprețul corespunzător – aveau interdicție sacră să desfășoare activități lucrative).

[14] Înființat, prin decret O.N.U., în 1948. Noua realitate istorico-politică aruncă în desuetudine multe dintre considerațiile lui Ilariu Dobridor, care înțelege să insiste riscat asupra condiției de „popor fără patrie" a evreilor, exploatînd *pro domo* vechea paradigmă a „jidovului rătăcitor" („Sînt blestemați să nu fie niciodată o națiune și, deci, să nu se integreze niciodată *național*. Națiunea este produsul dintre istorie și geografie, iar evreii sînt un popor fără spațiu. N-au rădăcină. Plutesc – ca *microbii* " etc.). Nu este decît una dintre cecitățile autorului (care împărtășea astfel, necritic, unul dintre clișeele antiiudaismului germano-francez de secol XIX).

[15] Din documentația Națiunilor Unite cu privire la terorismul internațional (rapoarte din 15 noiembrie 1972, prezentate în Adunarea Generală și în Consiliul de Securitate), preluate de Emmanuel Ratier în cartea sa *Les guerriers d'Israël. Enquęte sur les milices sionistes* (Facta, 1996, tradusă de curînd și în românește, dacă nu mă înșel), rezultă că mulți dintre liderii statului israelian din ultimele decenii, de la Menahem Begin la Yitzahak Rabin, au fost în tinerețe teroriști notorii în numele sionismului (prefăcut în „onorabil" om politic, ex-teroristul Menahem Begin a primit în 1978... Premiul Nobel pentru Pace, iar ex-teroristul Yitzahak Rabin – ajuns un premier nu destul de intransigent – a fost asasinat în 1995 de un neo-terorist evreu ultraortodox!). Declarația de acum cîțiva ani a premierului israelian Ariel Sharon („Regret că nu l-am lichidat pe Yasser Arafat acum 20 de ani"!), care a consternat mapamondul (dar pe care Washingtonul „s-a abținut s-o comenteze"!), trimite spre aceeași paradigmă.

[16] Anul 1995 – decretat, la inițiativa și presiunile cercurilor evreiești internaționale, „An al Toleranței" (la o jumătate de secol de la încheierea celui de-al doilea război mondial) – avea să se încheie, din păcate, cu răsunătorul asasinat politic comis, chiar în Israel, de studentul talmudist Yigal Amir asupra premierului „trădător" Yitzahak Rabin!

Foto: Bogdan Onofrei

uzul statelor neevreieşti (confirmînd parcă cinicele precepte şi tehnici de manipulare din îndelung contestatele *Protocoale ale Înţelepţilor Sionului*)!

Victimele de ieri ale discriminărilor şi violenţelor naziste dezvoltă astăzi, pe teritoriul de care i-au deposedat pe arabii palestinieni cu concursul marilor puteri aliate, un stat de cel mai radical fundamentalism etno-religios, pe care un Israel Shahak nu se dă înapoi să-l califice drept „iudeo-nazism“ (formulă lansată, pare-se, de un alt evreu „cu ură faţă de sine“: răposatul Yehoshua Leibovitch). Aşa stînd lucrurile, „perspectiva crepusculară“ de care vorbea acum şase decenii Ilariu Dobridor nu mai apare atît ca o maladie rasială, cum o voia el, cît ca o strategie dizolvantă, aplicată de „poporul ales“ popoarelor „inferioare“[17] (dacă nu în litera, în orice caz în spiritul odiosului precept talmudic *Tob şebegoim harog*, „Pe cel mai bun dintre *goim* să-l ucizi!“). Lucrurile sînt mult mai complexe astăzi decît în 1940, iar un Ilariu Dobridor însuşi ar fi fost probabil destul de derutat în faţa acestei complexităţi deconcertante.

E cert că nimeni nu va fi surprins că, o dată cu instalarea comunismului în România („moşit“ din exterior de ruşi, iar din interior mai ales de proaspeţii cetăţeni evrei), soarta lui Ilariu Dobridor a fost pecetluită. Scăpat ca prin minune de primul val al terorii, este arestat abia în 1954, la Rîmnicu Vîlcea, unde ducea o existenţă marginală, şi închis mai întîi în penitenciarul de la Craiova, apoi (via Rahova) la Jilava şi la Aiud. Cei zece ani de temniţă grea l-au măcinat fizic şi sufleteşte. Ieşit în 1964 (cînd s-au lichidat închisorile politice), crucea libertăţii s-a dovedit încă şi mai grea decît cea a închisorii. Soţia l-a renegat, cum li s-a mai întîmplat şi altora din aceeaşi categorie (sînt „micile“ tragedii personale de care istoria nu se sinchiseşte şi pe care numai Dumnezeu le ştie în toată sfîşietoarea lor realitate). Decepţiile şi marginalizarea socială l-au împins spre singurătate şi alcoolism. Ajutat de Mihai Ralea (paradoxală prietenie!), a reuşit să obţină o slujbă modestă. A mai şi scris cîte ceva, dar fără vlaga şi entuziasmul de odinioară (se păstrează manuscrise ce ar merita să fie cercetate mai îndeaproape). Locuia singur, într-o mansardă, pe strada Roma din Bucureşti, primind ajutor din partea surorii sale Elena, care i-a fost fiinţa cea mai apropiată a ultimilor ani. Putea fi adesea văzut în restaurantul „Feldioara“ (mai mult o cîrciumă de cartier, din coasta spitalului de copii „Grigore Alexandrescu“), unde, aproape regulat, după cîteva pahare, le ţinea consumatorilor fulminante discursuri anticomuniste. Urmărit îndeaproape de Securitate, aceasta i-a închis gura mult prea slobodă, pe la începutul lui 1968, maltratîndu-l în mansarda sa din strada Romei şi încuindu-l apoi înăuntru cu lacătul. Alarmată că de o săptămînă nu mai avea nici un semn de la el, sora sa s-a dus să-l caute; a spart uşa cu ajutorul vecinilor şi l-a găsit mort, desfigurat în bătaie. A fost îngropat în cavoul familiei din cimitirul de lîngă piaţa „Leontin Sălăjan“. Probabil că nimeni n-ar fi crezut atunci că numele lui avea să se mai reîntoarcă vreodată în sfera publică; regimul comunist părea de nezdruncinat, iar scrierile poetului dobridorean ţineau de mirajul altei lumi, peste care prinsese deja să se aştearnă uitarea, atunci cînd nu se aşternuse oprobriul „proletar“...

Deşi alcătuit înainte de 1989, *Dicţionarul scriitorilor români* (coordonat de Mircea Zaciu, Marian Papahagi, Aurel Sasu) îl consemnează totuşi. Reeditarea cărţii sale despre evrei, din 1999, deşi n-a avut cine ştie ce răspîndire şi ecou, a fost de ajuns ca să-i irite pe mulţi, cu sau fără dreptate (din cîte am auzit, chiar şi pe fiul său, distins medic stomatolog, ţinut departe de un tată atît de „politic incorect“ de către o mamă bine orientată). Ilariu Dobridor îşi cîştigase însă dreptul la ea atît prin viaţa, cît şi prin moartea sa. Iar dacă a greşit într-o privinţă sau alta, să nu ne încruntăm prea tare: pînă şi mucenicii sînt supuşi omeneştilor greşeli...

[17] Nu-i vorba aici de vreo interpretare exagerată şi tendenţioasă a raportului evrei-neevrei, generată de o poziţie „antisemită“. Influentul rabin A. Cohen (*Talmudul*, Editura Hasefer, Bucureşti, 1999, p. 116), ca să iau un exemplu foarte recent, nu lasă loc nici unui echivoc pe tema aceasta: „Populaţia pămîntului poate fi împărţită între Israel şi celelalte naţiuni luate în bloc. Israel este poporul ales: dogmă capitală“.

Securitatea şi terorismul (inter)naţional (1977-1989) (3)

Despre relaţiile dintre Securitatea lui Ceauşescu şi terorismul internaţional (1977-1989) ştim astăzi mai multe lucruri decît s-ar putea crede la prima vedere. În acest progres al cunoaşterii trecutului nostru recent doar arhivele româneşti rămîn închise.

Mircea Stănescu

A l doilea, al treilea şi al patrulea atentat. La 3 februarie 1981, scriitorul Paul Goma – disident pînă în 1977, cînd s-a refugiat politic în Franţa, opozant al regimului comunist de la Bucureşti şi militant pentru drepturile omului – a primit un colet-capcană. În aceeaşi zi un colet de acelaşi tip a primit şi Nicolae Penescu, preşedintele Comitetului Naţional Român de la Paris, iar în ziua următoare Şerban Orescu, preşedintele Cercului Democrat al Românilor din Germania. Pe colete, la adresa expeditorului scria: „I.A. / Hotel Castellana / Madrid“, notaţia reprezentînd o trimitere la Conferinţa organizată de disidenţi în noiembrie 1980, la care cei trei opozanţi participaseră, şi care adusese regimului de la Bucureşti serioase prejudicii. Au fost răniţi Nicolae Penescu – la faţă şi mîini – şeful Serviciului de Deminare al DST, venit să dezamorseze bomba la locuinţa lui Paul Goma, şi Şerban Orescu[1]. După toate probabilităţile (conform Securităţii ungare), bombele au fost trimise de belgianul Luc Edgar Groven („Eric“), membru al ETA şi al ORI, acţiunea înscriindu-se în modul de operare al organizaţiei sale de origine. Tot prin acesta din urmă, grupul Carlos a transportat la München explozibilul necesar atentatului. Din desfăşurarea acţiunilor putem deduce că grupul dorea să înlănţuie atentatele la adresa opozanţilor cu cel asupra postului de radio, însă trimiterea explozibilului în Germania a întîrziat.

La 13 februarie Carlos l-a sunat pe Nica-„Niţescu“ şi i-a comunicat codificat că Johannes Weinrich („Steve“) va întîrzia în executarea atentatului. Conform informaţiilor de presă avînd la bază surse occidentale: „Atentatul ar fi trebuit să se producă cu o săptămînă mai devreme, la 14 februarie, tot într-o sîmbătă seara, dar în două locuri simultan şi într-o manieră extrem de dură. Prima bombă ar fi trebuit să explodeze la Holzkirchen, o mică localitate din apropierea Münchenului, unde se aflau emiţătoarele primare ale Europei Libere. Se urmărea un dublu scop: crearea unei diversiuni şi amuţirea radioului. La sediul din München al «Europei Libere» urma să se producă apoi atacul propriu zis. Nu doar detonarea unei bombe, ci [şi] un atac armat avînd ca obiectiv pătrunderea în departamentul românesc, înfrîngerea oricărei rezistenţe întîmpinate pe parcurs şi sustragerea presupusei «arhive secrete». Comando-ul terorist urma să fie condus de germanul Johannes «Steve» Weinrich, adjunctul lui Carlos. Echipa era formată din zece terorişti: cîte doi din gruparea bască ETA, grupul elveţian *Prima Linea*, *Brigăzile Roşii* italiene, *Celulele Revoluţionare* germane şi gruparea palestiniană PFLP [de fapt: FPELCS – n. n.]. Dotarea lor se compunea din opt *walkie-talkie*, nouă pistoale, dintre care două cu amortizoare de sunet, şi grenade. Oricine le-ar fi ieşit în cale urma să fie împuşcat. Acest plan a fost abandonat în ultimul moment[,] alegîndu-se varianta «uşoară»“[2].

La 16 februarie a avut loc un alt eveniment neprevăzut, care putea să amîne acţiunea „Tangoul münchenez“. Trecînd frontiera dinspre Elveţia către Germania, Giorgio Bellini („Roberto“), şi el implicat în organizarea atentatului, a fost arestat. Germanii l-au arestat pe baza unei cereri de ajutor juridic, întrucît era acuzat de apartenenţă la organizaţia ilegală italiană *Prima Linea*. Timp de nouă luni, el a rămas în arest, nemaiputînd participa la atentatul de la München.

[1] Vezi P. Goma, Soldatul cîinelui, Bucureşti, Editura Humanitas, 1990, p. 13 şi passim; „Ziua“, 22 ianuarie 1998; „Ziua“, 6 ianuarie 1998.

[2] Cf. „Evenimentul Zilei“, 9 ianuarie 1998. Vezi şi relatarea lui, R.H. Cummings, „Evenimentul Zilei“, 21 februarie şi 1 mai 2004.

În acest timp, grupul a fost preocupat să găsească locurile de destinație unde să se retragă după comiterea atentatului şi să-şi stabilească alibiurile. În acest scop, Carlos a vorbit cu Montaner, primul secretar al Ambasadei Cubei de la Budapesta, căruia i-a cerut viza de intrare în țara sa pentru Magdalena Kopp.

La 18 februarie, Carlos i-a expus telefonic unei femei neidentificate planul atentatului asupra secției române a postului Europa Liberă. Pînă în apropiere, bomba va fi transportată într-o maşină furată de doi colaboratori ai grupului, după care va fi amplasată de Weinrich la locul vizat. Apoi, în momentul în care Bruno Breguet („Luca“) va detona încărcătura explozivă prin teleghidare, toți participanții la acțiune se vor afla în gară sau în trenuri. Pentru Breguet a fost pregătit următorul alibi: va merge la gară, situată la 12-15 minute distanță de locul exploziei, şi se va sui într-un tren cu destinația Nürnberg. Ajuns acolo, se va urca în alt tren, care va veni din Elveția. În vagonul restaurant, un colaborator îi va înmîna discret un bilet cumpărat şi vizat la Zürich, pentru a putea dovedi că în momentul atentatului nu se afla la München ci, chipurile, în acel tren[3].

În seara zilei de 19 februarie 1981, Weinrich l-a sunat pe Carlos şi i-a spus că cele mai potrivite zile sînt „20 şi 22 februarie“[4]. Apoi, Carlos l-a sunat pe Nica-„Nițescu“ pentru a-i comunica faptul că stabilise data execuției atentatului pentru „dimineața de duminică“[5], 22 februarie. La 21 februarie, la orele 19.26, Luc Edgar Groven („Eric“) l-a sunat pe Carlos, căruia i-a spus, codificat, că datorită arestării lui Giorgio Bellini („Roberto“), o parte din cei implicați în organizarea atentatului trebuiau schimbați, însă în rest totul decurge conform planului şi că în curînd el şi Weinrich vor sosi la Budapesta.

Explozia de la postul de radio din München a avut loc mai devreme decît credea Securitatea maghiară, căci teroriştii aveau un cod de recalculare a timpilor comunicați. Ea s-a produs la 21 februarie 1981, la orele 21.47. În fața clădirii, în partea de est, la 20 de m de centrala telefonică, în acel timp plină de oameni, a fost amplasată o bombă de 15 kg de nitropental, explozibil plastic de producție românească. Deflagrația a produs o spărtură de 18 m în zidul exterior, iar suflul a fost atît de puternic, încît a îndoit stîlpii de beton, mobila din interiorul clădirii a fost pulverizată printre crengile copacilor dimprejur şi sute de geamuri din zona alăturată au fost sparte. Un număr de opt colaboratori ai postului au fost răniți, unei femei fiindu-i distrus maxilarul inferior. În total, pagubele materiale s-au ridicat la patru milioane de mărci germane.

Cu toate acestea, atentatorii au greşit ținta. Căci explozibilul a fost plasat în fața secției cehoslovace a postului, iar nu a celei române. Pentru executarea acțiunii, „serviciul secret român le-a promis [teroriştilor] un milion de dolari pentru acest atentat şi le-a livrat documentele necesare de călătorie, arme, muniții şi explozibili.“[6]

După atentat, membrii grupului s-au reunit la Budapesta, iar de aici au plecat după cum urmează: Kamal al Issawi („Ali“) la Damasc (Siria), Luc Edgar Groven („Eric“) şi un alt membru al ETA la Sofia (Bulgaria), iar Carlos, Kopp şi Weinrich la Bucureşti. Ultimii trei s-au deplasat la o casă conspirativă a CIE, situată într-un fost conac din apropierea Aeroportului Otopeni, în vederea analizării operațiunii „Tangoul münchenez“. Singurul din grup care a vorbit cu acel prilej a fost Carlos, care a descris acțiunea în detaliu, afişîndu-şi mîndria pentru ceea ce aprecia a fi o reuşită. Nica-„Nițescu“, care ştia că liderul grupului coordonase de la Budapesta executarea atentatului, în timp ce ceilalți riscau să fie arestați, a făcut în permanență remarci sarcastice. El „l-a întrebat pe Carlos dacă nu vrea ca securitatea să-i facă rost de câteva paşapoarte în ordine, pentru ca data viitoare să poată lua şi el parte personal la o operațiune, ca să aibă grijă de executarea mai precisă a sarcinii.“[7] După ce teroriştii au consumat o cantitatea apreciabilă de alcool, Nica-„Nițescu“ a toastat pentru grup: *„Usually I kill for money, now I kill for nothing“*[8] *(De obicei ucid pentru bani, de data aceasta ucid pentru nimic).* Luată dintr-un western-spaghetti al anilor ’70, formula arăta cît se poate de clar dezamăgirea Securității şi sugestia ca următoa-

[3] Vezi şi relatarea lui R.H. Cummings, care confirmă că atentatul şi retragerea teroriştilor de la locul faptei au avut loc în maniera descrisă de Carlos; „Evenimentul Zilei“, 21 februarie şi 1 mai 2004.

[4] O. Schröm, op. cit., p. 222.

[5] Ibidem, p. 223.

[6] Ibidem, p. 224.

[7] Ibidem, p. 225.

[8] Ibidem.

rea operațiune să fie efectuată în contul milionului de dolari care fusese deja încasat.

CIA şi autoritățile germane au aflat că atentatul împotriva Europei Libere a fost comandat grupului Carlos de către Securitate de la cifrorul şef al Ambasadei Române din Bonn, Constantin Constantinescu, ofițer CIE trecut la americani la începutul lui martie 1984. Drept urmare, cinci ofițeri ai Securității externe aflați sub acoperire diplomatică în Germania şi implicați în operațiuni criminale au fost declarați *persona non grata*[9].

Planul de aducere în țară a grupului Carlos a fost realizat de Tudor Postelnicu, şeful Securității, Iulian Vlad, Nicolae Pleşiță, şeful CIE, lt.-col. Ion Deaconescu, adjunctul lui Nica, iar cel care a comandat şi coordonat atentatul a fost Nicolae Pleşiță. Carlos a fost în contact şi cu Gisela Vass, adjunct al şefului Departamentului pentru Relații Internaționale al CC al PCR, care avea în atribuții relațiile cu „organizațiile revoluționare din întreaga lume". Ofițerul de legătură cu grupul terorist a fost lt.-col. Sergiu Nica, iar la operațiuni a participat şi lt.-col. Nicolae Nădejde, de la aceeaşi unitate de „lichidări"[10].

După atentatul de la München, la 24 aprilie 1981 a avut loc o întîlnire de lucru între lucrătorii Securității din RDG – col. Harry Dahl, şeful Secției Principale de Combatere a Terorismului, locțiitorul său, col. Günter Jäckel şi mr. Helmut Voigt, şef de secție – şi omologul lor din Ungaria, lt.-col. József Varga. Scopul acestora era să evalueze informațiile pe care le-ar fi putut furniza Giorgio Bellini („Roberto"), membru al grupului Carlos arestat în RFG, despre colaborarea ORI cu statele est-europene. Ei au stabilit ca lui Carlos să i se dea de înțeles că şederea permanentă pe teritoriul statelor socialiste nu mai este posibilă. Pentru a facilita sarcina, Varga le va acorda membrilor grupului un termen de plecare de maximum patru luni şi le va permite pe viitor exportul de arme, tranzitarea teritoriului sau sejururi de scurtă durată. De fapt, rolul lucătorilor operativi era de a pune în practică o decizie deja luată, întrucît Varga i-a anunțat pe participanți că „a obținut deja consimțământul colegilor din URSS şi ČSSR [Cehoslovacia]"[11]. Probabil că aportul tovarăşilor cehi în această afacere a fost doar acela de a aproba – şi ei – decizia luată de KGB.

Conform informațiilor furnizate de J.O. Koeheler, ofițerul MfS Rainer Wiegand – responsabil cu controlul străinilor rezidenți în RDG, care a participat şi el la o consfătuire pe linia sa de muncă cu organismele similare din statele est-europene, afirmă că: „Toate aceste state [comuniste est-europene – *n.n.*] se abținuseră să ia măsuri împotriva lui [a grupului Carlos – *n.n.*], la «recomandarea» KGB."[12] Mai

Foto: Bogdan Onoiu

[9] Iată numele lor, cu siguranță de acoperire: Ion Constantin, Ioan Lupu, Ion Grecu, Dan Mihoc şi Constantin Ciobanu. Cf. „Ziua", 18 ianuarie 1998.

[10] „Ziua", 7 ianuarie 1998 şi 22 ianuarie 1998; „Evenimentul Zilei", 1 noiembrie 1998, 5-6 septembrie 2000 şi 28 noiembrie 2003. Nica a murit în 1995, se pare din cauze naturale. Totuşi, există surse care apreciază – fără a indica şi motivele – că moartea sa a avut loc în condiții „suspecte", sugerînd că ar fi putut fi lichidat. Cf., de pildă, „Evenimentul Zilei", 5 şi 6 septembrie 2000; „Ziua", 22 iunie 2005; articolul din „Jurnalul Național", 17 februarie 2004, scris pe baza discuției cu un fost ofițer USLA; sau lucrarea lui Cristian Troncotă, Duplicitarii. O istorie a Serviciilor de Informații şi Securitate ale regimului comunist din România, Bucureşti, Editura Elion, 2004, p. 116. Ofițerul USLA stabileşte o posibilă relație de cauzalitate între moartea lui Nica şi Raportul său, despre care afirmă că ar face „dezvăluiri". După cum am arătat mai sus, acesta nu dezvăluie mai nimic; în plus, el are rolul de a trimite pe piste false. La rîndul său, ultimul autor indicat a fost ofițer de Securitate la Centrul de Informare şi Documentare (şi nu „cercetător în arhiva MI" cum se recomandă), iar în prezent este decan al Facultății de Informații de la Academia Națională de Informații (urmaşa Şcolii de Securitate de la Băneasa). Lucrarea sa este scrisă, aparent, pe baza surselor deschise, iar afirmația că Nica ar fi murit „în 1982" este o eroare patentă. În ce ne priveşte, nu înțelegem care ar fi putut fi motivul pentru care Nica ar fi putut fi lichidat.

[11] O. Schröm, op. cit., p. 226. Vezi şi J.O. Koeheler, op. cit., p. 224, nota 9.

[12] J.O. Koeheler, op. cit., p. 206.

Foto: Bogdan Onofrei

mult, la un moment dat, cînd a fost informat de Direcția a XX-a a Stasi (care se ocupa, între altele şi cu subversiunea) că „Şacalul“ se afla din nou în Berlinul de Est, Wiegand a luat legătura cu colonelul Boris Smirnov, şeful Direcției a II-a (contraspionaj) a KGB din sediul de la Karlhorst, pentru a-i cere sfatul cu privire la modul în care să procedeze. Acesta i-a spus că „MfS trebuia doar să urmeze exemplul celorlalți. Atâta vreme cât Carlos nu putea fi clar implicat de autoritățile occidentale[,] trebuia «să fie lăsat în pace şi doar supravegheat». În plus, a mai adăugat colonelul KGB, Carlos făcea suficient de mult rău Occidentului, încât să nu merite să se ia măsuri împotriva lui. Când Wiegand a sugerat că ar trebui măcar să-l interogheze, ofițerul KGB i-a răspuns: «În locul dumneavoastră n-aş face una ca asta...V-ați tăia craca de sub picioare.»“[13] De ce să incomodeze şi irite deci grupul Carlos – şi, alături de el, statele care îl susțineau –, atîta vreme cît aducea servicii Blocului Comunist fără să-l implice?

Drept urmare, la 15 mai 1981 între Carlos şi Weinrich, pe de o parte, şi coloneii Petresevics şi Lajos Kovacs de la AVH (primului nu-i cunoaştem funcția, însă, după propria-i mărturisire era unul dintre şefii Securității, în timp ce cel de-al doilea era şeful Secției Terorism Internațional), la sediul Oficiului Central pentru Controlul Străinilor a avut loc o întîlnire. Ea a fost filmată, iar caseta se găseşte în dosarul C – 79/AVH[14]. Comunicarea lui Petresevics a fost cît se poate de clară: „În cel mai scurt timp, trebuie să lichidați baza voastră din Ungaria şi toate stocurile de arme şi arhive. Bineînțeles, puteți să călătoriți prin țară, puteți sta câteva zile, dar nu se mai pune problema unei baze permanente. Iată cam ce am dorit să vă spunem. [...] Nu vă vom împi[e]dica să voiajați şi să rămâneți câtva timp. Noi nu ne amestecăm în afacerile voastre. Dar, mai presus de orice, fără baze!“[15] Cu acel prilej, Carlos s-a angajat să lichideze baza din Ungaria în decurs de maximum două luni, iar membrii grupului s-au retras la Bucureşti.

Al cincilea şi al şaselea atentat. Ion Şerban – ofițer al Securității externe, care lucrase în calitate de curier de documente secrete sub acoperirea de medic – şi inginerul Rudolph Bruchner (*alias* Gheorghe Mandache), şi el ofițer de Securitate, care au trecut la „inamic“ (primul stabilit din 16 februarie 1981 în Elveția, iar cel de-al doilea în RFG) au fost la un pas de a fi uciși de grupul Carlos prin amplasarea de bombe în autoturismele personale. Ion Serban a fost declarat dezertor prin ordinul nr. II/09527 din 20 februarie 1981 semnat de gl.-lt. Nicolae Pleşiță, şef al CIE şi adjunct al ministrului de Interne. Urmare, Direcția de Cercetări Penale a Se-

[13] Ibidem.

[14] Transcrierea a fost publicată în „Ziua“, 1 martie 1998.

[15] „Ziua“, 1 martie 1998.

curității a întocmit dosarul nr. 65792 (27 de file), prin care îl acuza de „trădare prin transmiterea de secrete“ şi „refuzul de a se înapoia în țară“. Acțiunea penală a fost pusă pe rol, fostul ofițer fiind judecat în contumacie, cu uşile închise, la Tribunalul Militar Teritorial Bucureşti. Prin minuta sentinței nr. 50, el a fost condamnat la moarte si confiscarea totala a averii. La 23 ianuarie 1982, în timp ce Ion Şerban se afla în maşină împreună cu soția sa, automobilul a sărit în aer. El a fost rănit la picior şi a rămas cu o infirmitate. La 26 ianuarie, automobilul celui de-al doilea dezertor a luat şi el foc. Nu există nici un dubiu că atentatele au fost puse la cale de Securitate, fapt recunoscut şi într-un raport din 6 februarie 1982 al ofițerului CIE cu nume de cod „Bîrcan“, însărcinat cu măsurile operative împotriva scriitorului Ion Caraion (care era în acel timp exilat în Elveția), în care, după ce sînt descrise atentatul împotriva lui Ion Şerban şi efectele sale asupra lui Ion Caraion se afirmă în clar că: „s-a produs *un atentat asemănător* asupra inginerului Rudolph Bruchner [*subl. n.*]“[16]

Acum Carlos coordona acțiunile grupului de la Budapesta şi Bucureşti[17]. La 16 februarie 1982 Magdalena Kopp şi Bruno Breguet au fost arestați la Paris, unde plecaseră – din însărcinarea serviciilor secrete siriene – să-l execute pe Walid Abu Zahr, redactorul-şef al ziarului proirakian „Al Watan al Arabi“, motivul fiind poziția sa critică față de Partidul panarab Baas. (În acelaşi timp, Carlos întreținea relații bune şi cu diplomații irakieni, cu care se întîlnea frecvent la Budapesta.) Totodată, sarcina celor doi era ca – de astă dată la comanda serviciilor secrete libiene – să organizeze un atentat cu bombă la una din ambasadele Kuweitului sau Emiratelor Arabe Unite. Nu au reuşit însă să facă nimic din ceea ce-şi propuseseră, fiind arestați înainte de a putea întreprinde ceva.

Ca răspuns, Carlos a somat Ministerul francez de Interne să-i elibereze pe cei doi, apoi, văzînd că francezii nu cedează şantajului, a pus la cale mai multe atentate: pe 15 martie 1982 împotriva Ambasadei şi a Centrului Cultural Francez din Beirut; la 29 martie asupra unui tren expres francez; la 16 aprilie au fost ucişi la Beirut diplomatul francez Guy Cavallo şi logodnica sa; la 19 aprilie două bombe au explodat în fața biroului Air France şi a Ambasadei Franței din Viena; la 24 aprilie, la ora 9.00, cînd începea procesul celor doi terorişti, Johannes Weinrich a detonat în fața redacției ziarului „Al Watan al Arabi“ o încărcătură explozivă plasată într-o maşină-capcană, atentat soldat cu un mort şi 68 de persoane grav rănite[18]. Cu toate acestea, Kopp şi Breguet au fost condamnați la patru şi, respectiv, cinci ani de închisoare. În replică, grupul Carlos a explodat o bombă la Ambasada Franței din Beirut, tot într-o maşină capcană, atentat soldat cu 11 morți şi 27 de răniți. *(va urma)*

Foto: Bogdan Onofrei

[16] Vezi „Ziua“, 22 ianuarie 1998, 14 şi 21 martie 1999; S. Nica, Raport înaintat conducerii CIE la 21 februarie 1990, în „Ziua“, 14 iulie 1999 şi 21 aprilie 2000; Evenimentului Zilei, 6 septembrie 2000; Mariana Sipoş, Ion Caraion şi serviciile externe ale securității, în revista electronică „E-Leonardo“, nr. 3/2004, la adresa . Studiul Marianei Sipoş se bazează pe partea accesibilă din dosarul CIE al lui Ion Caraion, împotriva căruia Securitatea a întreprins măsuri complexe de „neutralizare“. În dosar apar mai multe documente, datate 1982, adresate sau care au ca emițător un anume „tovarăş Haiduc“, despre care, din context se înțelege că era unul din ofițerii de caz. Autoarea se înşeală cînd îl identifică pe acesta cu Matei Pavel Hirsch („Haiducu“), ofițerul însărcinat cu uciderea prin otrăvire a lui Paul Goma, întrucît el s-a predat DST cu un an mai devreme, în 1981. Conform informațiilor de presă, responsabili de acțiunile criminale ale Securității privitoare la Şerban sînt următorii: col. Marcel Roman, fost şef al UM 0503 – unitate din cadrul Serviciului Special de Protejare a Secretelor de Stat, şef al fostului ofițer, cel care a sesizat Ministerul de Interne; gl. Nicolae Pleşiță, care a ordonat acțiunea penală; col. de Justiție M. Ştefănescu – care a trimis dosarul la TMTB spre judecare cu uşile închise şi în procedură de urgență; preşedintele completului de judecată, Valeriu Sitaru, şi judecătorul Mircea Gălătiuc, cei care care l-au condamnat la moarte; Ceauşescu, care dirija aceste acțiuni; şi Carlos care a realizat atentatul. Cf. „Ziua“, 14 martie 1999.

[17] Vezi şi „Ziua“, 1 februarie 1998.

[18] Vezi de asemenea „Ziua“, 15 ianuarie 1998. În plus, extrasele din informarea judecătorului de instrucție al cazului, datată Paris, 15 septembrie 1987, şi articolul informativ alăturat publicate în „Ziua“, 1 februarie 1998.

Părintele Vasile Stoleru – un martir al Bisericii bucovinene

Adrian Nicolae Petcu

Vasile Stoleru s-a născut la 30 ianuarie 1907, în comuna bucovineană Davideni, jud. Storojineț, în familia lui Ilie și Maria Stoleru. A urmat școala primară în satul natal, iar în 1920 s-a înscris direct în clasa a II-a a liceului „Regele Ferdinand I" din Storojineț printr-un examen de diferență, intrând în prima serie de elevi ai liceului. Pentru a-și putea întreține fratele, în 1927 și-a întrerupt școala, ocupând un post de învățător în comuna natală. Din această cauză a pierdut doi ani, absolvind liceul în 1929[1]. Între 1929-1934, a urmat Facultatea de Teologie din Cernăuți, luându-și licența cu teza „Tratarea pastorală a săracilor"[2]. Totodată a fost membru activ al Societății „Dacia", unde fratele său, Dimitrie, era președinte.

La 14 ianuarie 1934 se căsătorește cu Viola Păuș, fata cântărețului bisericesc din comuna Budeniț, jud. Suceava, care îi va naște trei copii. Ulterior, a fost hirotonit ca preot ajutător pe seama parohiei din Botușanița, jud. Rădăuți (azi Suceava), unde a rămas până în 1935, când a trecut tot ca preot conslujitor la Budeniț. În 1940, s-a transferat la parohia Carapciu pe Siret, jud. Storojineț, de unde, în iunie același an a fost nevoit să se refugieze la Mitocul Dragomirnei, jud. Suceava. La Carapciu va reveni în iulie 1941, însă numai până în martie 1944, când sovieticii au ocupat definitiv acest teritoriu. Părintele, împreună cu familia, avea să se refugieze la Avrig, jud. Sibiu, până în 1945, când i se va găsi un loc de preot conslujitor la Ițcani, jud. Suceava, până în 1946. De aici, tot pentru un an va sluji la Drăgoești, pentru ca, în cele din urmă, să se așeze la Bălăceana, jud. Suceava[3]. Aici va sluji în calitate de paroh, până la arestare.

În noaptea de 15 spre 16 iulie 1959, părintele Vasile Stoleru era arestat de către Securitate și trimis la închisoarea MAI din Suceava. Totodată, la orele 1, 15-5 casa îi era dată peste cap la percheziție, reținându-i-se mai multe file și caiete de însemnări[4].

Potrivit documentelor găsite la dosarul penal, primul interogatoriu reținut s-a consumat pe 19 iulie 1959, orele 7, 30-15, unde a fost întrebat asupra datelor personale, rudelor, pregătirii profesionale, antecedentelor politice și „activității dușmănoase la adresa RPR" – ultimul aspect respingându-l categoric. Trei zile mai târziu, anchetatorii au insistat asupra activității politice desfășurate de părinte înainte de 23 august, obligându-l să susțină participarea la politica legionară. Părintele refuză din nou orice amestec al său în activitățile politice, recunoscând că, în anul 1940, la cererea foarte insistentă a primarului din Mitocul Dragomirnei – Daniș Remus –, care era legionar, a sfințit localul cooperativei din comună[5].

Primele acuzații, care de altfel vor constitui baza inculpării părintelui, îi sunt puse în vedere la 5 august 1959, în ordonanța de învinuire: „Materialele de anchetă îl arată pe Stoleru Vasile că, începând din 1950, a antrenat pe o serie de legionari din com. Bălăceana, ca Busuioc Constantin, Busuioc Ioan, Sasu Mihail, Tudosi Niculae și alții, la o serie de munci cu caracter legionar cum ar fi împrejmuirea cimitirului comunal, plantarea de pomi în grădina bisericii din comuna Bălăceana, lucrări la care a participat și el personal. De asemenea, a întreținut legături cu parte din acești legionari ținând slujbe foștilor conducători legionari din com. Bălăceanca, decedați, parastase etc. La îndemnul unora din legionarii arătați mai sus, Stoleru Vasile a pomenit în biserică pe fostul rege și mama sa și a ținut în biserică o serie de predici cu caracter legionar. Susnumitul până la arestarea sa a avut și o serie de manifestări dușmănoase la adresa regimului democrat din țara

[1] Biografie pe scurt întocmită de dl Mihai Hinescu, nepot al părintelui Stoleru, trimisă în data de 28 august 2003 Patriarhiei Române, Comisia Română de Martirologiu.

[2] Licența în Teologie, din 6 iulie 1943, eliberată de Universitatea din Cernăuți absolventului Vasile Stoleru, copie trimisă de dl. Mihai Hinescu în data de 28 august 2003 Patriarhiei Române, Comisia Română de Martirologiu.

[3] Biografie pe scurt întocmită de dl. Mihai Hinescu, nepot al părintelui Stoleru, trimisă în data de 28 august 2003 Patriarhiei Române, Comisia Română de Martirologiu.

[4] Arhiva Tribunalului Militar Teritorial Iași (în continuare ATMTI), fond Penal, dosar 4750/Iași, vol. 1, f. 210, 214.

[5] Ibidem, f. 222-223 v.

noastră". De fapt, acestea nu erau decât lucrările de pregătire a bisericii pentru sfințirea săvârşită de mitropolitul Sebastian Rusan la 3 iunie 1951. Pentru acestea, părintele era pus sub infracțiunea prevăzută şi pedepsită de art. 209, pct. 1 din Codul Penal. Însă, în aceeaşi zi, când era interogat, părintele respingea punct cu punct toate aceste acuzații[6].

În această situație se vede destul de clar cum pentru Securitate orice activitate în cadrul Bisericii şi pentru Biserică era catalogată în anii 50 drept „munci legionare". Orice ar fi „atentat" la siguranța regimului sau la bunul mers al activităților ordonate de partid şi supravegheate îndeaproape de organele de represiune era catalogat ca „legionar". Cu toate aceste inepții folosite de anchetatori, cazul părintelui Vasile Stoleru trebuia dovedit ca unul „dușmănos la adresa regimului". De acum încolo, toate anchetele care se vor consemna vor urmări tocmai dovedirea acestor inepții enunțate în ordonanța de învinuire.

Astfel, conducătorilor legionari decedați li s-au adăugat în pomenirile făcute de părintele Stoleru la Sf. Liturghie cea a fostului suveran şi a mamei sale, pornită de la credinciosul Tudosi Nicolai, în anul 1956, care depusese un pomelnic cu numele: Dumitru, Mihai şi Elena. De aici, pentru dovezi solide anchetatorii au apelat la mai mulți martori, printre care şi părintele conslujitor, Ioan Furnică, care a fost torturat în aşa fel încât nici procesul verbal de interogatoriu nu l-a mai putut semna[7].

De asemenea, părintele a refuzat să recunoască că predicile sale ar fi avut conținut legionar. Chiar dacă Dumitru Potorac, cantorul, în calitate de martor, „a recunoscut" că părintele în 1953 ar fi rostit în predică: „Să aveți răbdare, credință, să nu vă pierdeți nădejdea, întrucât lucrurile nu vor mai dura mult aşa cum sunt şi se vor schimba"[8].

Însă, cea mai gravă acuzație în ochii anchetatorilor a constat în atitudinea părintelui față de munca ce trebuia depusă în agricultură, potrivit indicațiilor date de partid. De fapt, se pare că acesta a fost mobilul arestării părintelui, toate celelalte acuzații nefiind decât să contribuie la inculparea cât mai gravă în instanță.

Astfel, potrivit interogatoriului martorului Ilie Cormoş, aflăm că părintele ar fi încurajat pe mai mulți „legionari" la „o serie de munci legionare, cum ar fi gard în jurul cimitirului vechi şi nou, au plantat pomi în grădina bisericii şi altele, lucrări pe care le-a făcut începând de prin 1949 şi până prin anii 1956-1957". Mai mult decât atât, acelaşi martor susținea că părintele Stoleru „a sfințit o fântână construită de legionarii arătați de mine mai sus (Busuioc Constantin şi Tudosi Nicolai)". Iar în ceea ce priveşte atitudinea față de muncile agricole, părintele i-ar fi îndemnat pe oameni să nu meargă „în anumite sărbători la arat şi însămânțat; ținea predici în biserică prin care îndemna pe oameni să nu iasă la arat spunând că omul seamănă toată săptămâna pe ogor, iar duminica şi în alte sărbători trebuie să semene în biserică"[9].

La 12 septembrie se pare că a fost ultima anchetă, care a constat într-o confruntare cu Tudosi Nicolai, din care nu a reieşit nimic nou, ci dimpotrivă a confirmat cele spuse de părintele Stoleru în anchetele anterioare[10].

Judecat sub acuzația de apartenență la mișcarea legionară

Astfel, părintele Stoleru, alături de credincioşii Tudosi Nicolai, Busuioc Constantin, Cojocaru Petre, era trimis în justiție. De fapt, aceştia erau apropiați ai bisericii la care părintele Stoleru era slujitor, cu care inițiase mai multe activități menite să conducă la bunul mers al parohiei. Pentru activitatea aceasta, considerată „legionară", erau catalogați ca membri ai grupării religioase ilegale „Oastea Domnului".

La 22 octombrie 1959, părintele era interogat în calitate de inculpat în procesul care i se intenta de Tribunalul Militar Suceava, în deplasare la Botoşani. În acest interogatoriu, părintele „recunoştea" toate acuzațiile care i se aduceau, însă semna cu o semnătură abia lizibilă, ceea ce denotă faptul că pentru aceasta fusese torturat[11].

În aceeaşi zi, părintele Vasile Stoleru a fost condamnat prin Sentința nr. 603 la 10 ani muncă silnică şi 7 ani degradare civică, pentru „crima de uneltire contra ordinii sociale", prevăzută şi pedepsită de art. 209, pct. 2, lit. a din Codul Penal combi-

6 Ibidem, f. 220, 224-224v.

7 Ibidem, f. 225-227, 239-240. Părintele Furnică fusese coleg de facultate la Cernăuți cu Vasile Stoleru.

8 Ibidem, f. 231-232v.

9 Ibidem, f. 237-238v.

10 Ibidem, f. 244-245v.

11 Ibidem, f. 303.

nat cu art. 209 pct 2 lit. b al. B din Codul Penal, cu confiscarea averii personale[12].

Față de această condamnare, aflat în penitenciarul Botoşani, părintele Stoleru a cerut recurs. În sprijinul acestui demers, apărarea a folosit ca probă un raport de activitate al părintelui, pe iunie 1953, de la parohia Bălăceana, în care printre altele se spunea: „Paralel cu îndatoririle de liturghisitor şi ierurg, în fiecare duminică şi sărbătoare, precum şi la alte ocazii binevenite, am stăruit în predicile ținute şi în legătură cu preceptele evanghelice din Evanghelia zilei să-i lămuresc pe credincioşi asupra îndatoririlor ce le au de îndeplinit în ceea ce priveşte îngrijirea culturilor, lucrare de o însemnătate covârşitoare de care depinde întreaga recoltă atât de mult aşteptată de cei ce muncesc. Personal am plivit culturile de buruieni şi am secărit cultura de grâu [...]. Cel ce munceşte este cinstitor de Dumnezeu, este luptător împotriva răului, împotriva păcatului şi a silniciei, este un apărător al păcii, în acelaşi timp un luptător pentru pace; este un slujitor credincios al Domnului păcii, un slujitor al lui Dumnezeu!“[13].

La aceasta se adăuga o adeverință eliberată de Protoieria Suceava, la 27 noiembrie 1959, prin care se arăta „că în conformitate cu Regulamentul de organizare bisericească preotul unei parohii are obligațiunea de a se îngriji împreună cu consiliul şi comitetul parohial de reparația şi îngrijirea bisericilor şi cimitirelor, încheind procese verbale şi întocmind acte pentru evidența controlului art. 47 din regulament)“[14]. Acest document nu venea decât să contrazică în mod categoric calificarea de „muncă legionară“ a activităților inițiate în jurul bisericii parohiale. Cu toate acestea, la 2 decembrie 1959 Tribunalul Militar al Regiunii a II-a, Colegiul recurs, respingea cererea de recurs a părintelui Vasile Stoleru ca „nefundat“, prin Decizia nr. 2961[15].

După condamnarea definitivă, părintele Stoleru va fi purtat prin penitenciarele de la Botoşani, Jilava (martie 1960) şi Aiud (1960), fiind supus regimului de exterminare, deşi era bolnav, potrivit certificatului din 18 iulie 1959, când i se diagnosticase o „maladie ulceroasă“[16].

La această ultimă închisoare părintele îşi va găsi sfârşitul. Potrivit referatului medical încheiat în urma decesului părintelui, aflăm următoarele: „Deținutul C[ontra]R[evoluționar] Stoleru Vasile în vârstă de 53 de ani fiul lui Ilie şi Maria a fost internat în spitalul formațiunii 0622 Aiud de la 10 decembrie până la 12 decembrie 1960 cu diagnosticul: cancer gastric inoperabil anemie acută posthemoragică caşe[...][17] canceroasă. Susnumitul a fost internat în spitalul formațiunii din 3 septembrie 1960 până la începutul lunii decembrie. În urma examinărilor făcute i se pune diagnosticul de cancer gastric. I se face la [...][17] exploratorie şi se constată tumoare gastrică inoperabilă. Starea generală i se agravează progresiv. Bolnavul face [...][17] repetate care se opresc după hemostatici şi transfuzii – este spitalizat la secția cronici. În preziua internării s-au prezentat [...][17] masive repetate după care se instalează o stare de şoc hemoragic în care bolnavul sucombă. Cauza morții: cancer gastric şi anemie acută posthemoragică“[18].

BIBLIOGRAFIA: *Izvoare inedite*: ATMTI, fond Penal, dosar 4750/Iaşi, vol. 1, 3; Biografie pe scurt întocmită de dl Mihai Hinescu, nepot al părintelui Stoleru, însoțită de diferite acte personale, trimisă la 28 august 2003 Patriarhiei Române, Comisia Română de Martirologiu. *Lucrări generale*: CARAVIA, Paul coord., *The Imprisoned Church. Romania*, 1944-1989, INST, Bucharest, 1999; IONIȚOIU, Cicerone, *Cartea de aur a rezistenței românești împotriva comunismului*, vol. I, Hrisovul, 1995; MANEA, Vasile, *Preoți ortodocşi în închisorile comuniste*, ed. a II-a, Patmos, 2001; „Memoria, revista gândirii arestate“, nr. 24, iunie 1998, p. 135-141.

[12] Ibidem, f. 315-321v. Ceilalți inculpați din lot erau agricultori care suferiseră pedepse penale pentru nepredarea cotelor şi refuzul de a intra în „întovărăşirile agricole“.

[13] Ibidem, f. 337-337v.

[14] Ibidem, f. 338.

[15] Ibidem, f. 340-341.

[16] Ibidem, f. 248; vol. 3, f. 39, 44. Se pare că, înainte de arestare, părintele cunoscuse o intervenție chirurgicală, din cauza unui ulcer.

[17] Ilizibil.

[18] Ibidem, vol. 3, f. 42, 43. Despre moartea părintelui la Aiud în 1960 se precizează în: *Mărturisitori de după gratii. Slujitori ai Bisericii în temnițele comuniste*, supliment al revistei „Renaşterea“, Cluj Napoca, 1995, p. 74; „Memoria, revista gândirii arestate“, nr. 24, iunie 1998, p. 138; Cicerone Ioniţoiu, *Cartea de aur a rezistenței românești împotriva comunismului*, vol. I, Hrisovul, 1995, p. 154; Paul Caravia coord., *The Imprisoned Church. Romania*, 1944-1989, INST, Bucharest, 1999, p. 371; Vasile Manea, *Preoți ortodocşi în închisorile comuniste*, ed. a II-a, Patmos, 2001, p. 240.

Permanența gândirismului

Esența motivează existența. Omul o intuieşte, simte, descoperă, cultivă, conservă fructifică, prin ea dobândind conştiința propriului său rost. Dar omul aparține unei familii naționale care se numeşte Neam, realitate vie, deschisă spre umanitate şi spre toți cei care i se contopesc în onoare şi onestitate, prin asimilarea valorilor sale vitale ca pe o hrană fără de care n-ar mai putea viețui.

Constantin N. Străchinaru

Esența unui neam e reflectată în excelențele sale: sfinți, martiri, eroi, creatori de artă, ştiință, educație, sophie, elite prin care marea familie națională iese din efemer spre înveşnicire ca în semnificația *Luceafărului* din poemul eminescian, a *Coloanei fără de sfârşit* a lui Brâncuşi, a troițelor înfrățite ascensiv ale lui Ion Țuculescu, a turlelor sfintelor biserici şi a eternei aspirații a omului la raiul pierdut.

Suiş providențial! „Dumnezeul geniului m-a sorbit din popor cum soarbe soarele un nour de aur din marea de amar“ (Eminescu în Mira).

Dumnezeu şi poporul. Izvorul şi călătorul prin arşițele căințelor, contrastelor, îngândurărilor întrebătoare şi speranțelor doritoare...

Cum să nu fii recunoscător acestei familii naționale din care provii, căreia îi aparții şi prin care ieşi din anonimat, intrând în lume cu o identitate, cu o distincție a demnității? Cum să nu iubeşti această *mater genetrix* la căldura căreia încrederea în viață sporeşte şi perspectivele devenirii se multiplică?

Şi dacă iubirea de Neam şi de tezaurul său spiritual – credința în Dumnezeu şi material – Țara, înseamnă naționalism, atunci trebuie să precizăm că acest sentiment nu e de azi-de ieri, ci de şi pentru totdeauna la români şi la oricare alt popor. El este un dat existențial, tonifiant, coeuionar, asigurând meliorativ şi creator succesiunea generațiilor, cristalizând trecutul, fertilizând prezentul, modelând viitorul, făcând loc efortului împreună al popoarelor la progresul tuturor sub îndemnul lui Iisus de a ne iubi aproapele ca pe noi înşine.

Este bine să se ştie, că ori de câte ori acest sentiment este pervertit sau convertit în ură, victoria sa se autoanulează cu dramatice repercursiuni, uneori în lanț interminabil. Deaceea este o datorie a fiecăruia să distingă onest între autenticitatea trăirii dragostei de neam, edificată pe comandamente morale şi malversările ei xenofobe care nu mai dau imaginea naționalismului dăinuitor, edificat pe dragostea de Dumnezeu-Neam-Țară. Această aserțiune axiologică ține de domeniul evidenței, permanenței şi *armoniei*, esență de sorginte divină, singura prin care omenirea se poate salva.

Concretizări premergătoare

Folclorul românesc, tradiția națională, literatura religioasă ilustrează în sublimul lor duhul acestei înfrățite realități vitale, preluat la timp şi de manifestările artistice culte. Cine nu are în memoria sa, fie şi numai începutul din *Cântarea României* a lui Alecu Russo: „Domnul Dumnezeul părinților noştri, înduratu-s-a de tine, o! Țara mea!...“ sau comparația din strofa a doua a *Luceafărului* poetului național: „Şi era una la părinți/ Şi mândră-n toate cele/ cum e fecioara între sfinți/ Şi luna între stele“. Frumusețe, puritate e numele tău şi tu eşti calea înțelegerii Adevărului, apropierii ființei umane de Divinitate şi perspectiva siderală a integrării în lumină, luminând. Am dat doar două exemple din noianul care atestă spiritul creştin național cu deschidere spre universalitate a culturii române.

Rând pe rând marile reviste culturale precum *Dacia literară* (1840), *Convorbiri literale* (1867), *Vatra* (1896), *Sămănătorul* (1901), *Luceafărul* (1902),

Viaţa românească (1903) ş.a. au cultivat, în dimensiuni variabile şi accente particularizante, elemente ale spectrului foarte larg situabil pe axa Dumnezeu-Neam-Ţară. Dar trăirea, simţirea românilor era mai profundă, mai unitară, mai complexă şi mai legată de cultul creştin prin care şi-a păstrat conştiinţa originilor, unitatea limbii, dragostea de pământul străbun.

Apariţia Gândirii

România, ca o Dacie Felix, reintrată în fruntariile sale, recunoscută prin tratatele din 1919-1920, trebuia să se manifeste armonios şi în cultură. Energia tinerilor acoperă întotdeauna dorinţa lor de afirmare. Clujul avea, după mărturisirea lui Cezar Petrescu, o asemenea pleiadă de tinere talente din toate provinciile româneşti, publicişti deja la ziare clujene cu denominaţii semnificative: *Ţara noastră, Patria, România, Voinţa* şi toţi întâlnindu-se în dorinţa de a scoate o publicaţie corespunzătoare marii unităţi naţionale a cărei consolidare era, spiritualmente, imperativă.

Şi a apărut *Gândirea* (1 mai 1921) sub direcţia lui Cezar Petrescu şi semnăturile lui Nichifor Crainic, Victor Ion Popa, Aron Cotruş, Adrian Maniu, Ion Agârbiceanu ş.a., Lucian Blaga apărând cu eseul: *Un Copernic al Istoriei.* Este vorba de Oswald Spengler, gânditor care în *Preface* la *Annees decisives* (ed. fr.) scrie corespunzător viziunii filosofului român: *„Ce que nous enons de nos peres et qui fait part de notre nation- idees sans mots, c'est cela seul qui garantit notre avenir"*, cartea lui Spengler ocupându-se de dezvoltarea istorică a lumii.

Gândirea, ca intitulare, ar trimite mai degrabă la psihologie, dar interpretând metaforic trăsăturile acestui proces psihic central, vom înţelege mai bine însăşi dinamica interioară a revistei, căci elementele prin care se defineşte gândirea sunt de ordin acţional, plenitudinar: a simţi, voi, înţelege, imagina, întrevedea, asocia, proiecta, interpreta, selecta, structura, reflecta, rezolva etc. Totodată, cum gândirea îl personalizează şi particularizează pe om, tot aşa revista intenţiona, prin viziunile ei, să afirme complexitatea şi originalitatea culturii române şi peste hotare. Caracterul ei eclectic, declarat de Cezar Petrescu, era şi cel deschis adevăratelor talente din toată ţara.

În 1922, revista se mută la Bucureşti, Nichifor Crainic devenind însufleţitorul ei şi, din 1926, şi director. Spiritul *Gândirii* era ascensiv, polarizant.

Personalităţi de seamă i s-au afiliat: Ion Pilat, Ion Vinea, A. Davila, Gib I. Mihăescu ş.a.

Gândirea se afirma ca o *a-letheia* – ieşire la lumină din beznele zbuciumatei noastre istorii şi ca o *ale-theia* – grăbire a pasului spre Dumnezeul izbăvirii noastre Care e descoperit cu tot cerul Său de Sfinţi – în grâul şesurilor natale şi-n toată geografia autohtonă, recunoscută ca spaţiu mioritic (Lucian Blaga) în care eroii legendelor ies mitic în gurile de rai carpatine doinind în prag de stâni şi schituri istoria milenară a acestui neam.

De-acum duhul marii Uniri e străluminat de cel al creaţiei în spirit şi prin spirit. Pământul străbun se umple de conotaţii majore. Strămoşii ies din adâncuri de vremi la consfătuiri îndreptătoare de drum, mobilizând prezentul, potrivind viitorul. Şi astfel Gândirea a început să se afirme ca o *entelehia* aristotelică, o formă a formelor, conţinut al conţinuturilor, temei al temeiurilor, esenţa neamului românesc în spaţiul unde Zalmoxis predase, cu credinţă, speranţă şi dragoste, Sfântului Apostol Andrei, tezaurul spiritual al poporului nostru de dincolo de vremuri. „Ortodoxismul, precizează Nichifor Crainic, este tradiţia eternă a spiritului care, în ordine lumească, se suprapune tradiţiei autohtone" (*Sensul tradiţiei, 1927*).

După 1926, ideologia gândirii revigorează şi reorientează talente. Centrarea orientării ei pe axa iradiantă: Dumnezeu-Neam-Ţară devine o evidenţă, o sursă proteică spre care se îndreaptă şi creatori de doctrine filosofice, teologi, mari creatori strălucind la catedre universitare, în edituri, în săli de conferinţe: Ion Petrovici, Mircea Eliade, Vasile Băncilă, G. Murnu, Dumitru Stăniloae se întâlnesc în paginele revistei cu Radu Gyr, Traian Chelariu, Mircea Streinul, Dragoş Protopopescu, Tudor Vianu, Vasile Voiculescu, George Călinescu, George Gregorian, Sandu Tudor, Vintilă Horia, Pan M.Vizirescu, Dan Botta şi mulţi alţii, unii staţionând, destui rămânând. Poezia, proza, teatrul, critica literară conviеţuiesc cu teologia, cu filosofia etc., grafica mitic semnificativă aparţinându-i lui Anastasie Demian.

Prin fidelii ei, *Gândirea* a devenit repede o şcoală, în sens literar, dar şi pedagogic, o şcoală de stimulare, trăire şi afirmare, „plenitudinară", cum spune Petre Ţuţea, „cu mijloacele teologiei şi artei" (*Între Dumnezeu şi neamul meu*, 1992, p. 223).

Evantaiul tematic variat, estetica motivată etic, tradiţia generatoare de elan, unitatea neam-spaţiu autohton, peste care se arcuieşte ca un „coviltir de azur" (Nichifor Crainic) ortodoxia „mama neamului

românesc“ (Eminescu, *Sens, timp şi devenire istorică*, Iaşi, 1988, p. 845), au asigurat forța de atracție a revistei *Gândirea* reflectată în marii ei semnatari care s-au identificat cu propriul lor scris.

Aserțiunile lui Nichifor Crainic precum: „Tot ce există vine de la Dumnezeu şi se întoarce la Dumnezeu“, „Frumosul în sine este frumosul lui Dumnezeu“, „Toate atributele binelui aparțin frumuseții“ şi atâtea altele, sunt viziuni trezitoare, mobilizatoare care îndepărtează tristețile, îngrijorările, însingurările, limpezind zările şi dând un sens superior vieții. Fenomenele, faptele capătă o altă semnificație asemenea rosturilor. Un scurt exemplu de percepere a spațiului autohton şi a istoriei, semnat de Nichifor Crainic:

„Evlavie ție, pământule bun!/ În sânul tău doarme trecutul străbun/ Păstrând pietre scumpe din vremile-acele/ Comorile tale, comorile mele“. (Cântecul Pământului)

Poetul vede în relația pământ-istorie, unitatea pământului cu cei care l-au apărat de-a lungul şi laul mileniilor. De aici sentimentul de respect, evlavie față de glie.

Crainic, înțelegând scopul artei ca pe o „revelație în forme sensibile a tainelor de sus“, consideră arta „făptura lui Dumnezeu“ (*Nostalgia paradisului*, Iaşi, 1994, p.132). În sophia acestei viziuni, „ciocârliile încredințează soarelui ştafete de bucuria însămânțării“ (Însămânțarea) în „Moş-Pământul românesc“ (*Oaspetele*) în care substantivul „moş“ trimite la străvechime, dar şi la realitatea strânsei înrudiri. Crainic simte în spiritualizarea etnosului „fiorul metafizic“ prin care arhaitatea devine „teren fertil“ şi cultul ortodox „Duh creator“ (*Sensul tradiției*, 1927) prin care Lucian Blaga vede „pământul transparent“, „cerul megieş“ şi miorița transformând „peisajul înconjurător în biserică“ asemenea viziuni au imanență şi se înscriu armonic spiritualității românești care le generează. *Gândirea* – Şcoală devine mişcare de idei în extensiune = *curent*. Gândirismul în acțiune. Multe din revistele timpului îi simt influența. Paginile culturale ale multor jurnale i se apropie ideatic. Direcția Gândirii, spiritul ei este susținut şi se Ziarele *„Crai nou“* şi *„Calendarul“*, scoase paralel de Nichifor Crainic.

Tot mai multe personalități creatoare înțeleg că în viitor nu se intră venind de nicăieri, dintre nimeni şi cu sufletul străin, după cum nu se poate intra cu spatele sau cu legitimații împrumutate sau contrafăcute. Conştiința apartenenței la familia națională deschide larg uşa intrării în cunoaşterea altor neamuri, căci triunghiul ontologic Dumnezeu-Neam-Țară este roditor la oricare alt popor.

Originalitatea națională îşi are rolul ei în universalizarea valorilor.

Cultură şi cult

Gândirea, cristalizând înnoitor trecutul, a dat sens prezentului, evaluând premisele viitorului. Gândirismul, în fond, este o stare de stări creatoare, un mod de a simți, cugeta, acționa în sensul eternizării valorilor naționale. Aşa îl prezintă şi Pompiliu Constantinescu în volumul său de *Scrieri* (-II-): „...climat sufletesc înrudit, dar exprimă şi o scară de valori diferențiate în cuprinsul tradiționalului. Mai mult chiar, adeziunea mai tainică sau mai vădită a tuturor cu lirica europeană, germană şi franceză, fără să le fi păgubit, le-a fecundat spiritual şi le-a înnoit expresia, dând însăşi ideii de tradiționalism o altă strălucire“. Coeziunea religie-religiozitate-neam implică dragostea de leagănul străbun şi grija pentru cultul strămoşilor. Nichifor Crainic îl citează în *Sensul tradiției* (1927) pe *Nicolae Berdiaev* după care „Cultura e legată de cultul strămoşilor şi de tradiție. Ea e plină de un simbolism sacru.“ (*Le destin de la culture*, în *Le roseau d'or*, p. 10). Întru evidența acestui adevăr, Crainic citează aceeaşi sursă şi în *Nostalgia paradisului* (cap. *Raportul genetic dintre religie şi cultură*): „Cultura e legată de cult, zice gânditorul rus, ea e rezultatul diferențierii şi al extensiunii cultului. Cugetarea filosofică, cunoaşterea ştiințifică, arhitectura, pictura, sculptura, muzica, poezia şi morala, totul e cuprins în cultul Bisericii organic şi integral sub o forma încă nediferențiată.“ Şi Crainic îl completează: „Cultura ne apare astfel ca o iradiație din flacăra adorării lui Dumnezeu, ca o concretizare în forme obiective a esenței religioase“... „Adevărata putere care dă supraviețuire unei culturi şi o vehiculează mai departe este religia“... „Cultura, ca fenomen spiritual, ca expresie a personalității etnice, diferențiază popor de popor.“ (A se vedea şi Lucian Blaga, Vasile Pârvan, Vasile Băncilă, Mircea Eliade...). Biserica fortifică dragostea de neam şi glie, de limbă şi istorie, semeni şi viață. Ea este grea de roluri şi plină de realizări. Ca nimeni şi nimic altceva, ea ne învață să conviețuim empatic într-o cooperare universală şi respect național. Acesta este sensul major al naționalismului creştin şi în acest înțeles Crainic îl dă exemplu pe savantul român Nicoale Paulescu: „Ce pildă covârşitoare de naționalism creştin ne-a lăsat omul acesta

care-şi îngenunchia geniul şi imensa-i ştiinţă în faţa sfântului Potir şi care a lăsat ca rămăşiţele sale pământeşti să fie înfăşurate în flăcările tricolorului românesc!... Existenţa lui întreagă e o capodoperă a spiritului...". Sublim omagiu naţionalismului creştin românesc din partea gânditorului şi poetului martir care, prin profeţiile sale gândiriste a luminat şi luminează destinul unui neam: „Profeţie, luminezi peste dezastre/ Cărări ce-n zări de răsărituri pier;/ La glasul clopotelor noastre/ Ne ridicăm cu tine către cer;"(Piatră străbună)

Prin eternitatea surselor poetice, gândirismul, susţinut şi de *Crai nou* şi de *Calendarul*, a influenţat spiritualitatea vremii creând o autentică orientare în aspiraţia culturii române la universalitate.

Supravieţuirea spiritului Gândirii

Chiar şi atunci când revista *Gândirea* a încetat să mai apară (iunie 1944), spiritul ei, viziunile ei, gândirismul a dăinuit şi-n lunga noapte comunistă înfruntând ateismul comunist şi toate acţiunile sale privind obstruarea Bisericii, dezagregarea familiei, decapitarea dragostei de neam şi ţară pentru care au fost întemniţaţi zeci şi zeci de mii de români, printre ei numărul preoţilor, monahilor şi monahiilor urcând, dacă nu depăşind, două mii. Creaţia reală a poeţilor martiri Nichifor Crainic şi Radu Gyr a intrat în legendă şi în sufletul bunilor români. Pentru deţinuţii politici, poezia lor a fost pâinea cea de toate zilele. Toţi s-au regăsit, s-au descoperit spiritualmente în frumuseţea ei realizată în duhul gândirismului, al propriei lor simţiri luminată de dragostea de Dumnezeu-Neam şi Ţară. Cum să nu atenuezi suferinţa, aflând prin tiduri şi învăţând în taină, poezii ca *Laudă*, în care ortodoxul Crainic, cu rostirea de la şi spre Dumnezeu, vede planeta: „Cu spumă de soare pe creste;/ Şi-n saltul credinţei gustând veşnicia/ Din pulberea lumii îmi strig bucuria/ Că sunt întru Cel care este!".

Iată-l şi pe confratele de martiriu, Radu Gyr care-şi tămăduieşte metaforic rănile cu plante din botanica autohtonă şi odată cu el nenumăratele mii de deţinuţi politici, printre care, vai! atâţia tineri: „Cu foi de cimbru şi drăgaică/ leg altă urmă de cuţit: /Cântă-mi, măi vântule, măi taică/ Să plec cu umărul sfinţit...". (Cântă-mi, măi vântule...)

Doar două exemple fragmentare, care mi-au venit în memorie imediat, din numărul impresionant şi în bună parte publicate după 1989, cu mici variante pe alocuri, mai toate circulând oral în cercurile celor împătimiţi de Adevăr şi Frumos.

Lor li se adaugă poeziile altor foşti întemniţaţi politic cunoscuţi sau, deocamdată mai puţin cunoscuţi, dar a căror creaţie se înscrie în permanenţa gândirismului edificator.

Această permanenţă a ilustrat-o fidel şi poetul, prozatorul, dramaturgul Pan M. Vizirescu, tânărul gândirist de pe la 1930, condamnat în 1945 la muncă silnică pe viaţă, în procesul ziariştilor şi scriitorilor, de tribunalul ororii. În lunga sa claustrare de 23 de ani, într-un spaţiu carceral din gospodăria părinţilor (Slatina-Olt) poetul a scris, între altele, poezii de o convingere ortodoxă şi simţire românească rar întâlnite.

Citez doar cele mai recente volume: *Prinos de lumină şi har* (1995), *Ţărmul însingurării mele* (2002), *Armonii* (2003), *Orizonturi lirice* (2003): smerenie ortodoxă, dragoste creştină, glia strămoşească şi străbunii ca în poemul *„Întoarcerea bătrânului"*:

„Tu, din ocheanul vremii, te vei uita prin lacrimi/ Cum conduraşii ţes acelaşi patrafir/ Cu fir de aur tors din luminoase datini/ De viaţă dătătoare ca preasfinţitul mir.// Când umbrele-nserării şi-or face aşternutul/ Şi tulnicul clăti-va lin liniştile stânii,/ Tu vei simţi în preajmă că-nvie tot trecutul/ Cu doinele în care au adormit bătrânii."

Acest conservatism şi conservatorism spiritualizant îşi are nemurirea sa roditoare ca-n poemul *Eu* în care poetul Crainic se descoperă în succesiunea generaţiilor trecute şi viitoare pe „Pământul sfânt până-n hotare" şi care „Podit e cu strămoşii mei"...

„În doina dulce-a mamei Dochii/ Alunec din părinţi în prunci,/ Şi deschizând pe lume ochii/ În cel de azi sunt cel de-atunci"(...) „Când, uneori, mă-ncearcă plânsu-mi/ De cât amar am cunoscut,/ Mă-mbrăţişez pe mine însumi/ Cel încă-n vreme nenăscut."

Două strofe, din paisprezece, de o subtilitate gândiristă ilustrativă.

Cum pietrele pentru templul gândirismului sunt ale realităţilor milenare româneşti, convingerea noastră este că doctrina gândiristă este o permanenţă prin care spiritualitatea românilor se poate afirma ariunde şi oricând, reducând adâncimea decăderii lumii, temporizând, dacă nu oprind, rostogolirea ei, căci axa eternă Dumnezeu-Neam-Ţară este mană cerească pentru oricare popor iubitor de viaţă, doritor de universalizare, în spiritul creştin al *Gândirii*.

Fericiri pe margine de prăpastie

Scriitorul Gh. Penciu, căruia suferința în închisorile comuniste i-a sfințit sufletul, îmi povestea nu demult că poetul Dimitrie Iov, pe care-l cunoscusem bine în vremea studenției mele, deținut politic şi el, a murit la Gherla şi nu la Aiud cum auzisem. S-a stins cu febră mare, în brațele lui: o zdreanță umană voioasă până la moarte...

C.D. Zeletin

Precizarea dureroasă a prietenului Gh. Penciu mi-a adus în minte un episod dramatic trăit de mine însumi şi pe care sunt dator să-l povestesc.

Una dintre ființele fascinante pe care le-am cunoscut în studenție a fost doamna doctor Virginia Munteanu-Cârnu („Veguța“ pentru ai ei, „Doamna Doctor“ pentru mine), sora lui Pamfil Şeicaru. Avea forță, era bună, era mărinimoasă, era veselă şi nu-i era frică de nimeni afară de Dumnezeu. O energie uimitoare îi armoniza făptura, fără să introducă în feminitate notele de şarjă, zvâcnetul ascunzişurilor sau consecvența rigidă proprii unor Doamna Chiajna, Vitoria Lipan ori Lady Macbeth. Era prietena multor anonimi nenorociți, dar şi a Elizei Ionel Brătianu, fiica prințului Alexandru Barbu Ştirbei, pe care o asista medical. Sărea în ajutorul tuturor, fiecare era cel dintâi şi nimeni cel din urmă... Compozitoare, îşi cânta romanțele, liedurile şi marşurile simple acompaniindu-se la chitară. Pe vremuri, organizase rețeaua spitalelor din Basarabia, lăsând amintirea unei destoinicii legendare.

Foto: Bogdan Onofrei

Am întâlnit-o întâia oară la mijlocul deceniului al cincilea. Să fi avut vreo 60 de ani. Locuia în subsolul propriului imobil, naționalizat de comuniști, de pe strada M. Eminescu 35 din București, aproape de Piața Romană. Sus, în mansardă, își duceau zilele, săraci lipiți pământului, jovialul bătrân Dimitrie Iov, poetul volumelor *Au înflorit castanii la Soroca* și *Covor basarabean*, și soția lui, pe drept mohorâta doamna Aglaia. Fecundul și veselul poet și prozator cobora în subsolul întâlnirilor literare cărora le dădea girul lui de scriitor vârstnic și de erou în războiul ce tocmai se terminase. Muziciana de la subsol și poetul de sub acoperiș păreau cele două mâini ale unui înger, culegând din smârcurile otrăvite ale unei lumi pe care parcă n-o vedeau tijele crinilor celești... Mai coborau aici, ca să se înalțe, scriitori formați, ca Virgil Carianopol, G.G. Ursu, Constant Petrescu și alții, ori studenți ce scriau, ca nepotul ei de soră, Ovidiu, ori Silviu și Mimi, veri ai bunei mele prietene și colege de facultate, Veronica Constantinescu, toți trăitori în aceeași clădire. Aici a citit Ion Larian Postolache un poem izbitor, intitulat Decembrie 1947, din care îmi amintesc versurile: *Pe unde a călcat odrasla domnească, / Mârâie o cățea muscălească...* și distihul final: *Doar peste-adunătura fără știre,/ Curge din megafoane fericire...* Casa de la Ciolpani a familiei găzduia în răstimpuri câte unuldoi poeți, atrași de adierile răcoroase ale Vlăsiei. O evoca Doamna Doctor în cântecul din vechime, *La Ciolpani, la crucea-înaltă...*, ori Dimitrie Iov în poezia inedită *Interior la Ciolpani*, scrisă în 1945 și pusă pe muzică de formidabila doctoriță: *Fotolii vechi în care-au stat străbuni / Așteaptă largi, în strai de vremuri șters, / Să se oprească umbrele din mers...*

Într-o seară însă ne-a cântat în gura mare *Marșul victoriei*, o compoziție închinată – imaginați-vă! – deținuților politici! Dacă scriu acesta evocare o fac mai ales pentru a-i elogia postum curajul neobișnuit, forța patriotismului și fericirea pe care o trăia iubindu-și patria. O mai fac pentru a îmbogăți memoria neamului cu actul de eroism al unui medic artist. Nu-mi aduc aminte decât două versuri, scrise, cred, de Dimitrie Iov: *Veniți cu toți, veniți val după val, / Cei din Aiud, trimiși de la Canal!*, am reținut însă perfect muzica.

Dezastrul nu putea să întârzie. Un denunțător, un sicofant, o iudă a dirijat în toiul nopții securitatea spre sălașul artiștilor de pe strada Eminescu, nu departe de căsuța marelui eminescolog Perpessicius, ce avea să treacă și el, nu peste multă vreme, printr-o tragedie similară. Cuibul visător era supravegheat. Într-o teroare de nedescris, au fost arestați Dimitrie Iov, Doamna Doctor și studenții. N-a scăpat nici Virgil Carianopol: a fost ridicat, concomitent, de acasă. Au scos până și scândura dușumelelor, au înjunghiat pernele. Cărțile de poezii închinate Basarabiei au devenit pe dată delict, după cum delict a devenit și manuscrisul, ascuns în beci într-un bidon, al lui Ovidiu, având eroină o pisică autohtonă tânjind după Occidentul liber... Am scăpat însă eu și G.G. Ursu. Eu, pentru că nu putusem pleca de acasă, proprietarul impunându-mi să părăsesc în patruzeci și opt de ore odaia închiriată, iar G.G. Ursu din cauza febrei mari a fetiței. În tensiunea „civilă“ în care mă aflam, și uitasem că trebuia să fiu în seara aceea la Doamna Doctor, ca să citesc poezia *Moartea florilor*, pe care urma s-o pună pe muzică, și un act din piesa în versuri *Ion Neculce*. Prezența mea în acea seară acolo fie m-ar fi ucis, fie mi-ar fi schimbat în rău firul vieții.

Foto: Bogdan Onofrei

Un stilou şi mai multe amintiri*

Mircea Platon

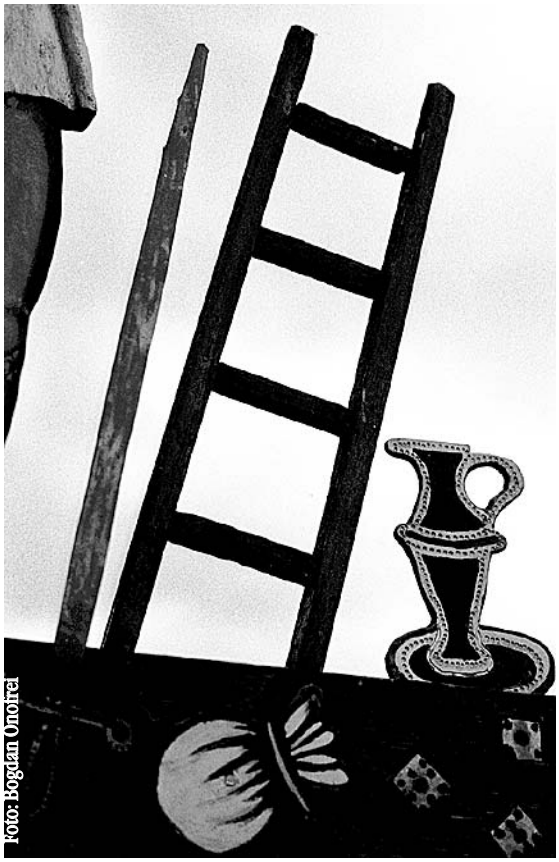

Foto: Bogdan Onofrei

Cu puțin timp înainte de a părăsi Bostonul mi-am cumpărat de la un magazin de antichități din apropiere de Harvard Square un stilou art deco, din anii ’30, în ape verzi, cu peniță de aur. Mi s-a spus că, dacă am vreo problemă cu el, să-l aduc înapoi, că de restaurarea stilourilor se ocupă, în ceasurile sale de răgaz, un bătrân rabin. Mi-am amintit de tata care îmi povestea cum în anii ’50, elev la Liceul Internat fiind, lucra în timpul liber pentru un stilouar evreu de pe strada Lăpuşneanu. În Malden, bătrânul croitor evreu ceh la care-mi reparasem căptuşeala paltonului îmi amintise, prin iscusința şi hachițele sale, de poveştile bunicii, care a făcut croitorie şi a locuit într-un cartier evreiesc al Iaşiului. Aceste două figuri, împreună cu jovialul arhimandrit Vasilios, venit de la Athos pentru a sluji la biserica grecească „Adormirea Maicii Domnului“ din Sommerville, au fost singurele personaje care mi-au amintit de lumea de acasă pe parcursul celor doi ani petrecuți în Boston. În rest, am patinat pe suprafața oraşului încercând să-mi dau seama dacă e bine sau nu să mă „adaptez“ după cum mă sfătuiau cei din țară. Să mă adaptez la ce? Case fără garduri, peluze ca mesele de biliard, trotuarul de cărămidă roşie din Harvard Square plin de dejecții, „the freaks“, ciudații, drogații, punkiştii, haimanalele, intelectualii progresişti în sandale, bărbații trişti între două vârste distribuind ziarul „The Socialist Worker“ la gura de metrou de la Harvard, boschetarii care ieşeau noaptea din ungherele librăriilor, cafenelelor sau zgârâie-norilor pentru a-ți cere bani şi a bolborosi şamanic sub influența „ierbii“. Homosexualii care fac jogging pe malul Charlesului fie iarnă fie vară, singuri şi emotivi; frizerul grec, negricios şi apoplectic, care păstra o hartă a Ciprului vechi în sertar şi care, deşi de 40 de ani în SUA, mă îndemna într-o engleză rudimentară să nu-mi uit patria. Casele cu ferestre ca ochii fără pleoape, aşezate direct sub acoperiş. Sălbăticia care nu e natură şi aglomerația care pare pustiu. Lumea în care natura e pradă omului dezumanizat. Negrii cu pantalonii căzuți în vine, scandalul preoților catolici din Boston, petrecerile româneşti vegheate de veşnicul individ jovial care vrea să cunoască pe, şi să facă poză la, toată lumea. Lipsa de copaci, lipsa de aer, lipsa de liniște. Autostrăzi, automobile, supermagazine. Motoare, de maşini de tuns iarba, de maşini de dezăpezit, de motociclete, de ciocane pneumatice, duduind din zori până seara târziu. Zgârâie-nori: umbra, umezeala şi curentul din jurul lor, chiar şi vara. Copaci care nu înfrunzesc niciodată: epilați la subsuori, cu un biet ciuf de crengi în vârf, piperniciți, negri, îm-

* Fragment din cartea *Însemnare a călătoriei prin interiorul camerei mele din Noua Anglie sau Despre felurile resemnării*

Foto: Bogdan Onofrei

podobiți cu beculețe. Senzația că nu ai unde să te plimbi. Lehamitea. Valurile de turişti asiatici ale căror atingeri au lustruit orbitor şpițul de bronz al statuii lui John Harvard, mai tare decât pelerinii catolici balerinii papali. Bibliotecile publice – şi cea din Cambridge şi cea din Copley Square[1] – cu fonduri de carte donate de vechii „brahmini“ de Boston, dar inutilizabile din cauza boschetarilor care se aciuează dis-de-dimineață printre rafturi: să doarmă, să se despăducheze, să-şi verifice emailul, să pută. Gonit de bibliotecari, un asemenea Charlot a dat în judecată biblioteca, a câştigat câteva sute de mii de dolari daune morale şi, deşi toată lumea credea că de-acum măcar îşi va permite un acoperiş deasupra capului, s-a întors în chip de vagabond la bibliotecă, motivând că lui aşa-i place să trăiască. Şi a puțit nestingherit în continuare. George Steiner spune că America e singura țară în care cerşetorii nu au statut de sfinți. Aşa e, dar e şi singura țară în care cerşetorii au avocați, sunt siguri de drepturile lor şi sunt produsul unui sistem în care, dacă vezi un negru jefuindu-l pe un alb, nu ştii dacă să intervii de teamă că vei fi acuzat de rasism. În drum spre bibliotecă, Peretti, magazinul cu tutun de pipă de unde se aproviziona şi Edward G. Robinson. La Boton College iezuiții care organizează „celebrări ale diversității“ şi susțin homosexualii. La Harvard Bookstore, când l-am întrebat pe vânzătorul cu belciuge în buză şi sprânceană dacă-mi poate spune în ce secțiune aş putea găsi albume cu icoane, am fost îndrumat spre raionul cu cărți despre Marylin Monroe şi James Dean („movie icons“). Dacă n-ai sfinți şi icoane, îți fabrici unii din celuloid, care mor şi reînvie o dată cu rola din proiector.

[1] O clădire frumoasă, considerată unul dintre cele mai reuşite exemple ale „eclectismului conştient“ practicat de McKim, Mead&White, celebra firmă de arhitecți din secolul al XIX-lea şi începutul secolului al XX-lea care îşi propunea să clădească în America după cele mai bune modele europene. Fațada e desenată după cea a librăriei Sainte-Genevieve din Paris, curtea interioară urmează liniile de la Palazzo delle Cancelleria din Roma, sala de lectură aminteşte de renaşterea venețiană, marmurele sunt aduse din Franța, Belgia şi Italia, cu accente de marmură şi granit americane etc. Frescele sunt de Puvis de Chavannes şi John Singer Sargent, printre alții. E un memento al epocii în care America era încă apropiată de Europa şi epigonismul ei nu era cu nimic mai prejos decât cel care a transformat Bucureştiul lui Carol I într-un „mic Paris“.

Despre ortodoxie și putere politică

Marți, 22 noiembrie a.c., la Patriarhia Română, a fost lansată cartea Ortodoxie şi putere politică în România contemporană *a tînărului istoric George Enache, volum apărut la Editura Nemira. George Enache este lector la Universitatea „Dunărea de Jos" din Galați, doctorand în istorie şi face parte din gruparea* ROST, *ca vechi colaborator al revistei.*

Radu Bălașa

Manifestarea a fost onorată de prezența Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, a prof. dr. Florin Constantiniu, membru corespondent al Academiei Române, şi a istoricului Silviu B. Moldovan, coodonatorul colecției „Biblioteca de istorie" a Editurii Nemira.

Ortodoxie şi putere politică... este concepută sub forma unor studii de caz asupra Patriarhului Justinian, a Episcopilor Nicolae Popovici şi Antim Nica, a Părintelui Dumitru Stăniloae, a Părintelui Daniil Sandu Tudor, asupra „Rugului Aprins" etc.

Cartea relevă situația Bisericii Ortodoxe Române în comunism, aşa cum reiese din cercetarea întreprinsă de George Enache în arhiva Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității (CNSAS).

Adevărul despre „Patriarhul roșu"

Pr. Costel Stoica, purtătorul de cuvînt al Patriarhiei, a remarcat că două realități reies cu pregnanță din paginile cărții. „Prima, presiunea infernală a Securității asupra Bisericii; în acest sens, elocvente sînt numeroasele arestări în rîndul clerului şi credincioşilor pentru delicte imaginare, de multe ori, speculîndu-se detalii biografice sau recurgînd la delațiuni şi înscenări. A doua, rezistența din interior a Bisericii, care a îmbrăcat cele mai diverse forme", a spus Pr. Stoica.

„Cartea lui George Enache spulberă prejudecățile unora în privința patriarhului Justinian. Din documentele cercetate reiese faptul că cel de-al treilea patriarh al Bisericii Ortodoxe Române a fost considerat pe nedrept „patriarhul roşu", acesta reuşind, împreună cu Sfîntul Sinod, să adopte o strategie menită să evite, cu tact şi răbdare, toate provocările la adresa Bisericii care ar fi putut cauza un dezastru şi o suferință pe care Bisericile din alte

țări au fost nevoite să le îndure“ a adăugat Pr. Stoica.

Risipirea unor acuzații nefondate

La rîndul său, prof. dr. Constantiniu a afirmat că volumul de debut al lui George Enache a fost scris cu o admirabilă rigoare ştiințifică, cu spirit critic şi că va rămîne un reper în privința cercetărilor istoriei Bisericii. Academicianul a mai precizat că *Ortodoxie şi putere politică...* vine într-un moment foarte potrivit, arătînd falsitatea acuzațiilor de colaboraționism care sînt aruncate asupra clerului ortodox. „În aceste vremuri, foarte mulți lideri de opinie şi publicații pretins culturale atacă Biserica, acuzînd-o că a pactizat cu regimul comunist, acuzîndu-i pe slujitorii ei că au fost colaboratori ai Securității... Cartea domnului Enache demontează aceste acuzații, explică, uzînd de documente, strategia de supraviețuire a Bisericii şi demonstrează că preoții ortodocşi, în frunte cu ierarhii lor, au ținut lumina credinței la suprafață fără compromisuri majore“, a punctat Florin Constantiniu.

Silviu B. Moldovan, şeful Serviciului Cercetare din Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității şi totodată coordonator de colecție la Nemira, a apreciat că *Ortodoxie şi putere politică...* este cea mai bună carte apărută în acest an.

La sfîrşit a luat cuvîntul şi PF Părinte Patriarh, care şi-a manifestat bucuria că George Enache face lumină asupra istoriei recente a BOR. „Acum, pentru cei care vor să ne cunoască, există o carte care informează corect despre ce a fost. (...) Este adevărat ce a spus dl academician Constantiniu, că sîntem loviți de presă. Noi nu punem la inimă aceste lovituri, dar ținem cont de ele, pentru că este şi vina noastră că nu ne-am priceput să comunicăm mai bine, să fim mai transparenți“, a afirmat PF Patriar-hul României. Prea Fericirea Sa i-a binecuvîntat pe autor şi pe toți cei care au ostenit la apariția cărții.

O carte revelatoare

Situația cultelor religioase din România comunistă şi, poate, mai mult decât a altora, situația confesiunii ortodoxe este o problemă încă greu de abordat în mod substanțial de ceea ce cândva se numea „frontul istoric" autohton. Aceasta se datorează însă numai inhibițiilor sau comodității opiniei publice, reticentă, în România mai mult decât oriunde altundeva, la problemele aşa-zis „dificile" sau „sensibile".

Silviu B. Moldovan

Dacă în anii '90, sub impulsul conflictelor iugoslav şi cecen, în România a făcut epocă un dicurs totalizator (şi aproape totalitar) care statua apodicitic şi fără o argumentație pe măsura resentimetului, un soi de inferioritate „rasială" a ortodoxiei (în sensul în care s-a vorbit despre promovarea „rasismului social" în timpul dictaturii comuniste), în ultimii ani, tot sub efectul unor evenimente politice internaționale, se teoretizează la fel de apodictic şi cu exact acelaşi limbaj inferioritatea „rasială" a islamului. Predominanța continuă a acestui tip de limbaj (mai ales datorită conformismului la superficialitate al rețelelor de televiziune autohtone) face ca abordările sistematice să fie puțin defavorizate momentan. Aceasta nu constituie, desigur (dimpotrivă!) o obiecție la studiile extrem de serioase redactate până acum pe această temă, printre ai căror autori îi menționăm, la „prima strigare", pe Cristian Vasile, Ovidiu Bozgan, Radu Ciuceanu, Cristina Păiuşan sau Adrian Nicolae Petcu.

De fapt, istoriografia trebuie să fie o disciplină indiferentistă față de concepte precum „oportun" sau „bine primit". Această atitudine l-a ghidat pe George Enache în redactarea volumului *Ortodoxie şi putere politică în România comtemporană. Studii şi eseuri* (Bucureşti, Editura Nemira, 2005, 292 p.).

În ciuda lipsei de inhibiții, întregul volum se distinge din primul moment printr-o scriitură eminamente ştiințifică, şi nu printr-un militantism confesional, de genul celor care statuează un soi de superioritate „rasială" a cultului ortodox. Tocmai acest caracter non-militant face din cartea lui George Enache una din cele mai reuşite mărturii care revelează blândețea prin care ortodoxia se afirmă pe plan spiritual.

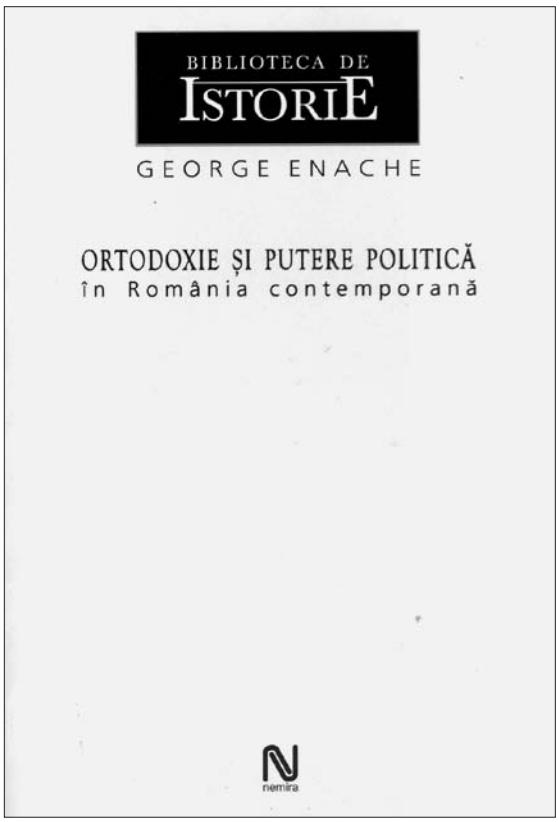

Nu pot încheia această foarte sumară prezentare fără a invoca volumul d-lui Enache ca pe un nou argument în favoarea necesității cercetării arhivelor fostei Securități. Caracterul fragmentar al acestor arhive, aşa cum sunt ele, deocamdată, prelucrate de CNSAS, nu constituie un obstacol definitiv în elaborarea unor lucrări de cea mai bună calitate. George Enache are talentul rar de a merge nu de la general spre particular (aşa cum sunt tentați mulți cercetători, chiar cu riscul de a ajunge la anumite concluzii preconcepute), ci dimpotrivă, de la

particular la general. Istoricul a inventariat din arhiva CNSAS un număr uriaş de informaţii aparent anodine, folosind toate aceste amănunte în redactarea volumului. Nu este însă vorba despre „umflarea“ proporţiilor volumului prin adunarea de amănunte redundante, ci, din contră, de valorificarea lor superioară printr-o analiză de mare finețe. Astfel încât, deşi volumul „adună“ între coperţile lui un număr de opt studii de sine-stătătoare, grupate în trei secţiuni, lectura lasă impresia unei lucrări de sinteză (deşi „sinteza este încă în aşteptare“, după cum afirmă chiar autorul, la p. 12), atât de echilibrată încât nici chiar probleme abordate oarecum repetitiv nu crează impactul unui *deja vu*. Bogaţia de nuanţe face ca problemele asupra cărora se revine să poată fi citite cu aceaaşi plăcere de fiecare dată. În final, autorul reuşeste să creeze o imagine completă a statutului Bisericii Ortodoxe Române în timpul regimului comunist şi în special în vremea Patriarhului Iustinian. Grila lui de analiză aminteşte oarecum de volumul de pe vremuri a lui Pompiliu Eliade, privitor la impactul influenţei franceze asupra spiritului public din Principate. Dacă Eliade reliefa, cu o forţă de analiză remarcabilă, caracterul „neliniştit“ al poporului român, George Enache relevă, la rândul lui, neliniştile de care era chinuită ierarhia B.O.R. în deceniile de început ale regimului comunist.

Întreprinderea lui George Enache poate reprezenta o pledoarie pasională şi pentru necesitatea activităţii de cercetare la CNSAS. Efortul cercetătorilor interni ai acestei instituţii trebuie dublat, şi pe mai departe, de cel al cercetătorilor acreditaţi. Cele două paliere ale activităţii de cercetare sunt complementare şi nu pot genera concurenţă decât în sensul cel mai bun al cuvântului. Dosarele Securităţii sunt suficient de bogate în *texte* şi *metatexte* ca să lase loc tuturor celor interesaţi de revelarea diferitelor aspecte ale realităţilor româneşti de până mai ieri.

În ceea ce priveşte Editura Nemira, aceasta va continua promovarea lucrărilor de istorie confesională a României postbelice, deocamdată prin proxima publicare a volumului *Partidul, Securitatea şi cultele* (1945 – 1989), coordonat de Adrian Nicolae Petcu.

Foto: Bogdan Onofrei

Criticul manelist

În „Convorbiri Literare“ nr. 4, aprilie 2005, Alex Ştefănescu publică un articol intitulat sec „Mihai Sin“, de unde bănuiesc că e vorba de pogonul de text pe care mi l-a rezervat în istoria literaturii române la care lucrează şi pe care intenţionează s-o publice cândva. Mărturisesc din capul locului că nu fac parte dintre cei ce consideră că e bine să se scrie oricum despre ei, că sunt lăudaţi sau „înjuraţi“, o „înjurătură“ bună fiind, în opinia lor, preferabilă „tăcerii“ sau „complotului tăcerii“, o practică adusă aproape de perfecţiune (totuşi, avem şi performanţe cu care ne mândrim!) în lumea literelor româneşti, dar nu numai. Nu eşti cu noi, nu exişti!

Mihai Sin

Aş fi preferat deci, fără cea mai mică ezitare, să nu fiu inclus într-o istorie literară scrisă de Alex Ştefănescu (dar asta, firește, nu e posibil), lauda onctuoasă (de care „m-am bucurat“ cândva) şi „înjurătura“ venite dinspre el, provocându-mi acelaşi tip de indiferenţă plată, amestecată din când în când, oarecum paradoxal, cu oroare.

Căci Alex Ştefănescu e, într-adevăr, un „caz“. Acum vreo unsprezece ani, între noi a avut loc un fel de „polemică“, pe care şi atunci am evitat s-o numesc astfel. Polemica are totuşi nişte reguli ale ei, de care criticul nu are habar sau nu le poate respecta, pur şi simplu; pentru a le respecta, e nevoie, firește, măcar de un rudiment de bun-simţ şi de bună-cuviinţă. Au trecut atâţia ani de atunci şi, desigur, prea puţini cititori îşi mai amintesc de „întâmplare“. Totuşi, n-ar avea nici un rost să reiau argumentele acelor „contre“, pentru că Alex Ştefănescu pare cu totul incapabil să priceapă fie şi nişte lucruri elementare. Acum unsprezece ani, am sperat totuşi într-un dialog (îi cunoşteam laşităţile, mi le mărturisise nu o dată cândva, aproape „dostoievskian“, am avut răbdare şi înţelegere, încercând să-l „vindec“ de unele; nimic nou sub soare, încă un bun exemplu – dar parcă mai aveam nevoie! – pentru cumplita zicere românească cu „facerea de bine...“) şi îi luasem „argumentele“ punct cu punct, „demontându-le“. Îi aminteam, de pildă, de primul lui articol scris despre proza mea, o recenzie a romanului *Bate şi ţi se va deschide*, publicată în „Contemporanul“. Primise o „comandă“ de la un personaj influent pe atunci, ca să desfiinţeze cartea mea, „denigratoare faţă de ...“. Începuse impetuos, ca un buldozerist pus să demoleze, dar tot răsfoind cartea, începuse să-i placă, aşa că a doua jumătate a cronicii e favorabilă, un excelent exemplu al duplicităţii, de predat studenţilor. Toate acestea le ştiu de la el şi, pe atunci, am fost impresionat de „sinceritatea dostoievskiană“. Iată, îmi spuneam, cum se confirmă teoria marelui rus că şi la cei mai mari ticăloşi şi netrebnici poţi găsi o fărâmă de omenie şi de bine.

Acum, în „fişa“ lui de „istorie literară“, Alex Ştefănescu scrie că *Bate şi ţi se va deschide* e cel mai bun roman al meu, după care îl „povesteşte“ în stilul lui stupid şi zglobiu inimitabil; cum spuneam, la el lauda şi înjurătura pot provoca aceeaşi oroare.

Printre altele, acum unsprezece ani, făceam o asociere stilistică între unele texte scrise şi semnate de criticul în cauză, şi textul unui articol din „Scânteia“ referitor la romanul meu *Schimbarea la faţă*. Articolul era de la cap la coadă ticălos, cu acuzaţii de o rară gravitate şi care a dus, printre altele, la blocarea premiului pe care juriul Uniunii Scriitorilor apucase deja să mi-l confere. Acum, în „Convorbiri...“, Alex Ştefănescu declară senin şi cu bonomă înţelegere că „viziunea lui «sumbră» asupra realităţii fiind dezaprobată în ziarul «Scânteia».“ „Dezaprobată“... Câtă blândeţe învăluitoare... E de mirare cum după atâţia ani, cu atâţia profesionişti ai investigaţiilor de tot felul, nu am aflat cine ne „dezaproba“ prin „Scânteia“. Dinspre partea criticului, nici o nădejde să ne dea o mână de ajutor. Firește, Alex Ştefănescu n-a spus nici pâs referitor la acestea şi la altele, ci a continuat să zburde şi atunci şi acum, în-

cântat de imbecilitățile debitate. Căci cum altfel, Doamne iartă-mă, poți să califici „aserțiunea“ după care un colonel de Securitate nu poate fi mai inteligent decât un tânăr intelectual român? Am spus atunci şi repet că un tânăr intelectual român poate fi cât se poate de modest dotat intelectualiceşte (şi ar mai fi oare nevoie să dau exemple?), pe când un colonel de Securitate poate avea un grad superior de inteligență, dar şi o doză de ticăloşie pe măsură (dar care nu e obligatorie, fireşte). Pacepa n-a fost oare inteligent ca şi colonel de Securitate, căci a fost colonel înainte de a deveni general, nu-i aşa? După astfel de „demonstrații“ aproape silabisite, sunt convins că un elev din ultima clasă de „primară“ ar înțelege despre ce e vorba. Cum cel ce ar fi trebuit să înțeleagă nu dădea vreun semn că ar înțelege (e drept, „aserțiunea“ de care vorbesc a fost scoasă din actualul text, ca şi altele, dar au apărut alte „judecăți“, nu mai puțin stupide), m-am văzut nevoit să pomenesc de „prostie“ şi încă de una „râncedă, fără leac“.

Acestea fiind spuse, recunosc, firesc ar fi fost să nu mai intervin niciodată, la nici un text, indiferent de natura lui, semnat de Alex Ştefănescu. Dacă m-am hotărât totuşi să scriu aceste rânduri, am făcut-o din două motive: criticul s-a autodepăşit în neruşinare şi tembelism şi şi-a intitulat un subcapitol din articolul lui nici mai mult, nici mai puțin decât „Cartea roză a Securității“. Adică eu am scris o „carte roză“, în timp ce el va deveni azi-mâine un model de curaj şi de rectitudine civică. Chiar dacă debitează acum noi inepții delirante, mai ales în privința volumului al doilea al romanului *Quo vadis, Domine?* (într-o primă „judecată de valoare“ nu reuşise să citească decât primele pagini, de unde reținuse o scenă cu un helicopter) nu mă mai ostenesc să le „demontez“.

Foto: Bogdan Ohlfeld

Al doilea motiv ar fi acela că criticul Alex reprezintă, totuşi, un fenomen care a produs multă confuzie şi mult rău în societatea românească, şi înainte de ’90, şi după. Ca el au fost şi funcționează încă destui „ciraci“, în toate domeniile vieții publice românești. Unul dintre aceştia, „profesor universitar“, şi-a permis să le spună studenților că eu sunt un „turnător“ şi „informator“ al Securității. Informatorii şi turnătorii au arătat în toată această pe-rioadă spre alții, iar „metoda“ a funcționat impecabil. Cei ce am încercat, timp de decenii, să păstrăm o normalitate civică şi intelectuală într-un regim al tuturor anormalităților, ne-am trezit terfeliți şi batjocoriți de mici bande de căzături, foarte eficiente însă. Nici cu pickamerul nu se poate străpunge stratul gros ca betonul al nesimțirii, pentru a ajunge la gândirea puțină a unora ca Alex Ştefănescu, dar care, altfel, secretă de atâția ani o cantitate imensă de texte inepte, îngălate de o prostie suficientă, „prețioasă“ şi agresivă. Printre atâtea prostii aiuritoare, A.Ş. „se miră“ de afirmația mea că exista o „elită“ a Securității. Dar de ce atâta mirare, când „iacobinul“ de ocazie ar fi putut face parte dintr-o asemenea „elită“, având în vedere aşteptarea lui cuminte timp de mulți ani şi parazitarea pulpanei Mariei Costache, fost redactor-şef al „României Libere“? La un anumit nivel, lucrurile începeau să se confunde.

Tropotitul pachidermic peste destine scriitoriceşti se va opri cândva, când aşa-numita „lege a dosarelor“ nu va mai funcționa aberant. Dar nu va fi o victorie, răul a fost deja produs, în cantități impresionante. Până atunci, Alex Ştefănescu se plânge, am înțeles dintr-un text, de apăsarea celebrității. Îl urmăresc pretutindeni poeți şi alți amatori de „glorie“, dornici să obțină un gest de bunăvoință din partea celebrului critic. Bieții oameni... Alex Ştefănescu, distribuind „glorie“ precum „vedetele“ de manele plăceri şi trăiri intense auditorilor...

Cineva îmi spunea, nu de mult, că destui indivizi cu trecut dubios au încercat, imediat după decembrie ’89, să iasă din punga cu „rahat“ în care trăiseră până atunci. Vroiau să ia o gură de aer proaspăt, să-şi imagineze că sunt fluturi, păsări ale cerului, îngeraşi fără prihană. Dar s-au trezit repede, dându-şi seama că parazitează de fapt dosul altcuiva, respirând emanații pestilențiale. Şi atunci s-au apucat iarăşi de ceea ce făcuseră şi până atunci, fiind singurul lucru pe care ştiau să-l facă mai bine.

ROST: cuvînt, raţiune, sens, ordine

În latină, *rostrum* însemna „deschizătură“, „cioc“, „plisc“, „bot“. Mai tîrziu, în latina populară, a început să însemne şi „gură“ în general. În româna veche, sub forma rost, a fost moştenit cu acest din urmă înţeles, păstrat astăzi doar în cîteva expresii de largă răspîndire (a învăţa pe de rost, a lua la rost) şi stînd la baza verbului a rosti. Rost a evoluat spre înţelesul „raţiune“, „sens“, „tîlc“, „noimă“, „scop“, cu care se foloseşte astăzi în mod curent. Aşa a apărut verbul a rostui („a da sens“, „a pune ordine“), cu derivatele rostuire, rostuitor etc.

Creat prin Rostirea (Cuvântul) divină, omul este el însuşi făptură rostitoare, dar şi rostuitoare. Omul are un rost dat de Dumnezeu, dar uneori caută să-şi facă singur alt rost, după mintea lui. În orice caz, starea cea mai rea a omului este aceea de a fi fără rost pe lume. Iar cel mai mare serviciu care poate fi făcut omului este de a-l ajuta să-şi (re)găsească rostul.

Revista ROST îşi propune tocmai acest obiectiv la nivelul lumii româneşti, care în comunism şi-a pierdut rostul şi care trebuie să se redescopere pe sine, în primul rînd prin recursul la tradiţie.

ROST
cultural, politic, religios

Abonamente

Abonamentele se fac trimiţînd un mandat poştal (în care specificaţi citeţ numele, adresa completă şi perioada de abonament) pe numele
Tîrziu Claudiu Richard,
CP 27, OP 23, Bucureşti.
Preţul unui abonament:
- 6 luni: 18 lei (180.000 lei vechi)
- 12 luni: 36 lei (360.000 lei vechi).

Pentru abonaţii din Europa abonamentul este de 50 Euro, iar pentru cei de pe celelalte continente, 70 USD pe an.
Taxele poştale sunt incluse în preţ.

Preţul abonamentelor deja încheiate nu se modifică.

Gruparea revistei „ROST“

Mihail ALBIŞTEANU – profesor, doctorand în istorie ● Silviu ALUPEI – jurnalist ● Demostene ANDRONESCU – istoric, poet, publicist, fost deţinut politic ● Antonio ARONEASA – teolog, profesor ● Alexandru BOER – politolog, publicist ● Pr. Gabriel BOTEZAN ● Corina BISTRICEANU – lector universitar, doctorand în sociologie, publicist ● Ieromonah Amfilohie BRÂNZĂ ● Claudia BURUIANĂ – lector universitar, doctorand ● Pr. Gheorghe CALCIU – publicist, fost deţinut politic ● Mihai CÂŞLARIU – avocat, publicist ● Răzvan CODRESCU – publicist, poet, traducător ● Richard CONSTANTINESCU – medic, asistent universitar, publicist ● George ENACHE – lector universitar, doctorand în istorie ● Pr. Radu ILAŞ – profesor, publicist ● Pr. Arhim. Iuvenalie IONAŞCU – publicist ● Cristian IVĂNUŢĂ – profesor, doctorand în istorie ● Dan LUCINESCU – scriitor, fost deţinut politic ● Cătălin MAGHIAR – profesor, doctorand în istorie ● Dumitru MANOLACHE – jurnalist ● Constantin MIHAI – doctorand în filologie ● Constantin MIU – profesor universitar doctor ● Silviu B. MOLDOVAN – istoric ● Paul NISTOR – istoric, publicist, doctorand ● Cristi PANTELIMON – lector universitar, doctorand în sociologie, publicist ● Viorel PATRICHI – jurnalist ● Adrian Nicolae PETCU – istoric, publicist ● Marcel PETRIŞOR – profesor, scriitor, fost deţinut politic ● Mircea PLATON – asistent universitar, doctorand în istorie ● Marcel Răduţ SELIŞTE – teolog, publicist ● Nicolae STROESCU-STÂNIŞOARĂ – doctor în filosofie, scriitor ● Claudiu TÂRZIU – jurnalist ● Florea TIBERIAN – profesor, publicist ● Varujan VOSGANIAN – doctor în economie, scriitor, senator ●

Lămuriri

Revista ROST şi Asociaţia Romfest XXI – editorul publicaţiei – sînt două entităţi distincte, cu vieţi proprii, chiar dacă există o legătură puternică între ele, asemenea aceleia dintre un părinte şi copilul său.

Nu toţi cei care alcătuiesc gruparea revistei ROST sînt şi membri ai asociaţiei. Şi nici membrii organizaţiei nu fac parte cu toţii din gruparea publicaţiei. De asemenea, nu toate punctele de vedere exprimate în revistă sînt şi ale organizaţiei. Poziţiile oficiale ale Asociaţiei Romfest XXI sînt întotdeauna semnalate ca atare şi poartă semnăturile liderilor organizaţiei cu precizarea funcţiilor deţinute.

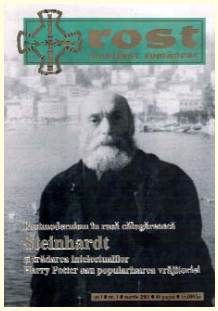

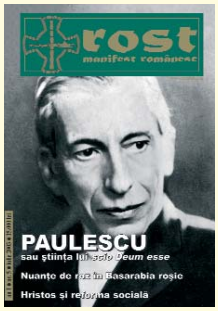

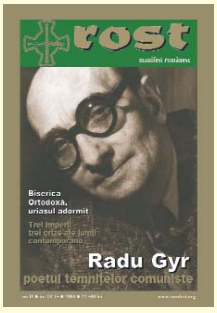

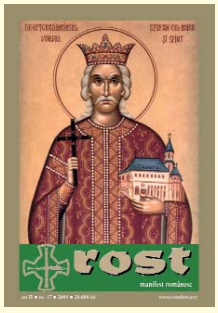

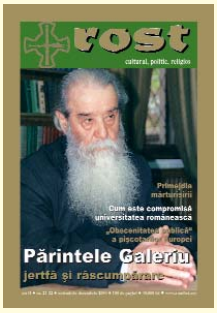

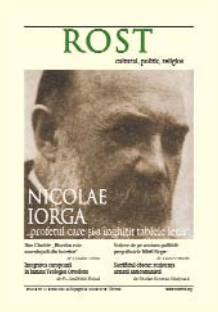

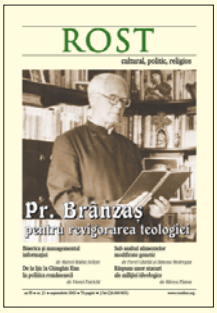

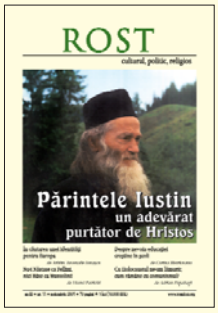

Nr. 1 – martie 2003, dedicat lui Nicu Steindhardt
Nr. 2 – aprilie 2003, dedicat lui Mircea Eliade
Nr. 3 – mai 2003, dedicat lui Lucian Blaga
Nr. 4 – iunie 2003, dedicat lui Mihai Eminescu
Nr. 5 – iulie 2003, dedicat lui Nicolae Paulescu
Nr. 6 – august 2003, dedicat lui Sandu Tudor
Nr. 7 – septembrie 2003, dedicat lui Nae Ionescu
Nr. 8 – octombrie 2003, dedicat lui Valeriu Gafencu
Nr. 9 – noiembrie 2003, dedicat părintelui Dumitru Stăniloae
Nr. 10-11 – decembrie 2003, dedicat lui Vasile Băncilă
Nr. 12 – februarie 2004, dedicat lui Nichifor Crainic
Nr. 13 – martie 2004, dedicat lui Mircea Vulcănescu
Nr. 14-15 – aprilie-mai 2004, dedicat lui Radu Gyr
Nr. 16 – iunie 2004, dedicat lui Vintilă Horia
Nr. 17 – iulie 2004, dedicat lui Ştefan cel Mare
Nr. 18 – august 2004, dedicat lui Ernest Bernea
Nr. 19 – septembrie 2004, dedicat lui Constantin Noica
Nr. 20 – octombrie 2004, dedicat Părintelui Arsenie Boca
Nr. 21-22 – noiembrie-decembrie 2004, dedicat Părintelui Constantin Galeriu
Nr. 23 – ianuarie 2005, dedicat lui Vasile Lovinescu
Nr. 24 – februarie 2005, dedicat lui Octavian Goga
Nr. 25-26 – martie-aprilie 2005, dedicat Părintelui Constantin Voicescu
Nr. 27 – mai 2005, dedicat lui Nicolae Iorga
Nr. 28 – iunie 2005, dedicat Părintelui Arsenie Papacioc
Nr. 29 – iulie 2005, dedicat Părintelui Zosim Oancea
Nr. 30 – august 2005, dedicat lui Vasile Voiculescu
Nr. 31 – septembrie 2005, dedicat Părintelui Liviu Brânzaş
Nr. 32 – octombrie 2005, dedicat lui Aron Cotruş
Nr. 33 – noiembrie 2005, dedicat Părintelui Iustin Pârvu

Cei care doresc să-şi completeze colecţia publicaţiei ROST pot trimite contravaloarea revistei (30.000 lei vechi/exemplar), prin mandat poştal, pe numele: Târziu Claudiu Richard, CP 27, OP 23, Bucureşti. Precizaţi pe mandatul poştal ce număr al revistei doriţi, în câte exemplare şi adresa dvs. Pentru informaţii sunaţi la tel.: 0740.103.621